

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

จิราภรณ์ เกตุแก้ว

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรกฎาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณิพนธ์ของ จิราภรณ์ เกตุแก้ว ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษาคุณิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา ทองสอน)

คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา ทองสอน)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับคุณิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษาคุณิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่ 25 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2559

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วิชิต สุรัตน์เรืองชัย อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา ทองสอน อาจารย์ที่ปรึกษา ร่วม ที่ช่วยกรุณาแนะนำช่วยเหลือทั้งในด้านเนื้อหา ระเบียบวิธีวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะดำเนินการวิจัย รวมทั้งคณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์ ที่กรุณาแนะนำและแก้ไขส่วนบกพร่องด้วยความละเอียดถี่ถ้วน กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลรวมถึงการให้ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในการศึกษาครั้งนี้ ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งจนคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิณหพร สถิตภาคีกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุนีดี ภูจิราพันธ์ อาจารย์ ดร.ศุภฤกษ์ ทานาค และอาจารย์ ดร.วิภาวดี วิภาวิน ที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจ

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ขอขอบคุณ เพื่อนนิสิตร่วมรุ่น รุ่นพี่ และรุ่นน้อง สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือ มาโดยตลอดสุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ คุณพ่อสวงค์ คุณแม่วรรณดี เกตุแก้ว ที่ให้กำลังใจ การสนับสนุน และความช่วยเหลือในทุกด้านที่ผู้วิจัยปรารถนา ที่ให้กำลังใจ สนับสนุน และความช่วยเหลือด้วยดีมาโดยตลอดการศึกษา

ประ โยชน์และคุณค่าของคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทีแด่บุพการี บุรพจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

จิราภรณ์ เกตุแก้ว

52810154: สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน; กศ.ค. (หลักสูตรและการสอน)

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร/ หลักสูตรฝึกอบรม/ จิตสาธารณะ

จิราภรณ์ เกตุแก้ว: การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับ
นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช (A DEVELOPMENT OF
TRAINING PROGRAM ON PUBLIC CONSCIOUSNESS FOR STUDENT TEACHERS OF
FACULTY OF EDUCATION IN NAKHON SI THAMMARAT RAJ ABHAT UNIVERSITY)
คณะกรรมการควบคุมคุุณิพนธ์: วิจิต สุรัตน์เรืองชัย, กศ.ค., ปริญญา ทองสอน, ศษ.ค. 187 หน้า
ปี พ.ศ. 2559

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ
ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะ
ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ระหว่างก่อนและหลังใช้
หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ
4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย จุดหมาย และขอบเขต ขั้นที่ 2 การออกแบบหลักสูตร
ขั้นที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ และ ขั้นที่ 4 การประเมินหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับ
ปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่กำลังศึกษาใน
ปีการศึกษา 2558 โดยการคัดกรองนักศึกษาที่มีจิตสาธารณะต่ำหรือน้อยที่สุด จำนวน 30 คน
เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ แบบวัดจิตสาธารณะ แบบวัด
ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สถิติที่ใช้ได้แก่
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ t - test (One sample group) ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาหลักสูตร ได้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของ
นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่มี 6 องค์ประกอบ คือ หลักการและ
เหตุผล วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร กิจกรรมในหลักสูตร สื่อประกอบ
การฝึกอบรม และการวัดและการประเมินผล ซึ่งทุกองค์ประกอบมีความสอดคล้องกัน

2. ผลการเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายก่อนการทดลองและ
หลังการทดลองใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม
เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับมาก

52810154: MAJOR: CURRICULUM AND INSTRUCTION; Ed.D.

(CURRICULUM AND INSTRUCTION).

KEYWORDS: TRAINING PROGRAM / STUDENT OF FACULTY OF EDUCATION/
PUBLIC CONSCIOUSNESS

CHIRAPORN KATEKAEW: A DEVELOPMENT OF TRAINING PROGRAM ON
PUBLIC CONSCIOUSNESS FOR STUDENTS OF FACULTY OF EDUCATION IN
NAKHON SI THAMMARAT RAJ ABHAT UNIVERSITY, ADVISORE COMMITTEE:
VICHIT SURATREUNGCHAI, Ed.D, PARINYA THONGSORN, Ed.D. 187 P. 2016.

The purposes of this research were; 1) to develop a training curriculum on public consciousness for students at the Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University 2) to compare the public consciousness of students at the Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University between before and after training, and 3) to study the satisfaction of the students toward the training courses. There were four steps in the process of curriculum development; step one Identifying target and scope, step 2 Curriculum design, step 3 Curriculum Implementation, and step 4 Curriculum Evaluation. The samples were 2nd year undergraduate students at the Faculty of Education and Educational Media. Studying in the 2015 academic year by screening 30 students who had low or minimal public consciousness. The tools used were training program to enhance the public consciousness. Public consciousness measuring form and student satisfaction towards the training program. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and *t-test* (One Sample Group). The study result were that:

1. A training program to strengthen public consciousness of the student at the Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University has seven components: Rationale, the purpose of the training; the structure of the training course, activities on the training course, training method; Training media and measurement and evaluation. All elements were considered consistent.

2. The comparison of students' public consciousness before and after the implementation of the training curriculum showed a statistical difference at .01 level.

3. The students' satisfaction towards the training curriculum was at high level.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.....	10
หลักสูตรเชิงกิจกรรมหรือหลักสูตรประสบการณ์.....	15
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสูตรและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร.....	20
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรม.....	29
แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะ.....	40
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ.....	57
จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่.....	60
การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.....	65
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	68

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 73
	ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย จุดหมาย และขอบเขต..... 73
	ขั้นที่ 2 การออกแบบหลักสูตร..... 75
	ขั้นที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้..... 80
	ขั้นที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร..... 82
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 83
	ขั้นที่ 1 ผลการกำหนดเป้าหมาย จุดหมาย และขอบเขต..... 83
	ขั้นที่ 2 ผลการออกแบบหลักสูตร..... 88
	ขั้นที่ 3 ผลการนำหลักสูตรไปใช้..... 99
	ขั้นที่ 4 ผลการประเมินหลักสูตร..... 110
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 111
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 111
	วิธีดำเนินการวิจัย..... 111
	สรุปผลวิจัย..... 112
	อภิปรายผลการวิจัย..... 113
	ข้อเสนอแนะ..... 120
	บรรณานุกรม..... 121
	ภาคผนวก..... 130
	ภาคผนวก ก..... 131
	ภาคผนวก ข..... 136
	ภาคผนวก ค..... 165
	ประวัติย่อของผู้วิจัย..... 187

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษา.....	24
2	การวิเคราะห์องค์ประกอบเกี่ยวกับจิตสาธารณะ จากการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	55
3	ผลการประเมินความเหมาะสมของข้อมูลเกี่ยวกับจิตสาธารณะ.....	85
4	โครงสร้างหลักสูตร.....	93
5	ความสอดคล้องระหว่างข้อมูลจิตสาธารณะกับส่วนขององค์ประกอบของหลักสูตร ฝึกอบรม.....	93
6	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการประเมิน ความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะฉบับร่าง.....	97
7	ค่าดัชนีความสอดคล้องของร่างหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างตามความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ.....	98
8	การเปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะก่อนการทดลอง และหลังการทดลองใช้หลักสูตร ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.....	100
9	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตร ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.....	101
10	เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ หลังฝึกอบรมกับเกณฑ์ ความพึงพอใจ.....	104

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของเชย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส.....	28
3 แสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม ปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรม.....	42
4 กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.....	68

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ และสภาพเศรษฐกิจที่บีบรัดได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมให้เกิดการแข่งขันมีค่านิยมทางวัตถุสูงเกิดการเอาใจเปรียบมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวมขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่องทำให้เกิดภาวะขาดความสมดุลทั้งจิตใจและวัตถุ ดังนั้นความสำคัญต่อส่วนรวมจึงลดน้อยลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 1) การให้ความสำคัญกับเรื่องจิตใจ จิตสำนึก และจิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ในมาตราที่ 23 - 24 และ 26 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้อง บูรณาการความรู้ต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาและให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในระดับและรูปแบบการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุม ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา นอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาผู้เรียนด้านการมีจิตสาธารณะ ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2548, หน้า 5)

ในสภาวะปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนไทยทำให้ค่านิยมของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคย

เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน กลายเป็นสังคมที่แข่งขันในด้านเศรษฐกิจเพื่อหวังสร้าง ความร่ำรวยให้กับตนเอง แสวงหาประโยชน์ส่วนตัว ละเลยประโยชน์ส่วนรวม เป็นสังคมบริโภคนิยม ขาดจิตสาธารณะ (ชานินทร์ กรัยวิเชียร, 2552; ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552 ก; กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) โดยปัญหาจิตสาธารณะในเด็กและเยาวชน จะเห็นได้จากการศึกษาวิจัยของหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ พบว่า เยาวชนไทยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนน้อยที่สุด มีต้นทุนชีวิตที่ขาดหายไป 5 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะการเป็นผู้ให้ มีร้อยละ 34 ด้านการร่วมกิจกรรมทางศาสนา มีร้อยละ 43 ด้านความรู้สึกรับรู้ประโยชน์ต่อชุมชนมีร้อยละ 51 ด้านการทำกิจกรรมนอกหลักสูตรหรือร่วมกิจกรรมของชมรมมีร้อยละ 60 ด้านนิสัยรักการอ่านมีร้อยละ 66 และผลสำรวจความมีจิตสาธารณะในเด็ก พบว่า เด็กไทยทั่วประเทศ มีจิตสาธารณะร้อยละ 34 เด็กในเขตกรุงเทพมหานครมีจิตสาธารณะน้อยที่สุด คือมีร้อยละ 20 และพบว่าเด็กพิการทางสายตา แขนขา เด็กด้อยโอกาสมีจิตสาธารณะสูงสุดคือมีร้อยละ 50 ส่วนการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ พบว่า นักเรียนรู้สึกว่าคุณภาพของตนเองเป็นคนดีร้อยละ 63 รู้สึกว่ามีความสุข ร้อยละ 51 รู้สึกภูมิใจในความเป็นไทยร้อยละ 38

นอกจากนี้ บุญิกา จันท์เกตุ (2557, หน้า 9) ได้กล่าวไว้ว่า หากคนในสังคมขาดจิตสาธารณะแล้ว ก็จะเกิดผลกระทบมากมายเช่น ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ในครอบครัวมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันน้อยลง แย่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้ง เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก เห็นแก่ตัว ซิงคิงคั่น เบียดเบียนสมบัติขององค์กรเพื่อมาเป็นสมบัติของตนเอง องค์กรไม่ก้าวหน้า ประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง ทำให้ชุมชนเกิดความอ่อนแอ เพราะต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการพัฒนา ยิ่งปล่อยนานยิ่งทรุดโทรม เกิดอาชญากรรมในชุมชน ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะแต่ละคนมองเห็นเรื่องของตนเองเป็นใหญ่ เกิดวิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้งและแก้ปัญหาไม่ได้เกิดการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติของส่วนรวม ประเทศชาติล้ำหลัง ขาดพลังของคนในสังคม เมื่อนำมาตรการใดออกมาใช้ก็ไม่ได้ผล เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือ เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก แย่งแย่งแข่งขัน ทุจริตคอร์ปชั่น ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างประเทศ ทำให้เกิดปัญหา เช่น การสะสมอาวุธ การก่อกวนแก๊งแก๊งแย่งหรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศเกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างชาติพันธุ์ของตนเองถูก

จิตสาธารณะ (Public consciousness) โดยนิยามของ ราชบัณฑิตยสถาน (2554) นั้น หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือการคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกันซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ให้ความหมายว่าเป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกยึดมั่น

ในระบบคุณธรรมและจริยธรรมที่ดั่งาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยปัจจุบันการพัฒนาจิตสาธาณะนั้น มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของสังคมภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลง (กุลทิพย์ ศาสตรระรุจิ, 2551, หน้า 15) เนื่องจากจิตสาธาณะเป็นความรับผิดชอบซึ่งเกิดขึ้นภายใน คือความรู้สึกรู้สึกผิด ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมที่อยู่ในจิตใจและส่งผลสู่การกระทำภายนอกของบุคคล ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมเห็นได้ว่ามีเหตุเกิดจากการขาดจิตสำนึกของคนส่วนใหญ่การสร้างจิตสาธาณะของคนสังคมจึงจำเป็นและมีคุณค่ายิ่ง สามารถกระทำได้หลายรูปแบบทั้งจากการกระทำของตนเอง ตัวอย่างเช่น การรับผิดชอบต่อตนเองเพื่อมิให้เกิดผลกระทบและเกิดความเสียหายต่อส่วนรวม รวมถึงการกระทำโดยมีบทบาทช่วยสังคมในการรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อแก้ปัญหาสังคมซึ่งถือว่าเป็นความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ (บุญนิภา จันทร์เกตุ, 2557, หน้า 27) ที่กล่าวว่า จิตสาธาณะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม เป็นการพัฒนาจิตใจให้เจริญตามทันเทคโนโลยี ถ้าคนในสังคมขาดจิตสาธาณะจะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัวชุมชน องค์กรประเทศและโลก เพราะการมีจิตสาธาณะเป็นความรับผิดชอบในตนเองเป็นพื้นฐานที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม จิตสาธาณะจะไม่เกิดถึงแม้จะได้รับการอบรมสั่งสอน ถ้าหากใจไม่ยอมรับ หากสามารถปลูกฝัง ส่งเสริมหรือพัฒนาให้เด็ก มีจิตสำนึกสาธาณะ ด้วยวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เด็กมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม มีการใช้สมบัติของส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่า ใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักการแบ่งปัน โอกาสในการใช้ของส่วนรวม ให้ผู้อื่น เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ปัญหาที่เกิดการเอาใจเอียงเปรียบคนอื่น ปัญหาการทำลายสาธาณะสมบัติต่าง ๆ จะลดลง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์พวกพ้องก็จะลดน้อยลง และจะนำมาสู่สังคมที่พัฒนาขึ้น (นวรินทร์ ตาก้อนทอง, 2557)

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางและรวดเร็วจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน เทคนิควิธีสอน ผู้เรียน แหล่งเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้ โลกยุคดิจิทัลให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ไร้พรมแดน ไร้ขีดจำกัด ทั้งด้านสภาพแวดล้อม สถานที่และเวลา การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน การพัฒนาการศึกษา สังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก โดยหลักการของการปฏิรูปการศึกษาและแนวคิดทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 เลขานุการมูลนิธิสตรีนิจิตร์-สฤณีวงศ์ รายงานว่า ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 (21st century skills) ว่า “การปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริงปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ด้วย จากกระบวนการเรียนรู้เดิมที่ครูเป็นผู้มอบความรู้ให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษาในสถาบันต่าง ๆ เปลี่ยนเป็นช่วยกันออกแบบ

กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับเด็กและเยาวชนทุกคนในสังคม นั่นคือกระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ และครูมิใช่ผู้มอบความรู้ แต่เป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ โดยเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันกับเด็กและเยาวชน เป้าหมายของการเรียนรู้จะมีใช้ตัวความรู้ไปอีกต่อไป เพราะตัวความรู้นั้นมีมากมายมหาศาลเกินกว่าที่จะมอบให้นักเรียนแต่ละชั้นปีได้ อีกทั้งนักเรียนในศตวรรษใหม่มีหนทางค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากสิ่งแวดล้อมและอินเทอร์เน็ต หากการศึกษาไทยยังยึดติดอยู่กับกระบวนการที่คนเดิมคือมอบความรู้เป็นรายวิชาที่จะไม่ทันสถานการณ์ สิ่งที่เราควรทำคือมีกระบวนการที่ใหม่ที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้ ตลอดชีวิต เด็กและเยาวชนจะเรียนรู้อะไรบ้างขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละคน แต่ที่ทุกคนมีก็คือความสามารถในการเรียนรู้ตลอดเวลา ตลอดชีวิตและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง” ซึ่งขณะเดียวกันครู ก็มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงกระบวนการที่ใหม่และคุณลักษณะครูไทยที่ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ ไพฑูรย์ สินดารัตน์ (2557, หน้า 5) ได้เสนอแนะไว้ในการประชุมอภิวัฒน์การเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย ว่า คุณลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 ควรประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 7 ประการ ได้แก่ ประการแรก สร้างและบูรณาการความรู้ได้ ประการที่สอง มีความคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ประการที่สาม มีวิสัยทัศน์และตักตวงทางความคิด เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียนได้ ประการที่สี่ ครูต้องรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ พร้อมทั้งชี้แนะข้อดีข้อเสียให้ผู้เรียนได้ ครูไทยในศตวรรษที่ 21 ยังต้องมีทักษะใหม่ ๆ ด้วยประการที่ห้า ทักษะการสอนเด็กให้เติบโตเต็มศักยภาพและสร้างผลงานใหม่ ๆ ให้ได้ ประการที่หก ต้องเข้มแข็งในจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรมและชักชวนให้คนอื่น ทำเพื่อสังคม และประการสุดท้าย มีบทบาทนำในด้านการสอนและในวิชาชีพ พัฒนาคุณภาพของโรงเรียนและในวิชาชีพ ร่วมกับผู้บริหารมากขึ้น

จากการศึกษาพบว่าผู้กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 มีอย่างน้อย 7 ประการ ได้แก่ ประการแรก ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา ประการที่ 2 การสื่อสารสารสนเทศ และการเรียนรู้เรื่องสื่อ ประการที่ 3 ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม และความเป็นผู้นำ ประการที่ 4 ความคิดสร้างสรรค์ และมีนวัตกรรม ประการที่ 5 การเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ประการที่ 6 อาชีพ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง และประการสุดท้าย ความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม (Trilling & Fadel, 2009, p. 176) ดังนั้น ประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ ถ้าจะสอนเด็กให้อยู่ในสังคมยุคศตวรรษที่ 21 และประชาคมอาเซียน ครูต้องมีคุณลักษณะอย่างไร และการผลิตครูควรทำอย่างไร สำหรับคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 จากการสืบค้นในเว็บไซต์ (<http://edorigami.wikispaces.com/21st+Century+Teacher>) ระบุว่านักการศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะดังนี้ ประการแรก เป็นผู้นำ ประการที่ 2 เป็นผู้มองการณ์ไกล ประการที่ 3 เป็นผู้เรียน ประการที่ 4 เป็นนักสื่อสาร ประการที่ 5 เป็นผู้ปรับตัว ประการ

ที่ 6 เป็นแบบอย่าง ประการที่ 7 เป็นผู้ให้ความร่วมมือ และประการสุดท้าย เป็นผู้เสี่ยง ซึ่งจะเห็นได้ว่าคุณลักษณะของครูดังกล่าวส่วนหนึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ด้วย

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และจัดกลุ่มสนทนาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีความจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างและพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยรูปแบบ และวิธีการเสริมสร้างและพัฒนาจิตสาธารณะในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา และประชาชนทั่วไป พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการทดลองวิธีสอนเพื่อให้เกิดจิตสาธารณะ และยังพบว่าหลักสูตรฝึกอบรมสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งในการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่ว่า บัณฑิตนักคิด นักปฏิบัติ มีจิตสาธารณะอีกด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชขึ้น เพื่อให้ศึกษามีจิตสาธารณะและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ระหว่างก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

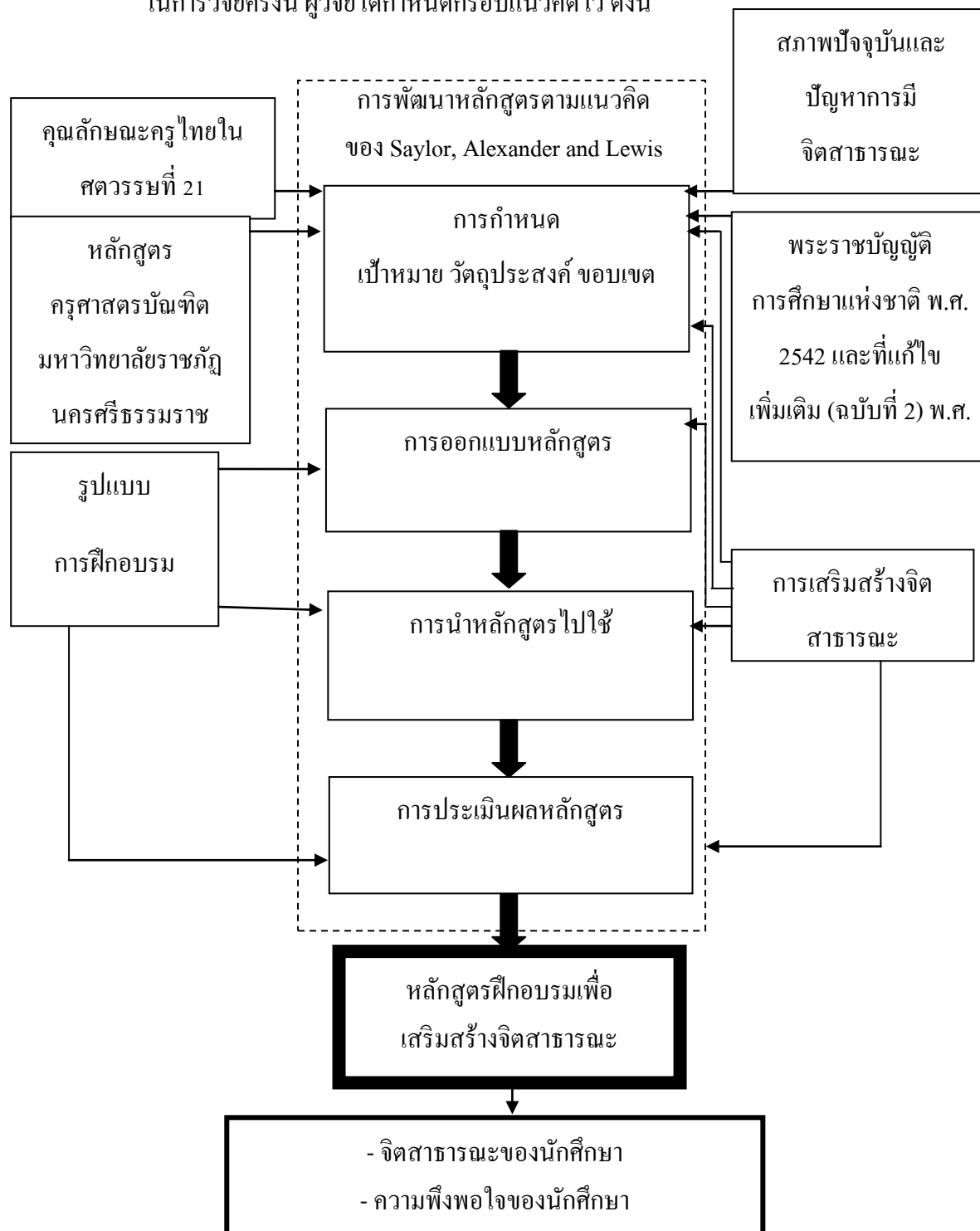
สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานไว้ ดังนี้

1. จิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ภายหลังจากการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษาครุ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม
2. ความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่ได้รับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชอยู่ในระดับมากขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดไว้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ประโยชน์ ดังนี้

1. ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่มีประสิทธิภาพ
2. นักศึกษาที่ผ่านการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีจิตสาธารณะที่สูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 8 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชา การปฐมวัย 2 กลุ่มเรียน สาขาวิชาสังคมศึกษา 2 กลุ่มเรียน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา 2 กลุ่มเรียน สาขาวิชาภาษาอังกฤษ 1 กลุ่มเรียน ภาษาไทย 1 กลุ่มเรียน สาขาวิชาพลศึกษา 1 กลุ่มเรียน สาขาวิชา คณิตศาสตร์ 2 กลุ่มเรียน และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ 2 กลุ่มเรียน รวมทั้งหมด 13 กลุ่มเรียน จำนวน นักศึกษา 320 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประจำปีการศึกษา 2558 โดยการสอบถามอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะครุศาสตร์ จำนวน 30 คน

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. จิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
2. ความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ หมายถึง เอกสารและแนวทางที่ใช้พัฒนานักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร กระบวนการดำเนินการ ฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล
2. จิตสาธารณะ หมายถึง การแสดงความรู้สึกและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติของมหาวิทยาลัย หน่วยงาน องค์กร และสังคม การแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่ออาจารย์ เพื่อนและบุคคลที่ใกล้ชิดและการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย องค์กรต่าง ๆ และสังคม โดยเป็นการกระทำที่ไม่หวังผลตอบแทนต่อตนเองแต่กระทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านความรัก เอื้ออาทร ด้านความรับผิดชอบ ด้านการร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ ด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และด้านความกตัญญูทดแทน
3. แบบวัดจิตสาธารณะ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการวัดระดับการมีจิตสาธารณะ โดยใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ในภาพรวมและรายด้าน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรักเอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูทดแทน ก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรมในหลักสูตร
4. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติที่มีต่อการเข้าร่วมฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่แสดงออกมา 5 ระดับ คือ ความพึงพอใจมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด
5. แบบวัดความพึงพอใจ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่เกิดขึ้นภายหลังการเข้าร่วมฝึกอบรมตามหลักสูตรใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านภาพรวมต่อหลักสูตร ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านกระบวนการดำเนินการฝึกอบรม ด้านความสามารถของวิทยากรดำเนินการ ด้านสื่อประกอบการอบรม และด้านการวัดและประเมินผล ที่แสดงออกมา 5 ระดับ คือ ความพึงพอใจมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด
6. นักศึกษา คณะครุศาสตร์ หมายถึง นักศึกษาที่กำลังเรียนในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่มีพฤติกรรมไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะครุศาสตร์ โดยการสอบถามอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะครุศาสตร์ จำนวน 30 คน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
2. หลักสูตรเชิงกิจกรรมหรือหลักสูตรประสบการณ์
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสูตรและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร
4. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรม
5. แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะ
6. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
7. จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่
8. การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

อภิสิทธิ์พร สถิตภาติกุล, อารี สาริปา, กุสุมา ใจสบาย และคณะ (2556, หน้า 14 - 15) ได้กล่าวถึงสภาพการผลิตครูในปัจจุบันไว้ ดังนี้

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หรือเรียกกันโดยทั่วไปว่า หลักสูตรการผลิตครู ซึ่งในปัจจุบัน อยู่ภายใต้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ (มคอ.1) ซึ่ง กำหนดให้บัณฑิตที่จะไปเป็นครูมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) คุณธรรมจริยธรรม 2) ความรู้ 3) ทักษะทางปัญญา 4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 6) ทักษะการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งต้องมีสมรรถนะตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ

โครงสร้างของหลักสูตรการผลิตครูประกอบด้วย ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้าน ไม่น้อยกว่า 124 หน่วยกิต (วิชาชีพครู ไม่น้อยกว่า 46 หน่วยกิต โดยมีวิชาประสบการณ์ภาคสนามหรือการปฏิบัติการสอนในวิชาเอก ในระยะเวลา สองภาคการศึกษาปกติ รวมไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และวิชาเอก ไม่น้อยกว่า 78 หน่วยกิต) และ หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 160 หน่วยกิต ซึ่ง สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของคุรุสภา ยกเว้นจำนวนหน่วยกิตในรายวิชาชีพครูต้อง ไม่น้อยกว่า 50 หน่วยกิต

หลักสูตรการผลิตครูที่สถาบันอุดมศึกษาใช้ในปัจจุบันพัฒนาขึ้นจากฐานแนวคิดของ หลักสูตร 2 รูปแบบ คือ หลักสูตรผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตรห้าปี) และหลักสูตรผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หนึ่งปี) มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักสูตรผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตรห้าปี) เป็นหลักสูตร ผลิตครูที่ใช้เวลาในการศึกษาอย่างเข้มข้นสี่ปี ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาที่สภา วิชาชีพ หรือคุรุสภารับรองอีกหนึ่งปี รวมเป็นห้าปี เมื่อผ่านการประเมินตามเกณฑ์แล้ว จะมีคุณสมบัติได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และได้รับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นหลักสูตรหลักในการผลิตครู ซึ่ง ได้เริ่มใช้ตั้งแต่ นักศึกษารุ่นปีการศึกษา 2547 เป็นต้นไป โดยมีหลักการดังนี้

1.1 แนวคิดการจัดทำหลักสูตรเน้นผลที่จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เน้นความสามารถ ทางวิชาชีพครูในตัวผู้เรียนให้รู้วิชาการ เชี่ยวชาญวิชาชีพ และมีอุดมการณ์วิชาชีพครู เน้นฝึกงาน ในหน้าที่ครูในโรงเรียนตามสถานการณ์จริง เน้นการฝึกใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีแก้ปัญหา และการวิจัย

1.2 สอดคล้องกับพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 เพื่อให้ นักศึกษาครูที่สำเร็จการศึกษาสามารถขอรับใบประกอบวิชาชีพครู ตามมาตรา 44 (3) กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องผ่านปฏิบัติการในสถานศึกษาตาม หลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการ สอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด

1.3 จัดทำโครงสร้างหลักสูตรเป็นห้าปี โดยกำหนดหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อย กว่า 160 หน่วยกิต แบ่งเป็นหมวด ๆ ดังนี้

หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป จำนวนไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต
 หมวดวิชาเฉพาะ จำนวนไม่น้อยกว่า 124 หน่วยกิต ได้แก่ วิชาชีพครู จำนวน
 ไม่น้อยกว่า 50 หน่วยกิต
 วิชาเอกเฉพาะด้าน/ วิชาเอก จำนวนไม่น้อยกว่า 74 หน่วยกิต
 หมวดวิชาเลือกเสรี จำนวนไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
 สำหรับวิชาเฉพาะด้านที่เป็นวิชาเอกแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ หลักสูตรการศึกษา
 ปฐมวัย เพื่อผลิตครูที่สอนระดับก่อนประถมศึกษา หลักสูตรการประถมศึกษา เพื่อผลิตครูที่สอน
 ระดับประถมศึกษา และหลักสูตรวิชาเอกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อผลิตครูที่สอนระดับ
 มัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรผลิตครูวิชาช่างสำหรับสอนในระดับ
 อาชีวศึกษาด้วย

1.4 ปรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าเวลาหนึ่งปี ภายใต้
 การนิเทศร่วมกันระหว่างสถาบันฝ่ายผลิตและสถานศึกษาโดยเน้นการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู ได้แก่
 การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานกิจกรรม
 พัฒนาผู้เรียน งานบริการของโรงเรียน การศึกษาและบริการชุมชน และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

2. หลักสูตรการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู
 (หนึ่งปี) เป็นหลักสูตรที่เปิดสอนสำหรับผู้ที่จบปริญญาตรีสาขาวิชาอื่นแต่มีใจรักและประสงค์จะ
 เป็นครู เข้าศึกษาต่อวิชาชีพครูและฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ครูสภารับรอง รวมเป็นเวลา
 หนึ่ง เมื่อผ่านการประเมินตามเกณฑ์แล้วจะมีคุณสมบัติได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และ
 ได้รับวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต ปัจจุบันหลักสูตรดังกล่าวครูสภามีมติให้ยุติ
 การเปิดหลักสูตร เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2553 แต่อนุญาตให้เปิดหลักสูตรได้กรณีที่เป็นความ
 ร่วมมือระหว่างหน่วยงานผู้ใช้ครู ครูสภา และสถาบันฝ่ายผลิต

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555)

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ได้ปรับปรุงหลักสูตรปรับปรุง ครั้งล่าสุด พ.ศ. 2555 และ
 ผ่านการรับรองหลักสูตรจากครูสภาเรียบร้อยแล้ว มีองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

ปรัชญาของหลักสูตร

ผลิตบัณฑิตให้เป็นครูที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและ
 จรรยาบรรณวิชาชีพครู ตามมาตรฐานวิชาชีพของครูสภา

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตที่มีคุณสมบัติดังนี้

1. มีคุณธรรม มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีจรรยาบรรณวิชาชีพครูและมีความรับผิดชอบสูงต่อวิชาการ วิชาชีพ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม
2. มีความอดทน ใจกว้างและมีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ สามารถทำงานร่วมกับผู้เรียนและผู้ร่วมงานทุกกลุ่ม
3. มีความรู้และมีความสามารถประยุกต์ความเข้าใจอันถ่องแท้ในทฤษฎีและระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างความรู้ใหม่
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาและข้อโต้แย้งโดยการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการแสวงหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมและปฏิบัติได้
5. มีความสามารถในการพิจารณาแสวงหาและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์
6. มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์แบบสหวิทยาการและพหุวิทยาการเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน
7. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร และสืบค้น ติดตามความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสมรรถนะของตนเองอยู่เสมอ
8. มีทักษะในการปฏิบัติ การค้นคว้า และทักษะการถ่ายทอดความรู้ สามารถพัฒนาหลักสูตร พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ระบบการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นแบบทวิภาค โดย 1 ปีการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ การจัดการภาคฤดูร้อน ให้กำหนดระยะเวลาและจำนวนหน่วยกิต โดยมีสัดส่วนเทียบเคียงกันได้กับภาคการศึกษาภาคปกติ และเป็นไปตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ว่าด้วยการจัดการศึกษาภาคปกติระดับไม่เก็นปริญญาตรี พ.ศ. 2548

การจัดรายวิชา ใช้สัญลักษณ์ดังนี้ น(ท-ป-อ)

น หมายถึง จำนวนหน่วยกิตของรายวิชา

ท หมายถึง จำนวนเวลาเรียนทฤษฎี 1 หน่วยกิต เท่ากับ 1 ชั่วโมง/ สัปดาห์

ป หมายถึง จำนวนเวลาเรียนภาคปฏิบัติ 1 หน่วยกิต เท่ากับ 2-3 ชั่วโมง/ สัปดาห์

อ หมายถึง จำนวนเวลาเรียนรู้หรือปฏิบัติงานด้วยตนเองตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ กำหนดให้ 1 หน่วยกิต เท่ากับการปฏิบัติงาน ไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมง/ ภาคการศึกษา

คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

1. เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง

2. มีคุณสมบัติอื่น ๆ ตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการและข้อบังคับของ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ว่าด้วยการจัดการศึกษาภาคปกติระดับไม่เกินปริญญาตรี พ.ศ. 2548

3. มีหน่วยการเรียนรู้ในกลุ่มสาระวิชาวิทยาศาสตร์ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต

การเทียบโอนหน่วยกิต รายวิชาและการลงทะเบียนเรียนข้ามสถาบันอุดมศึกษา

นักศึกษาที่เคยศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอื่นมาก่อน หรือเคยศึกษานอกระบบ หรือมีประสบการณ์ หรือเคยศึกษาตามอัธยาศัย เมื่อเข้าศึกษาในหลักสูตรนี้สามารถเทียบโอนหน่วยกิตได้ โดยหลักเกณฑ์ข้อกำหนดต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ว่าด้วยการโอนผลการเรียน การยกเว้นการเรียนรายวิชา และการรับจ่ายค่าธรรมเนียมในการโอน ผลการเรียนและการยกเว้นการเรียนรายวิชา พ.ศ. 2547

การบริหารหลักสูตร

1. คณะประกาศข้อปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลและแนวทางการควบคุมคุณภาพ

2. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย ประธานหลักสูตร หรือ ประธานสาขาวิชา และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

3. มอบหมายความรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ให้กลุ่มวิชาตามสาขาและกลุ่มวิชาเสนอผู้ประสานงานรายวิชาเพื่อการแต่งตั้ง

4. กลุ่มวิชาควบคุมการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามรายละเอียดหลักสูตรและรายละเอียดรายวิชาในรายวิชาที่รับผิดชอบและเสนอคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

5. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควบคุมคุณภาพการจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชา และดำเนินการประเมินผลการสอนของอาจารย์

6. แต่งตั้งกรรมการภายนอกทบพวน/ ประเมินผลการดำเนินการโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ติดตามรายละเอียดหลักสูตรเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษาและปรับปรุงตามความเหมาะสม

หลักสูตรเชิงกิจกรรมหรือหลักสูตรประสบการณ์

การจำแนกประเภทของหลักสูตร

ในปัจจุบันได้มีการจำแนกประเภทหรือรูปแบบของหลักสูตรไว้หลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งแต่ละรูปแบบก็มีแนวคิด จุดมุ่งหมาย และ โครงสร้างหลักสูตรที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ การจัดการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลาย หรือเพื่อให้สนองเจตนารมณ์ของการจัดการเรียนรู้ลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามระดับการศึกษา ดังนั้นหลักสูตรแต่ละรูปแบบจึงมีลักษณะเฉพาะของตนเอง รวมทั้งต่างก็มีข้อดีและข้อด้อยด้วยกันทั้งสิ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในรูปแบบของหลักสูตร (Curriculum design) แบบต่าง ๆ ซึ่งมีไม่ต่ำกว่า 10 รูปแบบ ได้ดียิ่งขึ้น จึงได้มีการจัดประเภทรูปแบบของหลักสูตร ตามเกณฑ์ที่ยึดเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, หน้า 60 - 61; บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2553, หน้า 132 - 145; ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556 ข, หน้า 11)

1. หลักสูตรที่ยึดสาขาวิชาและเนื้อหาสาระเป็นหลัก (Disciplines/ Subjects curriculum) กลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการจัดเนื้อหาสาระวิชาที่จะเรียน มีรูปแบบของหลักสูตร 5 รูปแบบ ดังนี้

1.1 หลักสูตรรายวิชา หรือหลักสูตรเนื้อหาวิชา (Subject matter curriculum)

1.2 หลักสูตรกว้าง หรือหลักสูตรหมวดวิชา (Broad field curriculum) หรือ

หลักสูตรหลอมรวมวิชา (Fusion curriculum)

1.3 หลักสูตรสัมพันธ์วิชา หรือหลักสูตรแบบสหสัมพันธ์ (Correlated curriculum)

1.4 หลักสูตรแบบแกนกลาง หรือหลักสูตรแบบแกนร่วมกัน หรือหลักสูตรแบบแกน

(Core curriculum)

1.5 หลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated curriculum)

2. หลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก (Learners centred) หลักการของหลักสูตรนี้ยึด ผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดหลักสูตรเพื่อสนองความต้องการ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก มีรูปแบบของหลักสูตร 3 รูปแบบดังนี้

2.1 หลักสูตรแบบเอกัตบุคคล (Individualized curriculum)

2.2 หลักสูตรแบบส่วนบุคคล (Personalized curriculum)

2.3 หลักสูตรที่เน้นผู้เรียน (Child - centered curriculum) หรือหลักสูตรที่ใช้

ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner - centred curriculum)

3. หลักสูตรที่ยึดกระบวนการทางทักษะหรือประสบการณ์เป็นหลัก (Process skill or experiencecurriculum) การจัดหลักสูตรประเภทนี้เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้รู้จักการแก้ปัญหา ถ้าเป็นหลักสูตรที่ยึดกระบวนการเป็นหลักจะมุ่งเน้น

การพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมีรูปแบบของหลักสูตร 3 รูปแบบ ดังนี้

3.1 หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม หรือหลักสูตรที่ยึดกิจกรรมกระบวนการทางสังคมและการดำรงชีวิต (Social process and life function curriculum)

3.2 หลักสูตรเชิงกิจกรรม (Experience curriculum) หรือหลักสูตรแบบกิจกรรมและประสบการณ์ (Activity and experience curriculum)

3.3 หลักสูตรกระบวนการ (The process approach curriculum)

3.4 หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ (the competency - based curriculum)

หลักสูตรเชิงกิจกรรม หรือ หลักสูตรเชิงประสบการณ์ (Activity or experience curriculum)

หลักสูตรกิจกรรม หรือ หลักสูตรประสบการณ์ เป็นหลักสูตรที่เกิดขึ้นจากความพยายามที่จะแก้ไขการเรียนรู้แบบครูเป็นผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียนซึ่งเป็นข้อบกพร่องของหลักสูตรแบบเนื้อหาวิชา หลักสูตรแบบนี้ยึดหลักการที่ว่า “การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ และประสบการณ์สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้” ดังนั้นการจัดหลักสูตรจึงเน้นเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยวิธีการแก้ปัญหา ผู้เรียนต้องรู้จักวิธีการแก้ปัญหา แสดงออกด้วยการลงมือกระทำ ลงมือวางแผน เพื่อหาประสบการณ์อันเกิดจากการแก้ปัญหานั้น ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนแบบการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by doing)

ลักษณะของหลักสูตรเชิงกิจกรรม

1. ความสนใจของผู้เรียนเป็นตัวกำหนดเนื้อหา กิจกรรม หรือประสบการณ์ ต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน
2. วัตถุประสงค์ของการเรียนแบบนี้ เพื่อมุ่งปรับปรุงความเป็นอยู่ในปัจจุบันของเด็ก ยิ่งกว่าที่จะเตรียมตัวเพื่ออนาคต
3. วิชาที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนคือวิชาที่ผู้เรียนมีความสนใจร่วมกัน ดังนั้นจึงกำหนดเนื้อหาจากความสนใจของผู้เรียนเป็นคราว ๆ ไป ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า
4. ใช้วิธีแก้ปัญหาเป็นหลักในการจัดการเรียนรู้
5. มุ่งที่จะให้การศึกษาและเอาใจใส่ต่อนักเรียนเป็นรายบุคคล และส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล
6. การเรียนแบบประสบการณ์ในต่างโรงเรียน ต่างชั้นกันย่อมไม่เหมือนกัน การเรียนแบบนี้เน้นการศึกษาทำไปต่าง ๆ กัน แต่ก็สามารถรวบรวมเข้าเป็น 2 พวก คือ

6.1 ใช้ปัญหาในชีวิตปัจจุบันเป็นหลัก คือให้ครูและเด็กร่วมมือกันวางโครงการที่จะหาและเลือกเอาปัญหาที่มีความหมายต่อผู้เรียน และเป็นปัญหาในชีวิตจริง ปัญหานี้จะต้องเหมาะสมกับวุฒิภาวะ ความต้องการ และความสนใจด้วย

6.2 ใช้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นหลัก สถานการณ์ที่จะจัดขึ้นสำหรับการเรียนแบบนี้จะต้องคำนึงถึง

- เป็นสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ความสามารถแสดงออกมา
- ให้เด็กได้ร่วมมือในกิจกรรมของสังคม หรือส่วนรวม
- ให้เด็กมีทักษะและความสามารถที่จะปรับตัวและจัดการกับสิ่งแวดล้อม

การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential learning)

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน ครูต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญและพยายามให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ ครูจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการแก้ปัญหา ครูต้องทำหน้าที่เป็น นักวางแผน นักจิตวิทยา นักแนะแนว และนักพัฒนาการ ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ จะประเมินจากพัฒนาการของผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน โดยยึดปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนาการ (Progressivism)

ในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ทิศนา แจมมณี (2545, หน้า 130 - 131) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. หลักการ

ประสบการณ์เป็นแหล่งที่มาของการเรียนรู้และเป็นพื้นฐานสำคัญของการเกิดความคิด ความรู้ และการกระทำต่าง ๆ การเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Johnson & Johnson, 1975, p. 7) สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนและมีความหมายต่อตน เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่เริ่มจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน จึงสามารถนำไปสู่การเรียนรู้เชิงนามธรรมอันจะส่งผลต่อการคิด การปฏิบัติหรือการกระทำใหม่ ๆ ต่อไป การที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง และจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักผูกพัน ความต้องการและความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ต่อไป

2. นิยาม

การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ หมายถึง การดำเนินการอันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายโดยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ (Experience) ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่เรารู้ก่อน แล้วจึงให้ผู้เรียนย้อนไปสังเกต ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นและนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาคิดพิจารณาไตร่ตรองร่วมกันจนกระทั่งผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสมมติฐานต่าง ๆ

ในเรื่องที่เรียนรู้ แล้วจึงนำความคิด หรือสมมติฐานเหล่านั้นไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ต่อไป

3. ตัวบ่งชี้

3.1 ผู้สอนมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning experience) ในเรื่องที่เรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ลงไปประสบด้วยตนเอง

3.2 ผู้เรียนมีการสะท้อนความคิด (Reflect) และอภิปรายร่วมกัน เกี่ยวกับสิ่งที่ได้ประสบมา หรือเกิดขึ้นในสถานการณ์การเรียนรู้นั้น

3.3 ผู้เรียนมีการสร้างความคิดรวบยอด/ หลักการ/ สมมติฐานจากประสบการณ์ที่ได้รับ

3.4 ผู้เรียนมีการนำความคิดรวบยอด/ หลักการ/ สมมติฐานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น ไปทดลองหรือประยุกต์ใช้สถานการณ์ใหม่ ๆ

3.5 ผู้สอนมีการติดตามผล และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนผลการทดลอง/ ประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อขยายขอบเขตของการเรียนรู้ หรือปรับเปลี่ยนความคิด/ หลักการ/ สมมติฐานต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

3.6 ผู้สอนมีการวัดและประเมินผล โดยใช้การประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองของผู้เรียน ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอนด้วย

ข้อดีและข้อดีของการจัดหลักสูตรแบบประสบการณ์

ข้อดี

1. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ได้รู้จักการวางแผนการเรียนด้วยตนเอง ได้มีโอกาสทดลอง แก้ไขปัญหาได้อย่างมีเหตุผล มีความรับผิดชอบในตนเองต่อการศึกษา
3. ผู้สอนและผู้เรียนมีโอกาสได้ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด และมีความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น
4. สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
5. ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน
6. มีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลา และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย กิจกรรมการเรียนรู้ครอบคลุมเนื้อหาได้กว้างขวาง กระบวนการเรียนรู้เป็นไปตามขั้นตอน

ข้อด้อย

1. การจัดทำหลักสูตรทำได้ยาก

2. ถ้าครูผู้สอนไม่มีความกระตือรือร้น ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสอน ขาดความเข้าใจในจิตวิทยาการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนแล้ว การจัดการเรียนรู้ก็ไม่ประสบความสำเร็จ
 3. การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง หรือชีวิตจริงของเด็กแต่ละคนกระทำได้อย่าง
 4. เนื้อหาสาระที่ผู้เรียนได้รับ อาจจะไม่สัมพันธ์กับพัฒนาการของผู้เรียน หรือ ได้เนื้อหาสาระไม่ครบถ้วนและขาดความต่อเนื่องของความรู้ ไม่ได้รับความรู้เป็นกอบเป็นกำ หลักสูตรนี้ใช้ได้ดีกับผู้เรียนระดับประถมศึกษา เพราะสามารถจัดกิจกรรมหรือประกอบการเรียนรู้ได้ง่ายกว่าเด็กโต
 5. ต้องมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ เช่น ห้องเรียน สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ มิฉะนั้นการจัดการเรียนรู้จะไม่บังเกิดผล
- สรุปได้ว่าหลักสูตรเชิงกิจกรรมหรือเชิงประสบการณ์นั้น มีลักษณะที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยผ่านการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เป็นการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหว ใช้ความคิดลงมือทำ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวรอบด้าน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีตามมา

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสูตรและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของคำว่า “หลักสูตร” แตกต่างกันตามความเชื่อทางปรัชญา ดังต่อไปนี้

Zais (1976, pp. 11 - 13) ให้ความหมายของหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่ให้แนวทางการสอนในชั้นเรียน แต่ไม่ได้ประกอบด้วยแผนการสอน ครูมีหน้าที่และมีความรับผิดชอบในการแปลความ ตีความ จากเอกสารหลักสูตรเพื่อความเหมาะสมกับประสบการณ์ของผู้เรียน

Sowell (1996, p. 5) กล่าวว่า หลักสูตรคือสิ่งที่จัดสอนแก่ผู้เรียนซึ่งครอบคลุมการสื่อสารทุกด้านทั้งตั้งใจและไม่ตั้งใจไปสู่ผู้เรียน ประกอบด้วย เนื้อหา ทักษะและเจตคติ

Wiles and Bondi (1989, p. 9) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตรเป็นกระบวนการที่เป็นระบบภายใต้การดูแลของโรงเรียน โดยวางแผนเพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับสร้างผลผลิต กำหนดกฎเกณฑ์หรือหลักวิชาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีผลกำลังต่อการพัฒนาตนเอง มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดี

Ornstein and Hunkins (2004, p. 21) ได้รวบรวมแนวคิดพื้นฐานของนักการศึกษาที่แต่ละคนยึดถือ ได้แก่ Ralph Tyler, Hilda Taba, Galen Saylor, Jon Wile, Joseph Bondi, Caswell and Campbell, State Shepherd and Ragan, Hass, Mcnirll, Schubert, Tanners และสรุปความหมายของหลักสูตร เป็น 5 ความหมายหลัก ดังนี้

1. หลักสูตรคือแผน (Curriculum as a plan) เน้นพื้นฐานแนวคิดทางพฤติกรรมนิยม (Behavioral approach) จากแนวคิดของนักการศึกษา ให้ความหมายว่า หลักสูตรเป็นเอกสารที่กำหนดกลวิธีในการปฏิบัติที่ทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการของหลักสูตร
 2. หลักสูตรคือประสบการณ์ (Curriculum as experiences) เน้นพื้นฐานแนวคิดทางมนุษยนิยม (Humanistic approach) จากแนวคิดของนักการศึกษา ให้ความหมายว่า หลักสูตรเป็นมวลประสบการณ์ทั้งในและนอกโรงเรียน รวมถึงโปรแกรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดแก่นักเรียน
 3. หลักสูตรคือระบบ (Curriculum as system) เน้นแนวคิดพื้นฐานด้านการจัดการและแนวคิดเรื่องระบบ (Management and system approach) ให้ความหมายว่าหลักสูตรเป็นกระบวนการที่จัดระบบให้กับบุคลากรเพื่อนำระบบไปใช้
 4. หลักสูตรคือสาขาความรู้ที่ศึกษา (Curriculum as a field of study) เน้นแนวคิดทางด้านประวัติศาสตร์ ปรัชญา และสังคมที่อยู่บนพื้นฐานทางวิชาการ (Academic approach) ให้แนวคิดว่าหลักสูตรเป็นการเน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ
 5. หลักสูตรคือเนื้อหาที่เรียน (Curriculum as a subject matter) แนวคิดนี้ไม่เน้นแนวคิดพื้นฐานใดโดยเฉพาะ กล่าวว่่า หลักสูตรคือหลักการที่เน้นรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่เรียน
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 39) ได้ศึกษาแนวคิดจากนักการศึกษาและสรุปเป็นความหมายเกี่ยวกับหลักสูตร ดังนี้
1. หลักสูตรคือเนื้อหาวิชาเรียน รายวิชาที่จัดเตรียมให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาใดระดับหนึ่งหรือสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง
 2. หลักสูตรคือจุดมุ่งหมายที่พึงบรรลุ ที่นักเรียนต้องเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนในระดับการศึกษาใดระดับหนึ่งหรือสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง
 3. หลักสูตรคือแผนสำหรับจัดให้ผู้เรียนหรือประสบการณ์ที่คาดหวังกับผู้เรียน แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ การออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติโดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และพฤติกรรมตามที่กำหนด แผนลักษณะนี้จะเป็นแผนย่อยที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้หรือมีประสบการณ์ที่คาดหวังร่วมด้วย

4. หลักสูตรคือมวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้ผู้เรียน โดยอยู่ในความดูแลของครู โดยที่ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เด็กเกิดประสบการณ์และมีการพัฒนาตามที่กำหนด ไม่ใช่เน้นสอนตามเนื้อหาวิชา

5. หลักสูตรคือกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้ผู้เรียน ได้มีความรู้ ประสบการณ์ และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด

อมรรัตน์ วัฒนาธร (2547, หน้า 17) ได้สรุปประเด็นหลักของหลักสูตร 2 ประเด็น ได้แก่ 1) กิจกรรมหรือมวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้ผู้เรียน 2) เอกสารที่เป็นแผนที่กำหนด แนวทางที่จะส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนด และสรุปเป็นความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึงเอกสารที่ระบุถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์ให้เกิดแก่ผู้เรียน โดยมีการกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้ และพัฒนาทั้งด้านเนื้อหาและทักษะต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนได้บรรลุตามเป้าหมายที่ โรงเรียนกำหนดในแผนการดำเนินการไว้อย่างเป็นระบบทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถ บรรลุเป้าหมายในการเรียนนั้น ๆ

จิตาภา สุนาลัย (2550, หน้า 2) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง การวางแผนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระวิชา สื่อการสอน กิจกรรม ประสบการณ์ ภายใน และนอกโรงเรียน และนำสิ่งที่เรียนรู้ มาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนให้ดียิ่งขึ้น

วันเพ็ญ วรรณโกมล (2551, หน้า 4) สรุปจากแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ และสรุปเกี่ยวกับ หลักสูตรว่า หมายถึง แผน หรือ โปรแกรมการศึกษาสร้างขึ้น โดยอาศัยกรอบทฤษฎี และวิจัยในอดีต เป็นพื้นฐาน ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ที่จำเป็นและเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ พัฒนาให้มีความสามารถ เจตคติ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมาย ที่วางไว้จากที่กล่าวมาจากแนวคิดของนักการศึกษาที่มีมุมมองเกี่ยวกับหลักสูตรในแต่ละความหมาย ตามแนวคิด ความเชื่อและประสบการณ์

จากที่กล่าวมาสรุปความหมายของหลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ หลากหลาย แผนแบบในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ อีกทั้งหมาย รวมถึงเอกสาร เนื้อหาวิชา ทักษะกระบวนการ และเจตคติที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียนในรูปแบบ ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่กำหนด

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักการสำคัญของหลักสูตรมักจะ ได้มาจากการปฏิบัติมากกว่าที่จะได้จากเหตุผล เป็นธรรมชาติของแนวคิดด้านปรัชญาของหลักสูตรที่แตกต่างกันไป เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงมากกว่า เพราะที่เป็นประเด็นที่สามารถนำไปใช้อย่างกว้างขวาง (สุนทร บำเรอราช, 2543, หน้า 6)

Wiles and Bondi (1989, p. 8) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของหลักสูตรว่า เป็นการตั้งจุดหมายอยู่บนหลักการสำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ควรยึดผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 2) ควรยึดครูผู้ปฏิบัติการสอนและ 3) ควรยึดความสนใจของผู้เรียน

Taba (1962, pp. 383 - 384) ได้ศึกษา อภิปรายและสรุปข้อโต้แย้งต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักการสำคัญของหลักสูตรของนักการศึกษาหลายท่านและสรุปแนวคิดเกี่ยวกับหลักการสำคัญของหลักสูตรว่าขึ้นอยู่กับว่าคนผู้นั้นมีความเชื่อทางปรัชญาว่าอย่างไร บางคนเน้นไปที่ความคิดสร้างสรรค์ บางคนเห็นการแก้ปัญหา ซึ่งทุกแนวคิดขึ้นอยู่กับความจำเป็นและการใช้ประโยชน์ในขณะนั้น วันเพ็ญ วรณโกมล (2551, หน้า 4 - 5) สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่าเป็นการกระตุ้น ส่งเสริมให้ผู้สอน ผู้บริหาร นักการศึกษา ได้นำเอากระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษา เป็นการพัฒนาอย่างมีเหตุผล เกิดความเชื่อมั่นที่จะตัดสินใจใช้ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยและดำเนินการได้อย่างเหมาะสม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อผู้สอน ผู้บริหารและนักการศึกษา เพราะเป็นการสรุปแนวคิดหลักการสำคัญเพื่อสร้างความเชื่อมั่นที่จะนำไปใช้ในให้เป็นประโยชน์ต่องานด้านการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

โครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร

โครงสร้างของหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะเป็นนามธรรม ซึ่งทำให้ไม่เข้าใจและมองเห็นไม่ชัดเจน โครงสร้างของหลักสูตรจะมาจากรากฐาน 4 ประการใหญ่ คือ 1) ปรัชญาหรือความเชื่อของมนุษย์ 2) สภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การปกครอง ของสังคมกลุ่มชนนั้น ๆ 3) จิตวิทยาเกี่ยวกับตัวผู้เรียน และ 4) ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ (สุนทร บำเรอราช, 2543, หน้า 9)

Beauchamp (1981, p. 129) ได้เสนอแนวคิดเป็นที่ยอมรับในหลากหลายประเทศ โดยเสนอว่าโครงสร้างของหลักสูตรเป็นลักษณะ 3 มิติ คือมิติส่วนกว้าง มิติส่วนลึก และมีส่วนสูง ส่วนกว้าง คือระบบโรงเรียนหรือระดับการเรียนการสอน เช่น ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษา ขึ้นอยู่กับผู้บริหารหรือรัฐบาล มิติส่วนลึก คือเนื้อหาวิชาตามความเชื่อและครรลองของวัฒนธรรม เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งมีต่อได้ไม่สิ้นสุด เกิดขึ้นใหม่ได้ เมื่อมีความจำเป็นต่อการพัฒนาคนในสังคมนั้น ๆ และมิติส่วนสูง ได้แก่ จุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา คือ ความรู้ ความคิด และทักษะ โดยกรอบ 3 มิติจะอยู่ในกรอบ 4 เส้น คือ ครอบของวัฒนธรรม เป้าหมาย แนวคิดทางการประเมินผลและผลพลอยได้จากกาปฏิบัติ

Zais (1976, pp. 15 - 16) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรว่าประกอบด้วยโครงสร้าง 4 ส่วน คือ 1) เป้าหมาย ความมุ่งหมายและจุดประสงค์ 2) เนื้อหาวิชา 3) และกิจกรรมการเรียน และ 4) การประเมินผล

โครงสร้างของหลักสูตรอื่น ๆ อาจจะแตกต่างกันตามความคิดเห็นของผู้ที่พัฒนาหลักสูตรแต่โดยทั่วไปแล้วจะยึดกรอบของ Beauchamp และ Zais

องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรเป็นส่วนเสริมให้โครงสร้างของหลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

Taba (1962, p. 10) กล่าวว่าองค์ประกอบของหลักสูตร มี 4 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ
2. เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้
3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลผลิตของหลักสูตร

ชำระ บัวศรี (2542, หน้า 8) กล่าวว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ จำนวน 6 อย่าง

ได้แก่

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum aims)
2. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน (Instructional objective)
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์ (Content and experiences)
4. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional strategies)
5. วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน (Instruction media and materials)
6. การประเมินผล (Evaluation)

สุนทร บำเรอราช (2543, หน้า 25 - 26) ได้สรุปว่าองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่

1. เอกสารหลักสูตร
2. หนังสือเรียนหรือเอกสารประกอบการเรียน
3. ระบบการประเมินผลการศึกษา
4. แนวการสอนหรือคู่มือการสอนต่าง ๆ
5. ครูหรือผู้สอน
6. กิจกรรมและการจัดประสบการณ์
7. สื่อการสอนและอุปกรณ์การสอน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญและขาดไม่ได้เลยนั้น จะประกอบไปด้วย จุดหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล หากขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งจะถือว่าไม่ใช่หลักสูตรที่สมบูรณ์

การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการในการดำเนินการสร้างหลักสูตร (Zais, 1976, p. 445) ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรจึงมีความหมายรวมถึง การวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตร บางครั้งอาจใช้คำว่าปรับปรุงหลักสูตรหรือการแก้ไขหลักสูตร ได้เช่นกัน (Oliva, 1982, p. 25) นักการศึกษาได้แสดงเสนอรูปแบบในการพัฒนาหลักสูตร ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษา

นักการศึกษา ผู้เสนอ				
Tyler (1949)	Taba (1962)	Saylor, Alexander and Lewis (1981)	Wiles & Bondi (1989)	Sowell (1996)
หลักการและ เหตุผลของ พัฒนาหลักสูตร ต้องคำนึงถึง พื้นฐานสำคัญ 4 ประการคือ 1. จุดประสงค์ ทางการศึกษาที่ โรงเรียนตั้งขึ้น 2. ประสบ การณ์ทาง การศึกษาที่ควร ได้รับเพื่อให้ บรรลุตาม จุดประสงค์ 3. การดำเนิน การจัดประสบ การณ์ให้มี ประสิทธิภาพ	หลักสูตรควร ได้รับการ ออกแบบจาก ครูผู้สอนมากกว่า พัฒนาจาก หน่วยงานที่ สูงขึ้น มีขั้นตอน ในการพัฒนา 7 ขั้นตอน คือ 1. วิจัย ความต้องการ 2. กำหนด วัตถุประสงค์ 3. คัดเลือก เนื้อหาสาระ 4. จัดลำดับ เนื้อหาสาระ 5. คัดเลือก ประสบการณ์การ เรียนรู้ 6. จัดประสบ การณ์การเรียนรู้	1. กำหนด เป้าหมาย วัตถุประสงค์ แบบ และ ขอบเขต (Goals, Objectives, and Domains) 2. การ ออกแบบ หลักสูตร (Curriculum Design) 3. การนำ หลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) 4. การ ประเมินผล หลักสูตร (Curriculum Evaluation)	การพัฒนา หลักสูตรว่า หลักการพื้นฐาน ดังนี้ 1. การ วิเคราะห์ สถานการณ์เพื่อ กำหนด จุดมุ่งหมาย และ พัฒนาเป็น จุดประสงค์ต่อไป 2. การออก แบบจากการ กำหนด จุดมุ่งหมาย ใน รูปแบบ ของแผนปฏิบัติ การ กำหนด ระยะเวลา ความ รับผิดชอบ	เสนอกระบวนการ การพัฒนา หลักสูตร 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การพิจารณา สภาพทั่วไปและ การประเมินความ ต้องการพื้นฐาน 2. การกำหนด ปรัชญาเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ 3. การออก แบบและการ เขียนหลักสูตร 4. การทดลอง นำหลักสูตรไป ใช้ 5. การใช้ หลักสูตร 6. การประเมิน หลักสูตร

ตารางที่ 1 (ต่อ)

นักการศึกษา ผู้เสนอ				
Tyler (1949)	Taba (1962)	Saylor, Alexander and Lewis (1981)	Wiles & Bondi (1989)	Sowell (1996)
4. การประเมิน ผลการจัดการ ศึกษาตามจุดประ สงค์ที่กำหนด	7. กำหนดสิ่งที่ จะประเมินและ วิธีการประเมิน		และผลที่คาดว่าจะ เกิดขึ้น 3. การใช้ หลักสูตร ใน การใช้หลักสูตร ต้องมีระบบการ จัดการที่ดีเพื่อให้ แผนที่ออกแบบ ประสบผลสำเร็จ โดยมีการใช้ แหล่งทรัพยากร และการฝึก ปฏิบัติเข้ามา มีส่วนเกี่ยวข้อง 4. การประเมิน หลักสูตร เพื่อ ติดตาม ความก้าวหน้า ตามจุดมุ่งหมาย นั้น ๆ รวมถึง การปรับปรุงจาก การประเมิน	

จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจะเห็นได้ว่านักการศึกษาได้เสนอแนวการพัฒนาหลักสูตรไว้คล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันบ้างเพียงรายละเอียดซึ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยตั้งเคราะห์จากแนวคิดของนักการศึกษาสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรต้องเป็นขั้นตอน เป็นกระบวนการชัดเจน มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญทั้งด้านความรู้ ความคิด สติปัญญา และรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมได้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แนวการพัฒนาหลักสูตรของ Saylor, Alexander and Lewis (1981, p. 181) ผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้พัฒนาหลักสูตร เป็นผู้กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และขอบเขตเนื้อหาของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกและแสดงความคิดเห็นเพื่อนำมาใช้ออกแบบหลักสูตร ในแต่ละขั้นตอนสามารถดำเนินการให้ลุล่วงจบในแต่ละขั้นตอนและสอดคล้องกันตั้งแต่ต้นจนกระทั่งจบกระบวนการ จำนวน 4 ขั้นตอน ดังนี้

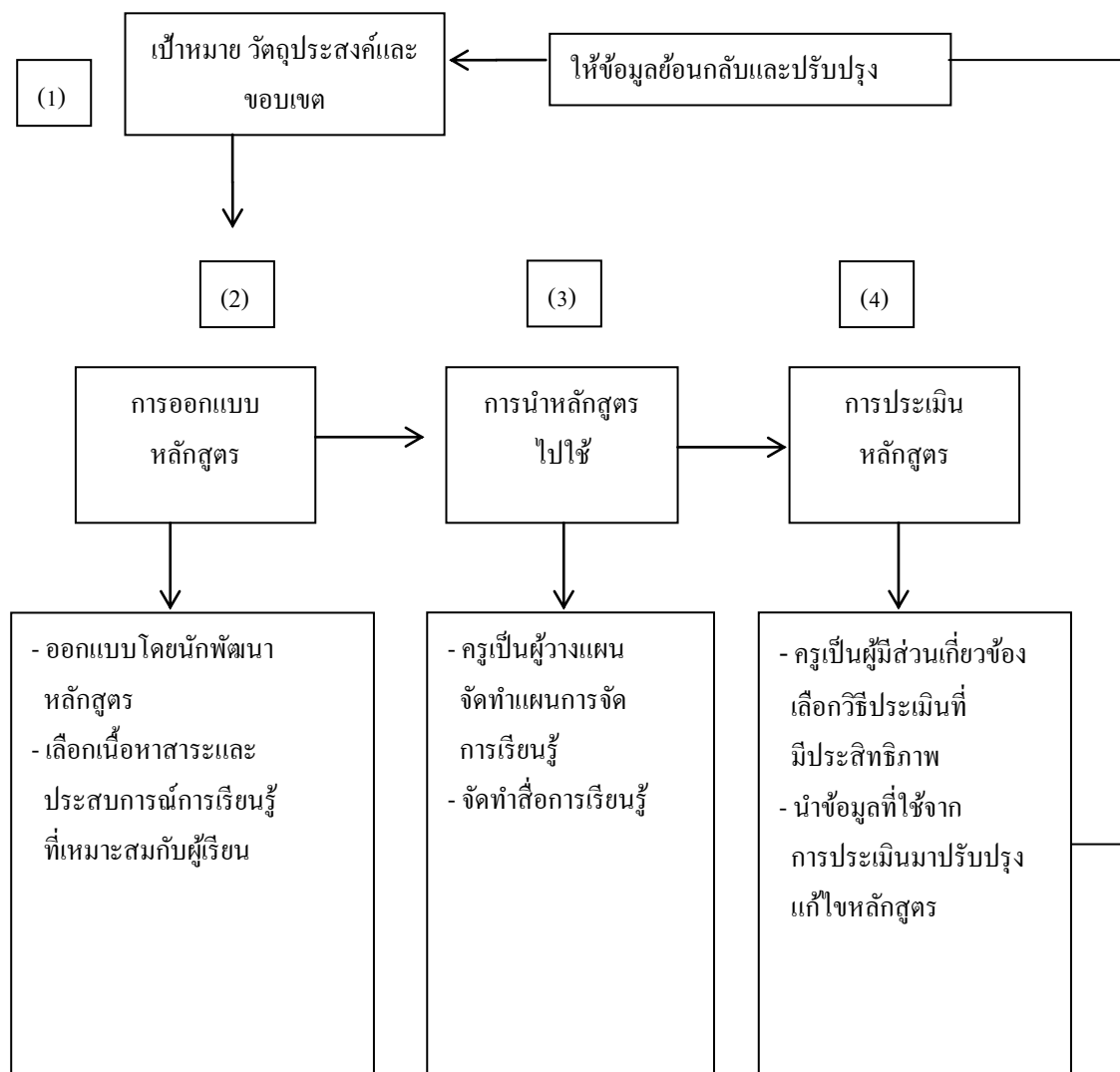
1. การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขต (Goals, objectives and domains) หลักสูตรต้องประกอบด้วย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และในแต่ละเป้าหมายควรบ่งบอกถึงขอบเขตของหลักสูตร วัตถุประสงค์ พัฒนาการส่วนบุคคลมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และความชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งกำหนดจากความเป็น โลกาภิวัตน์ ความต้องการของสังคมที่อยู่อาศัย กฎหมาย ข้อบังคับ เป็นต้น

2. การออกแบบหลักสูตร (Curriculum design) คือ การวางแผนเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ โดยคำนึงถึงปรัชญา ความต้องการของสังคมและผู้เรียนมาพิจารณาด้วย

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum implementation) ครูต้องเป็นผู้วางแผนและวางแผนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ (Instructional plans) รวมทั้งการจัดทำสื่อการเรียนการสอน เช่น ตำรา แบบเรียน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ครูตั้งเป้าหมายไว้

4. การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum evaluation) ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันตัดสินใจเพื่อเลือกวิธีการประเมินผลที่สามารถประเมินได้ว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ได้ผลตามความมุ่งหมายการประเมินหลักสูตรจะเป็นข้อมูลสำคัญที่บอกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ว่าควรปรับปรุงหลักสูตรในจุดใด เพื่อประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการใช้หลักสูตรในอนาคต

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของเชย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของเซอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส
(Saylor, Alexander & Lewis, 1981, p. 181)

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรม

รูปแบบของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมแต่ละหลักสูตรย่อมมีรูปแบบการจัดหรือการรวมกลุ่มแตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่าตัวของวิทยากรจะนำเสนอในลักษณะใด แก่ผู้เข้าอบรม ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้ดังนี้ (วิโรจน์ ลักษณะอดิศร, 2550, หน้า 72 - 73)

1. การฝึกอบรมแบบ On the Job Training (OJT) คือ การฝึกการปฏิบัติงานจริง โดยมีผู้ชำนาญงานนั้นเป็นครูฝึก คอยดูแลการฝึกงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งการฝึกอบรมแบบ On the Job Training จะไม่เน้นการเรียนทฤษฎีมากนัก แต่มุ่งเน้นไปในทางฝึกปฏิบัติ ทำให้การฝึก

อบรมแบบนี้ มีความสามารถในการสร้างความรู้ความเข้าใจ เหมาะกับการปฏิบัติงาน โดยตรงเพราะเห็นผลในระยะสั้นค่อนข้างชัดเจน ต้นทุนต่ำ แต่ก็ไม่ควรที่จะให้มีจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมมากเกินไป เพราะอาจจะทำให้เกิดการดูแลของผู้ฝึกสอนไม่ทั่วถึง เกิดการบกพร่องในการปฏิบัติงาน ทำให้ Cost of quality สูงขึ้น และ Productivity ต่ำลงได้

2. การฝึกอบรมแบบ Off the Job Training เป็นการฝึกอบรมที่เน้นความรู้ ความเข้าใจ โดยการจัดฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ ไม่ใช่การเรียนรู้แบบปฏิบัติงานจริง ซึ่งการฝึกอบรมประเภทนี้จะให้ความรู้ผู้เข้าอบรมได้มากกว่าการอบรมแบบ On the Job Training เพราะผู้เข้าอบรมสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ แต่อาจจะเกิดปัญหาในเรื่องของการประยุกต์ใช้ เพราะความรู้เชิงทฤษฎีที่ได้ บางครั้งไม่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ทั้งหมด หากผู้เข้าอบรมไม่มีทักษะในการประยุกต์ความรู้เข้ากับการทำงาน หรือมีทัศนคติต่อการฝึกอบรมว่า เป็นการพักผ่อนผ่อนคลาย ก็จะทำให้การฝึกอบรมนั้นไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เล็งเห็นความสำคัญและตระหนักถึงการมีจิตสาธารณะอย่างแท้จริง

ประโยชน์ของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับองค์กร เพราะการฝึกอบรมช่วยพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ ทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คุณค่าของการฝึกอบรมสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้มากขึ้น โดยใช้เวลาน้อยลง เนื่องจากวิทยากรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเป็นอย่างดีในเรื่องที่ให้การฝึกอบรม

2. ช่วยให้ผู้ผลิตมีคุณภาพสูงขึ้น เนื่องจากการฝึกอบรมแต่ละครั้งจะมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และสอดคล้องกับงานที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องปฏิบัติ การที่บุคลากรได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อการทำงานจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นอย่างดี

3. ช่วยให้ผู้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง ทำให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถมากขึ้นช่วยให้บุคลากรเห็นคุณค่าของตนเอง ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานก็เห็นคุณค่าของบุคลากร จึงเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

4. ตอบสนองความต้องการด้านแรงงานของหน่วยงานได้เป็นอย่างดี การพัฒนาด้านต่าง ๆ ในสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ส่งผลกระทบไปยังผลผลิตทางการศึกษา ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาบางส่วนว่างงาน เนื่องจากสิ่งที่ศึกษาไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน และในขณะที่เดียวกันหน่วยงานบางแห่งก็ไม่สามารถหาผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่หน่วยงานต้องการ บางหน่วยงานจึงรับสมัครบุคลากร

โดยกำหนดคุณสมบัติไว้กว้าง ๆ เมื่อได้บุคคลที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับที่กำหนดแล้ว ก่อนที่จะปฏิบัติงานจริงจะต้องผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานที่จะปฏิบัติ

5. ช่วยให้ผู้บุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่องาน องค์กร และเพื่อนร่วมงาน กระบวนการฝึกอบรมจะช่วยให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับงานที่ทำ ช่วยให้เกิดความรักสามัคคีในหน่วยงาน ช่วยลดความเครียดในการทำงาน ทำให้บุคลากรมีสุขภาพจิตที่ดี

สรุปได้ว่า การฝึกอบรมจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เข้ารับการอบรมมากมายหลายด้าน เช่น ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ที่ไม่ได้สัมผัสมาก่อน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ อันก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างครบวงจรทั้งต่อตนเองและส่วนรวม

องค์ประกอบของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมให้ประสบผลสำเร็จต้องกระทำอย่างเป็นระบบและจะต้องให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบทุก ๆ องค์ประกอบของการฝึกอบรม ซึ่งได้แก่

1. บุคคล

นอกเหนือจากการพิจารณาเนื้อหาของของการฝึกอบรมแล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางท่านอาจตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรม โดยพิจารณาจากชื่อเสียงของวิทยากร และชื่อเสียงของผู้จัดการฝึกอบรม ความสำเร็จของการฝึกอบรมโดยแท้จริงแล้วขึ้นอยู่กับบุคคลเป็นสำคัญ ทั้งผู้ที่รับผิดชอบในการจัดการฝึกอบรม วิทยากร ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม

2. ทรัพยากร

เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งช่วยให้การฝึกอบรมประสบผลสำเร็จ ในที่นี้จะจำแนกทรัพยากรในการฝึกอบรมเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ในปัจจุบันผู้จัดฝึกอบรมส่วนใหญ่นิยมใช้โรงแรมเป็นสถานที่ฝึกอบรม ทั้งนี้เพราะความสะดวกสบายที่ผู้จัดและผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้รับทั้งบริการในการจัดสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม บริการอาหารเครื่องดื่ม และสวัสดิการอื่น ๆ ซึ่งจะส่งผลให้การฝึกอบรมบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามที่ตั้งไว้ในกรณีที่ใช้สถานที่ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบการจัดฝึกอบรมจะต้องประสานงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายอาคารสถานที่ เพื่อเตรียมห้องประชุมใหญ่ ห้องประชุมกลุ่มย่อย และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้พร้อมสำหรับการฝึกอบรม

2.2 เวลา ช่วงเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมก็มีความสำคัญไม่น้อย จะใช้เวลาในการฝึกอบรมมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระในการฝึกอบรม สำหรับช่วงเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมอาจกระทำได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

2.2.1 การใช้เวลาจัดการฝึกอบรมต่อเนื่องกันโดยตลอด

2.2.2 การใช้เวลาไม่ต่อเนื่องกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาว่างของผู้เข้ารับ

การฝึกอบรม และจุดมุ่งหมายในการฝึก อบรม นอกจากนี้ผู้รับผิดชอบในการจัดฝึกอบรมต้องพิจารณาว่ากลุ่มเป้าหมายจะมีเวลาว่างเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมในช่วงระยะเวลาใดจะต้องเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการฝึกอบรม

3. งบประมาณ

ความสำเร็จในการดำเนินงานทุกประเภทต้องอาศัยงบประมาณที่เพียงพอและมีระเบียบการเบิกจ่ายที่สะดวกแต่รัดกุม ความสำเร็จในการฝึกอบรมก็เช่นกันจำเป็นต้องอาศัย งบประมาณที่เพียงพอ และมีระเบียบการเบิกจ่ายที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินการจัดการฝึกอบรม

4. การจัดการและบริหารโครงการ

ผู้รับผิดชอบในการจัดการฝึกอบรมจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ กิจกรรมแต่ละขั้นต้องกระทำตามลำดับ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม การวางแผนและออกแบบวิธีการฝึกอบรม การพัฒนาสื่อการฝึกอบรม การดำเนินการฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรม

สรุปได้ว่าการจัดฝึกอบรมในแต่ละครั้งนั้นจะต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ ตัวบุคคล ทรัพยากร งบประมาณ การจัดการและบริหารโครงการ เพื่อให้การฝึกอบรมครั้งนั้นประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ความหมายของกระบวนการฝึกอบรม

กระบวนการฝึกอบรม หมายถึง “กระบวนการหรือ ขั้นตอนการปฏิบัติในอันที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ หรือความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้”

กระบวนการฝึกอบรมมีขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ซึ่งผู้รับผิดชอบจัด โครงการฝึก อบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรแต่ละ โครงการควรจะต้องดำเนินการในแต่ละขั้นตอนอย่างครบถ้วน เพื่อให้เป็นการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ มีความสมบูรณ์ และเกิดผลสำเร็จตรงตามเป้าหมาย ซึ่งอาจให้ความหมายและคำอธิบายย่อ ๆ สำหรับแต่ละขั้นตอน ของกระบวนการ ฝึกอบรมได้ ดังนี้

1. การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม หมายถึง การค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรหรือในหน่วยงานว่ามีปัญหา เรื่องใด บ้าง ที่จะสามารถแก้ไขให้หมดไปหรืออาจทำให้ทุเลาลงได้ด้วยการฝึกอบรม โดยรวมไปถึงการพยายามหาข้อมูลด้วยว่า กลุ่มบุคลากรเป้าหมายที่จะต้องเข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มใด ตำแหน่งงานอะไร มีจำนวนมากน้อยเพียงใด ควรจะต้องจัดเป็น โครงการฝึกอบรมให้ หรือเพียงแต่ส่งไปเข้ารับการอบรมภายนอกองค์กรเท่านั้น มีภารกิจใดบ้างที่ควร

จะต้องแก้ไข ปรับปรุง ด้วยการฝึกอบรมพฤติกรรมประเภทใดบ้างที่ควรจะต้องเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะ ทักษะคิด หรือประสบการณ์ ทั้งนี้ สภาพการณ์ที่เป็นปัญหาและแสดงถึงความจำเป็นในการฝึกอบรมอาจมีทั้งที่ปรากฏชัดแจ้ง และเป็นสภาพการณ์ที่ ซ้ำซ้อนจำเป็นต้องวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา เพื่อค้นหาวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์หาความจำเป็นในการฝึกอบรมมีหลายหลายวิธี เช่น การสำรวจ การสังเกตการณ์ การทดสอบ และการประชุม เป็นต้น

2. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง การนำเอาความจำเป็นในการฝึกอบรมซึ่งมีอยู่ชัดเจนแล้วว่า มีปัญหาใดบ้าง ที่จะสามารถแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมายเป็นใคร และพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงเป็นด้านใดนั้น มาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดเป็นหลักสูตร โดยอาจประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม หมวดวิชา หัวข้อวิชาวัตถุประสงค์ของแต่ละหัวข้อวิชา เนื้อหาสาระหรือแนวการอบรม เทคนิคหรือวิธีการอบรม ระยะเวลา การเรียงลำดับหัวข้อวิชาที่ควรจะเป็น ตลอดจนการกำหนดลักษณะของวิทยากรผู้ดำเนินการฝึกอบรม ทั้งนี้ เพื่อจะทำให้ผู้เข้าอบรมได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีขั้นตอน และเกิดการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจนทำให้สิ่งที่ปัญหาได้รับการแก้ไขคล่องไปได้ หรืออาจทำให้ผู้เข้ารับ การอบรม ทำงาน ที่ได้รับมอบหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเต็มใจยิ่งขึ้น

3. การกำหนดโครงการฝึกอบรม คือ การวางแผนการดำเนินการฝึกอบรมอย่างเป็นขั้นตอนด้วยการเขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ดังที่เรียกว่า “โครงการฝึกอบรม” เป็นการระบุรายละเอียดที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ตั้งแต่เหตุผลความเป็นมา หรือความ จำเป็นในการฝึกอบรมหลักสูตร หัวข้อวิชาต่าง ๆ วิทยากร คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการอบรม วันเวลา สถานที่อบรม ประมาณการค่าใช้จ่าย ตลอดจนรายละเอียดด้านการบริหารและธุรการต่าง ๆ ของการฝึกอบรม ทั้งนี้ เนื่องจากการฝึกอบรม เป็นกิจกรรมที่มีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย นับตั้งแต่ผู้ที่จะเข้ารับการฝึกอบรม ผู้บังคับบัญชา ในหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิทยากร และที่สำคัญ คือ ผู้บริหาร ซึ่งมีอำนาจอนุมัติโครงการและค่าใช้จ่ายจำเป็นจะต้องเข้าใจถึงรายละเอียดต่าง ๆ ของการฝึกอบรม โดยใช้โครงการฝึกอบรมที่เขียนขึ้นเป็นสื่อตนเอง

4. การบริหารโครงการฝึกอบรม สำหรับขั้นตอนนี้ ในตำราการบริหารงานฝึกอบรม บางเล่มระบุเป็นขั้นของ “การดำเนินการฝึกอบรม” แต่เนื่องจากผู้เขียนพิจารณาเห็นว่า ถึงแม้จะดูเหมือน ว่าการดำเนินการฝึกอบรมเป็นหัวใจสำคัญของการจัดโครงการฝึกอบรม หากแต่ที่จริงแล้ว การดำเนิน การฝึกอบรมเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการบริหารโครงการ ฝึกอบรม เพราะการดำเนินการ ฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้นั้น นอกจากมาจาก วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ และหลักสูตรฝึกอบรมที่เหมาะสมแล้วยังจำเป็นต้องอาศัย เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดการฝึกอบรมซึ่งเข้าใจหลักการบริหารงานฝึกอบรม พอที่จะสามารถ

วางแผนและดำเนินงานธุรการทั้งหมดในช่วงทั้งก่อนระหว่างและหลังการอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย จึงได้กำหนดขั้นตอนนี้เป็นการบริหาร โครงการฝึกอบรมเพื่อให้ ครอบคลุม เนื้อหา ที่ผู้จัด โครงการฝึกอบรมควรทราบทั้งหมด

ส่วนในการดำเนินการฝึกอบรม เจ้าหน้าที่ผู้จัด โครงการอบรมจะต้องมีบทบาทหลักที่จะ ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เข้าอบรม ทั้งในด้าน สถานที่ โสตทัศนูปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ การเงิน ฯลฯ และในขณะเดียวกันยังต้อง ดำเนินงานในฐานะผู้อำนวยการ โครงการ ทำหน้าที่ควบคุมให้การฝึกอบรมดำเนินไปตาม กำหนดการ จัดให้มีกิจกรรมละลายพฤติกรรมและกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ในระหว่างผู้เข้าอบรม อันจะ ช่วยสร้างบรรยากาศในการฝึกอบรม ให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้สำหรับผู้เข้าอบรมได้เป็นอย่างดี มิฉะนั้น อาจไม่สามารถทำให้การฝึกอบรมดำเนินไปตามที่ระบุไว้ใน โครงการอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุประสิทธิผลเท่าที่ควร

5. การประเมินและติดตามผลการฝึกอบรม ในขั้นตอนของการกำหนด โครงการ ฝึกอบรม ผู้รับผิดชอบจะต้องคำนึง ถึงการประเมินผลการฝึกอบรมไว้ด้วยว่า จะดำเนินการ ประเมินผลด้วยวิธีการใดบ้าง โดยใช้เครื่องมืออะไร และจะดำเนินการติดตาม ผลการฝึกอบรม หรือไม่ เมื่อใด ทั้งนี้ เพราะเมื่อการฝึกอบรมเสร็จสิ้นลงแล้ว ผู้รับผิดชอบโครงการควรจะต้อง ทำการสรุปประเมิน ผลการฝึกอบรมและจัดทำรายงานเสนอให้ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาถึงผล ของการฝึกอบรม ส่วนผู้รับผิดชอบโครงการเองก็จะต้องนำเอาผลการประเมิน โครงการฝึกอบรม ทั้งหมดมาเป็นข้อมูลย้อนกลับหรือ Feedback ใช้พิจารณาประกอบ ในการจัด ฝึกอบรมหลักสูตร เช่นเดียวกัน ในครั้ง/ รุ่นถัดไปในขั้นตอนของการหาความจำเป็นในการฝึกอบรมว่า ควรจะต้องมี การพัฒนา หรือปรับปรุง หลักสูตร หรือการดำเนินการในการบริหารงานฝึกอบรมอย่างไรบ้าง เพื่อจะทำให้การฝึกอบรมเกิด สัมฤทธิ์ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการเพิ่มขึ้น

ในการจัดฝึกอบรมแต่ละ โครงการนั้น ผู้รับผิดชอบจัดการฝึกอบรมจะสามารถ ตรวจสอบว่าการดำเนินงานของตน เป็นการฝึกอบรมอย่างมีระบบหรือไม่ ได้ด้วยการตอบคำถาม ดังต่อไปนี้ให้ได้ครบ ทุกข้อ ดังนี้

1. ทำไมจึงต้องจัดการฝึกอบรมแน่ใจแล้วใช่หรือไม่ ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นจะแก้ไขได้ ด้วยการฝึกอบรม
2. ใครเป็นกลุ่มบุคคลเป้าหมาย และใครเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องบ้าง
3. จะฝึกอบรมไปเพื่ออะไร พฤติกรรมอะไรบ้างที่ต้องการจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
4. จะฝึกอบรมในเรื่องอะไรบ้าง หลักสูตรฝึกอบรมจะเป็นอย่างไร
5. จะฝึกอบรมอย่างไร มีความพร้อมในด้านใดบ้าง

6. ฝึกอบรมแล้วได้ผล หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมหรือไม่

กระบวนการในการฝึกอบรม

กระบวนการในการฝึกอบรม เป็นกระบวนการที่มีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เครือวัลย์ ลิมอภิชิต (2537, หน้า 7) และอาชญญา รัตนอุบล (2540, หน้า 51) ได้สรุปกระบวนการฝึกอบรมเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม ก่อนการฝึกอบรมใด ๆ ผู้จัดการฝึกอบรมควรศึกษาข้อมูลของปัญหา สาเหตุของปัญหา หนทางที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา โดยติดต่อประสานงานกับผู้รับผิดชอบ และผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรมเอง เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการฝึกอบรมในเรื่องของพื้นฐานทั่วไป เช่น คุณสมบัติ เพศ วัย จำนวนการทำงาน ประสบการณ์เดิม พื้นฐานการศึกษา ความสามารถพิเศษ ความสนใจ ซึ่งผู้จัดการฝึกอบรมอาจใช้วิธีการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ และวิเคราะห์ความต้องการ ความจำเป็นได้ จากการใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือการสัมภาษณ์ การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ การสำรวจ หรือการทดสอบบุคลากรที่ทำงานและประสบปัญหาโดยตรง การวิเคราะห์หาความต้องการนับว่าเป็นประโยชน์ และมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการฝึกอบรม เนื่องจากเป็นการจัดการฝึกอบรมที่เกิดขึ้นจากความต้องการ และความสนใจที่แท้จริงของผู้รับการฝึกอบรมมากกว่าจะจัดขึ้นตามความพึงพอใจของผู้จัดการฝึกอบรม ซึ่งจะทำให้การฝึกอบรมมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อผู้รับการฝึกอบรมอย่างแท้จริง นอกจากนี้แล้วข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ยังจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรมที่จัดขึ้นนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรของการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ออกแบบเทคนิควิธีการฝึกอบรมให้เหมาะสมตรงกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตลอดจนสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการฝึกอบรมได้เป็นอย่างดี

ขั้นที่ 2 สร้างหลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรการฝึกอบรม หมายถึง ประมวลความรู้ เนื้อหาสาระ และประสบการณ์ ความรู้ตามผู้จัด ผู้บริหาร โครงการฝึกอบรมได้จัดเสนอให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมพึงได้รับการพัฒนา โดยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการการฝึกอบรมที่ได้กำหนดไว้ ดังเช่น อาชญญา รัตนอุบล (2540, หน้า 58) ได้เสนอลักษณะของวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมไว้ดังนี้

1. ต้องระบุพฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เข้ารับการอบรม หลังจากได้สอนวิชานั้น ๆ จบลงแล้ว

2. ต้องมุ่งไปที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นหลักสำคัญ
 3. คำที่บ่งบอกพฤติกรรมต้องชัดเจนไม่กำกวม เช่น คำว่า สามารถจำแนกเพื่อช่วยให้
 วิทยากรมองเห็นวิธีการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ เช่น การเตรียมการสอนการใช้เทคนิคและ
 อุปกรณ์และระยะเวลาที่ใช้ในการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์

4. ต้องช่วยให้วิทยากรได้มองเห็นถึงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม ที่จะแสดงออก
 ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล โดยควรระบุเกณฑ์ขั้นต่ำของพฤติกรรม
 ที่คาดหวัง เพื่อใช้ในการวัดการประเมินผลการอบรม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้จัดการฝึกอบรม จึงจำเป็นต้องเขียนวัตถุประสงค์การฝึกอบรมใน
 ลักษณะของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ ทักษะ
 ทักษะของบุคลากรในเรื่องที่ยังขาดหายไปให้พัฒนาขึ้นมา ซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบด้วยส่วน
 สำคัญ 4 ส่วน ดังนี้

1. ตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรมหรือบุคคลเป้าหมาย บุคคลที่ผู้จัดการฝึกอบรมต้องการให้เกิด
 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

2. พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากผู้ที่ไม่มีความรู้เป็นผู้ที่มีความรู้
 จากผู้ที่ยังขาดทักษะ เป็นผู้ที่มีความรู้ มีทักษะ

3. เงื่อนไขของพฤติกรรมที่แสดงออกภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดให้

4. เกณฑ์ หรือระดับความสำเร็จของงานที่ได้รับมอบหมาย

การสร้างหลักสูตร และเนื้อหาในการฝึกอบรมจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ
 การฝึกอบรมที่กำหนดไว้ ซึ่งควรนำข้อมูลมาจากแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ความต้องการ โดยควร
 กำหนดในลักษณะของโครงสร้างของหลักสูตรก่อน แล้วจัดแบ่งโครงสร้างของหลักสูตรออกเป็น
 หมวดวิชาต่าง ๆ กำหนดเนื้อหาสาระที่เหมาะสมภายใต้หมวดหมู่วิชาในแต่ละหมวดหมู่ เพื่อให้เกิด
 ความเหมาะสมต่อไป

หลักสูตรและเนื้อหาการฝึกอบรมที่ดี จะช่วยให้ผู้จัดการฝึกอบรมหรือผู้บริหาร โครงการ
 ฝึกอบรมสามารถปฏิบัติ และดำเนินการได้อย่างถูกต้อง ได้ทราบถึงแนวทางที่จะจัดวิธีการเทคนิค
 รวมทั้ง กิจกรรมการฝึกอบรมที่จะทำให้ผู้รับการฝึกอบรมได้พัฒนาความรู้ ทักษะ ทักษะ และ
 ความสามารถซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ตามที่ได้เสนอไว้
 โดยสรุปแล้วขั้นตอนของการสร้างหลักสูตรและเนื้อหาในการฝึกอบรม มีดังต่อไปนี้

1. ทบทวนข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี หลักการ มาตรฐานของงาน ความต้องการใน
 การฝึกอบรม

2. กำหนดโครงสร้างหลักสูตร หรือกำหนดหัวข้อวิชาตามข้อมูลที่ได้วิเคราะห์

3. กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยแบ่งโครงสร้างของหลักสูตรออกเป็นหมวดหมู่ของวิชา
4. กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาสาระ ให้สอดคล้องกับหัวข้อวิชาในแต่ละหมวดหมู่
5. กำหนดขอบเขตของเนื้อหาวิชาตลอดจนประเด็นสำคัญในแต่ละหัวข้อวิชา
6. กำหนดวัตถุประสงค์ของแต่ละหัวข้อวิชา
7. กำหนดเทคนิค วิธีการ ฝึกอบรม กิจกรรม อุปกรณ์ สื่อการฝึกอบรม ที่เหมาะสมกับเนื้อหาของแต่ละหัวข้ออบรม

จากการศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด การฝึกอบรม สรุปว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการจัดกิจกรรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองได้ในระยะต่อไป การฝึกอบรมมีกระบวนการจัดการที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ การสำรวจหาความต้องการในการฝึกอบรม การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การดำเนินการฝึกอบรม และการประเมินผลและติดตามผล การฝึกอบรมจะประสบความสำเร็จได้ ผู้จัดการฝึกอบรมหรือวิทยากร จะต้องมีการกำหนดวางแผน ออกแบบให้กิจกรรมมีความเหมาะสมกับ เพศ วัย ของกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรม ใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรมให้สัมพันธ์กับเนื้อหา เลือกสถานที่ เครื่องมืออุปกรณ์ให้เหมาะสม และที่สำคัญต้องลำดับกิจกรรมให้มีความเชื่อมโยง สัมพันธ์ และต่อเนื่อง ประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการฝึกอบรม คือ การเลือกใช้เทคนิค และวิธีการฝึกอบรมที่ต้องเหมาะสมกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ และกลุ่มเป้าหมาย ในการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดใช้เทคนิคการฝึกอบรมที่ให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยวิธีการฝึกอบรมที่เน้นการปฏิบัติจริง

การฝึกอบรมในศตวรรษที่ 21

พัฒนา มรกตสินธุ์ (2552, หน้า 88) ได้กล่าวถึง การฝึกอบรมถือเป็นปัจจัยหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร แต่มีใช้แนวทางหลักเพื่อการพัฒนาองค์กร แนวทางของการฝึกอบรมที่ดีนั้นต้องสามารถถึงความสามารถและความต้องการเบื้องต้นของบุคลากรออกมาให้ได้ ปัจจุบันการฝึกอบรมเน้นย้ำเพียงการเพิ่มขีดความสามารถ (Competency) ในการปฏิบัติงานเพียงแง่ของตัวอย่างเดียว และใช้ค่าสถิติตัวเลขต่าง ๆ เป็นตัวประเมินความสามารถของบุคลากรหรือเก็บคำร้องเรียนของลูกค้าภายนอก (External customer) มาเป็นหลักใหญ่ในการพิจารณาผลงาน ดังนั้นการฝึกอบรมใด ๆ ก็แล้วแต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบระเบียบและวิสัยทัศน์ขององค์กรสนองความต้องการขององค์กรเป็นส่วนใหญ่ หากไม่สอดคล้องแล้ว โอกาสที่หลักสูตรการฝึกอบรม

นั้นจะได้รับการอนุมัติจะเป็นเรื่องที่ยาก แท้ที่จริงแล้ว ความต้องการเบื้องต้นของบุคลากรถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุด เพราะการฝึกอบรมที่ดีนั้น นอกจากจะพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานแล้ว ต้องสามารถที่จะขัดเกลาจิตใจให้เกิดจิตสำนึกในการทำงาน จิตสำนึกของความมีมนุษยธรรม เกิดการพัฒนาด้านจิตใจ (Mind development) ของบุคลากร ปรับเปลี่ยนทัศนคติ (Attitude) และ พฤติกรรม (Behavior) ของบุคลากร ในทางสร้างสรรค์ (Creative) แต่ในปัจจุบันเน้นย้ำเพียง เพื่อให้เกิดความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน (Teamwork) เกิดความผูกพันกันซึ่งจะสามารถปลุกฝังหรือละลายพฤติกรรมได้เพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ อีกทั้งยังมีการรวมกลุ่มเป็นทีมงานย่อย ๆ ทำงานเพื่อหน่วยงานของตนเอง มิได้พิจารณาถึงภาพรวมขององค์กร ประกอบกับสภาพแวดล้อมภายในองค์กร จึงมีโอกาสมันจะมีพฤติกรรมเดิมได้สูง ซึ่งถือเป็นปัญหาใหญ่ที่หลาย ๆ องค์กรแก้ไม่ได้ จึงเกิดความคิดที่จะไม่สนับสนุนให้เกิดการอบรมอย่างถูกต้องในองค์กร มีการจัดฝึกอบรมเพื่อให้ผ่านพ้นตามเกณฑ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้เท่านั้น และเพราะเห็นว่าเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณขององค์กร เพราะยังไม่สามารถเห็นผลการลงทุนได้ชัดเจนเท่ากับด้านการตลาดหรือประชาสัมพันธ์

แนวทางการอบรมในศตวรรษที่ 21

พัฒนา มรกตสินธุ์ (2552, หน้า 90 - 100) ได้กล่าวไว้ว่า การอบรมในปัจจุบันนี้ จะเน้นเรื่องใกล้ตัวมากขึ้น แตกต่างกับในสมัยก่อนที่จะนิยมอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของสภาพแวดล้อมและสิ่งที่ยังต้องการจากบุคลากร ซึ่งจะเห็นได้จากหนังสือ ตำรา และสื่อต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ที่ได้แนะนำให้ผู้คลุ้รู้จักการสำรวจตัวเอง ไม่ใช่ การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม ปรับบุคคลอื่นให้เข้ากับตัวเอง แต่ให้บุคคลได้รู้จักการค้นหาตัวเอง ให้พบ โดยแนวทางที่ถือว่าเป็นกระแสและได้รับความนิยมสูงสุด คงไม่พ้นหนังสือเรื่อง The secret ที่ได้รับการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ มากมาย จัดเป็นหนังสือที่มีคำกล่าวอ้างจากบุคคลมีชื่อเสียงเป็นจำนวนมาก ได้ยืนยันถึงสิ่งที่ได้ประสบมา จึงสามารถสรุปใจ ความจากหนังสือ The secret ได้ว่า ให้มนุษย์นั้นเห็นคุณค่าของการเชื่อ และมีความคิดที่แน่วแน่ ก็จะสามารถประสบความสำเร็จได้ดังใจปรารถนา เมื่อมีผู้ที่สนใจศาสตร์ด้านนี้เพิ่มมากขึ้น จึงมีการ ศึกษาค้นคว้าในเชิงลึก หนังสือที่ได้ชื่อว่าเป็นตำราเล่มแรกเกี่ยวกับศาสตร์ด้านนี้คือหนังสือที่ชื่อว่า The science of getting rich หรือในชื่อภาษาไทยว่า ศาสตร์แห่งความร่ำรวย เขียนโดย Wallace D. Wattles ซึ่งได้เสียชีวิตไปหลายปีแล้ว สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความมั่งคั่งร่ำรวยเกิดจากมโนภาพ นั่นคือความคิด ความคิดเป็นบ่อเกิดทำให้ ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกถูกสร้างขึ้น จากความปรารถนาที่อยากมี อยากทำ อยากเป็น แรงปรารถนานี้จะแทรกซึมทะลุทะลวงเข้าไปในทุกช่องว่างของความคิด ความคิดที่ได้จะถูกนำมาวาดเป็นมโนภาพ

เพื่อเสกสรรปั้นแต่งสิ่งใด ๆ ให้เกิดขึ้น มนุษย์วาดมโนภาพสิ่งต่าง ๆ ขึ้นได้จากความคิด โดยความคิดที่กล่าวถึงนี้เกิดจากความปรารถนาที่เขามีเป็นมูลเหตุทำให้สิ่งซึ่งเขาเฝ้าครุ่นคิดถูกสร้างขึ้นในที่สุด

2. การเพิ่มความสมบูรณ์พูนสุข กำจัดความคิดเรื่องการแก่งแย่งแข่งขันหรือการเปรียบเทียบ จำไว้ว่าต้องสร้างสิ่งนั้นด้วยตนเอง ไม่ใช่เพื่อแข่งขันกับสิ่งที่เคยถูกสร้างมาแล้วจากคนอื่น

3. ความมั่งคั่งร่ำรวยกำลังเดินทางมาหา มองสิ่งที่มีคุณค่าให้มากกว่ามูลค่า จงให้ของที่มีคุณค่าแก่ทุกคน มากกว่าที่รับมาจากเขา และความอยากจะกระตุ้นให้มีทุกอย่างที่สามารถนำมาใช้สอยเพื่อการดำรงชีวิต เพื่อชีวิตที่สมบูรณ์พูนสุข

4. ความกตัญญูรู้คุณ ความกตัญญูรู้คุณเพียงอย่างเดียว สามารถทำให้มองตรงไปยังสิ่งที่ต้องการได้ทั้งหมด และปกป้องไม่ให้ตกไปอยู่ในความคิดผิด ๆ ที่ว่า ทุกอย่างในโลกนี้มีจำกัด ความกตัญญูของจิตใจ ยกย่องสรรเสริญด้วยความขอบคุณต่อผู้มีพระคุณ นับเป็นการปลดปล่อยอย่างหนึ่ง ซึ่งจะพุ่งตรงไปยังสิ่งที่ตั้งมั่นไว้ ขณะเดียวกันจะส่งผลให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง นำสิ่งที่ต้องการกลับมาหา คุณค่าของการกตัญญู ไม่ได้อยู่ที่การได้สิ่งของต่าง ๆ เข้ามาในชีวิต เพื่อให้ชีวิตมีความสุขยิ่งขึ้นในอนาคตเพียงอย่างเดียว ทว่าหากปราศจากความกตัญญูรู้คุณ จะไม่มีวันพึงพอใจสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ได้เลย

5. คิดในแนวทางตายตัว รู้จักการสร้างภาพของสิ่งที่ต้องการให้ชัดเจนและแน่นอนในมโนภาพ เมื่อใดก็ตามที่พยายามแสดงออกถึงสิ่งที่ต้องการ สิ่งที่เกิดจากความคิด สิ่งนั้นจะถูกทำให้เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกัน มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนแน่นอน ไม่สั่นคลอน และมีความเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ทำอยู่เสมอ

6. ปฏิบัติตามแนวทางตายตัว นำความคิดที่ได้ทั้งหมด มาลงมือทำเดี๋ยวนี้ และตอนนี้ กระทำอย่างจริงจัง โดยไม่มีข้ออ้างใด ๆ

7. การกระทำที่ทรงประสิทธิภาพ จงทำทุกวันให้สำเร็จทั้งหมด เท่าที่ทำให้สำเร็จจุลวงได้ในวันนั้น ๆ ทำอย่างเต็มที่ทุก ๆ วัน

8. จงสร้างให้มากขึ้น อำนาจของความคิดที่ยังไม่ก่อตัวเป็นรูปร่าง ทำทุกสิ่งโดยมีความศรัทธาที่ยึดมั่นว่า เราเป็นบุคคลที่มีนิสัยรักความก้าวหน้า และกำลังให้ความก้าวหน้าแก่ทุกคน จงภูมิใจสิ่งที่ตนเองได้กระทำ

สรุปแนวทางการฝึกอบรม

แนวทางการฝึกอบรมในศตวรรษที่ 21 นั้น จะเน้นหนักในเรื่องของจิตใจ เรื่องไกลตัวมากกว่าเรื่องใกล้ตัว เพราะสิ่งที่สำคัญของความก้าวหน้าทางธุรกิจหรือเศรษฐกิจนั้น ต้องประกอบ

ด้วยพื้นฐานของจิตใจที่คงาม ลดทิวิมานะ และการแก่งแย่งชิงดีกัน ต่างคนต่างรู้และนึกถึงใจเขาใจเราก็จะทำให้เกิดความสงบสุข องค์การและสังคมเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว เรื่องของจิตใจนี้ เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เป็นเรื่องที่น่าจะผูกพันกับความเชื่อทางศาสนาด้วย แต่ไม่ใช่สิ่งที่จะนำความเชื่อทางศาสนานั้น มามองต่างกัน แต่อยู่ที่การปรับความเชื่อของศาสนาต่าง ๆ ให้เข้ากัน เหมือนที่ทางโลก หรือทางธุรกิจเรียกว่า โลกไร้พรมแดน (Global network) สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกนี้ ก้าวหน้ามากจนทำให้มนุษย์เองลืมความต้องการ และลืมความปรารถนาเบื้องต้นของจิตใจ หากมีการปลูกฝัง ตอกย้ำเรื่องจิตใจใฝ่คุณธรรมอยู่ตลอดเวลา ย่อมจะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นอัตโนมัติ ด้วยสำนึกอัตโนมัติ ไม่ใช่การปฏิบัติตามคำสั่งเพียงอย่างเดียว แต่เกิดการพิจารณาถึงความถูกต้องด้วยตัวเอง ก็การลงมือทำ หากสามารถสร้างได้เช่นนี้แล้ว ความก้าวหน้าของโลกก็ไม่ไกลเกินเอื้อม และความสงบสุขที่มนุษย์ต้องการ ก็ไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป (พัฒนา มรกตสินธุ์, 2552, หน้า 101 - 102)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

ทฤษฎีพัฒนาการรู้คิดทางสังคมกับการพัฒนาจิตสาธารณะ

แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการรู้คิดทางสังคมของ Selman (1980) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตสาธารณะในเด็กวัยรุ่น ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องและตรงกับกลุ่มอย่างที่ว่าวิจัยเลือกในการวิจัย ดังนี้ เซลแมน (Selman, 1980 อ้างถึงใน เจษฎา หนูรูน, 2551) ได้ใช้เวลานับ 10 ปี ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับลักษณะการรู้คิดทางสังคม (Social cognition) ซึ่งเป็นพื้นฐานของพัฒนาการทางสังคมและพฤติกรรมของมนุษย์ เขาพบว่าความสามารถในการรู้คิดทางสังคมจะเริ่มปรากฏให้เห็นในเด็กตั้งแต่วัยก่อนเรียน และจะมีความชัดเจนขึ้นและพัฒนาไปอย่างรวดเร็วตลอดวัยเด็ก วัยก่อนวัยรุ่น และวัยรุ่น เป้าหมายหลักประการหนึ่งของเซลแมนคือการศึกษาค้นคว้าเพื่อสร้างรูปแบบพัฒนาการรู้คิดทางสังคมในแนวที่เซลแมนเรียกว่า การหยังลึกลับทางสังคม (Social perspective taking) เพื่อให้เข้าใจ ความหมายของความสัมพันธ์ จากแง่มุมหรือทัศนระของเด็กรซึ่งอยู่ในวัยที่มีความสามารถด้านารรู้คิดทางสังคมกำลังพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง

แนวความคิดและรูปแบบพัฒนาการการหยังลึกลับทางสังคมของเซลแมนได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของมีด และเพียเจท์ (Mead, 1934; Piaget, 1932 อ้างถึงใน เจษฎา หนูรูน, 2551) กล่าวคือ การหยังลึกลับทางสังคมได้รับการพัฒนามาจากการสวมบทบาท (Role – taking concept) ซึ่ง Mead ได้บัญญัติขึ้นใช้เป็นครั้งแรกโดยตั้งข้อสันนิษฐานว่า ความสามารถในการประสานบทบาทหลายบทบาทเข้าด้วยกัน เป็นแหล่งของความรู้ ลึกเกี่ยวกับ “ตน” (Self) และถือเป็นแก่นของความปรารถปรื่องทางสังคมของมนุษย์ ความสามารถในการนำตนเข้าไปสวมในตำแหน่งของบุคคลอื่น

และคิดพิจารณาการกระทำของตนจากตำแหน่งที่เป็นทางเลือกนั้นคือปฏิบัติ (Operation) ที่เป็นเอกลักษณ์ของมนุษย์เรา และการกระทำเช่นนี้ จะก่อให้เกิดการตระหนักถึงการมีตัวตน (Existence of self) ถ้าปราศจากการกระทำระหว่างกันทางสังคมในลักษณะที่ Mead กล่าวถึงความเป็นตนในเชิงจิตใจ (Psychological Self) จะไม่เกิดในบุคคล Mead เชื่อว่าตนและความเข้าใจทางสังคมของบุคคลพัฒนาขึ้น เป็นขั้นตอนตามวัย Mead เรียกพัฒนาการในขั้นแรกว่า ขั้นการเล่นบทบาทสมมุติ (Play stage) เด็กในช่วงอายุระหว่าง 2 - 6 ปี จะรู้จักแสดงบทบาทสมมุติ (Role play) คือ แสดงบทบาทการกระทำของ บุคคลที่ตนคุ้นเคย เช่น บทบาทสมมุติของคนในครอบครัวในระยะแรก ๆ ขั้นที่ตามมาหลังขั้นการเล่น บทบาทสมมุติคือ ขั้นการเล่นเกม (Game stage) เด็กในช่วงอายุ 6 - 12 ปี จะใช้เวลาอยู่กับเพื่อนนอกบ้านมากขึ้น เด็กเริ่มรู้จักที่จะสร้าง ความประทับใจ ให้แก่คนทั่วไปด้วยการพยายามตาม ความคาดหวังของผู้อื่น ในตอนปลายของพัฒนาการขั้นนี้เด็กจะรู้จักการเล่นเกมส์ที่มีระเบียบ กฎเกณฑ์ในการเล่นที่ซับซ้อนมีลักษณะคล้ายการเล่นเกมส์ของชีวิต (Play the game of life) ตัวอย่างเช่น ในขณะที่มีบทบาทเป็นผู้ขว้างลูกเบสบอล นอกจากทราบความตั้งใจของตนเองแล้ว เด็กจะต้องคิดคาดการณ์ล่วงหน้าถึง ความตั้งใจของผู้เล่นรวมทีมคนอื่น ๆ เช่น ผู้วิ่งในตำแหน่งต่าง ๆ และผู้รับลูกบอล เป็นต้น และยังคงคาดคะเนความตั้งใจของผู้เล่นฝ่ายตรงข้าม เช่น ผู้ทำหน้าที่ตีลูก และผู้วิ่งฝ่ายตรงข้าม พัฒนาการในขั้นการเล่นบทบาทสมมุติและขั้นการเล่นเกมเป็นทั้งผลผลิตและสภาวะการณ์ที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถในการประสานทัศนะหลายทัศนะเข้าด้วยกัน (The ability to coordinate perspectives) บุคคลจะมีอายุย่างเข้าสู่วัยรุ่นเมื่อพัฒนาผ่านขั้นการเล่นบทบาทสมมุติและขั้นการเล่นเกมไปแล้ว Mead เรียกการพัฒนาการในขั้นต่อไปว่า ขั้นการเข้าใจทัศนะของคนทั่วไป (Stage “ r v G r I z h r”) ในขั้นนี้ เด็กจะเกิดมโนทัศน์ที่เป็นระบบในระดับชุมชน และจะเข้าใจทัศนะของคนทั่วไปในลักษณะที่เป็นนามธรรมบรรทัดฐานหรือทัศนะของ สังคม ดังนั้น บุคคลที่มีการรู้คิดพัฒนาถึงขั้นนี้ จะต้องมิมโนทัศน์เกี่ยวกับข้อตกลงที่สอดคล้องกันในสังคมหรือที่เรียกว่า “บรรทัดฐานของสังคม”

ทฤษฎีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Cognitive behavior modification)

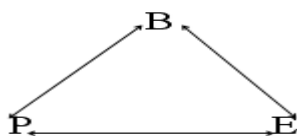
เป็นทฤษฎีที่เน้นการพัฒนากระบวนการภายใน คือ จิตใจ แนวคิดนี้เกิดขึ้นมาในช่วงศตวรรษที่ 1960 และเริ่มเด่นชัดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 1960 จนถึงต้นศตวรรษที่ 1970 ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ สิ่งที่แตกต่างจากแนวคิดเดิม คือ การปรับพฤติกรรมทางปัญญาจะเน้นที่การปรับเปลี่ยนแนวคิดเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยตรง นักปรับพฤติกรรมมีความเชื่อว่า กิจกรรมทางปัญญามีผลต่อพฤติกรรม กิจกรรมทางปัญญาสามารถจัดให้มีขึ้นได้และเปลี่ยนแปลงได้และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป อาจจะเป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางปัญญา

ยูพาพัคตร์ รัทมนิวงศ์ (2547, หน้า 47) กล่าวว่า ทฤษฎีที่เน้นกระบวนการภายใน คือ จิตใจ นั้น สอดคล้องกับหลักศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ซึ่งมีคำสอนที่สามารถนำมาใช้ สำหรับการพัฒนาจิตสาธารณะได้ เช่น มูลนิธิธรรมาภิบาล 4 เป็นแนวทางสำหรับการดำเนินกิจกรรมจิตอาสา และมีเครือข่ายทั่วโลก นอกจากนี้ โรงเรียนสัตยาไสใช้การสวดมนต์ และนั่งสมาธิก่อนและหลังเรียนทุกครั้งเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ จนได้รับการเชิดชูว่าเป็นโรงเรียน ต้นแบบของการบูรณาการหลักศาสนากับการศึกษาได้อย่างลงตัว

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social cognitive learning theory)

ทฤษฎีนี้มีรากฐานมาจากทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม แต่เมื่อไม่นานมานี้ นักจิตวิทยา พฤติกรรมนิยม พบว่า การวางเงื่อนไขมีข้อจำกัดในการอธิบายการเรียนรู้ จึงให้ความสนใจกับ กระบวนการเรียนรู้ที่ไม่สามารถสังเกตได้ เช่น ความคาดหวัง ความคิด และความเชื่อการขยาย ความคิดจากแนวคิดเดิมนี้

บันดูรา (Bandura, 1986, p. 14) กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social cognitive theory) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมดั้งเดิมสามารถอธิบายการเรียนรู้ได้บางส่วนและ มองข้ามสถานการณ์ที่สำคัญ โดยเฉพาะอิทธิพลทางสังคมที่มีต่อการเรียนรู้ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม (Environment event) ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal factors) เช่น ความคิด แรงจูงใจ และพฤติกรรม (Behavior) ทั้งสามปัจจัยนี้มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังภาพที่ 3

B = พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล P = บุคคล E = สิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 3 แสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม ปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรม

ปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมดั้งเดิมมองข้ามไปคือ ตัวแบบ (Modeling) และการลอกเลียนแบบ (Imitation) มีผลต่อการเรียนรู้ กล่าวคือ คนเรียนรู้ได้จากการดูหรือสังเกตด้วยความตั้งใจ (Attention) จากนั้นสร้างภาพ จำ วิเคราะห์ และการตัดสินใจ ปัจจัยทั้งสองนี้เรียนรู้ ด้วยการสังเกต ซึ่งกระบวนการสังเกตมีทั้งหมด 4 อย่าง คือ กระบวนการความเอาใจใส่ (Attention) กระบวนการจดจำ (Retention) กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่าง (Reproduction) และมีแรงจูงใจที่จะทำให้เกิดการทำพฤติกรรมนั้นอีก

ทฤษฎีดั้งไม้จริยธรรม (Tree moral theory)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538, หน้า 12 - 14) กล่าวว่า ทฤษฎีดั้งไม้จริยธรรมแสดงถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง ทฤษฎีนี้สร้างจากการสรุปผลการวิจัยในเรื่องดังกล่าวของเยาวชนและประชาชนไทยอายุ 6 - 60 ปี จำนวนหลายพันคน เป็นผลการวิจัยในประเทศไทยในช่วง 25 ปีนี้ ทฤษฎีดั้งไม้จริยธรรมนี้มี 3 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นดอกและผลของต้นไม้ ส่วนลำต้นและส่วนที่เป็นรากแก้ว ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ดอกและผลไม้บนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดีละเว้นชั่วและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็งผลออกมาเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ นำปรารภานี้ มีสาเหตุอยู่ 2 กลุ่ม

ส่วนที่สอง ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ

1. เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง
3. ความเชื่ออำนาจในตน
4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
5. ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยม

ส่วนที่สาม ได้แก่ รากของต้นไม้ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ

1. สติปัญญา
2. ประสบการณ์ทางสังคม
3. สุขภาพจิต

จิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้นของต้น ไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุจึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำต้นของต้น ไม้ โดยที่จิตทั้ง 5 ลักษณะนี้จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลที่มีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าวและอยู่ในสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนাজิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่น ๆ ด้วย ฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้ อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น หากบุคคล

มีพื้นฐานทางด้านจิตใจเป็นปกติและได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่เหมาะสม บุคคลนั้นก็จะสามารถพัฒนาโดยธรรมชาติ แต่ในสังคมไทยมีการวิจัยพบว่าพัฒนาการหยุดชะงักอย่างไม่เหมาะสมกับวัย กล่าวคือ ผู้ใหญ่จำนวนหนึ่งซึ่งสมควรพัฒนาการใช้เหตุผลไปถึงขั้นสูงแล้วแต่ยังหยุดชะงักที่ขั้นต่ำ เช่น ยังยึดหลักแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนพวกพ้อง เป็นต้น บุคคลที่มีแรงจูงใจดังกล่าวจึงยังไม่สามารถคิดประโยชน์เพื่อสังคมได้

เจษฎา หนูรุ่ง (2551, หน้า 6 - 7) กล่าวว่า ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน ซึ่งทฤษฎีนี้แสดงถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง ทฤษฎีนี้สร้างจากการสรุปผลการวิจัยของเยาวชนและประชาชนไทย อายุ 6 - 60 ปี จำนวนรวมหลายพันคน และจิตสาธาธารณะถือว่าเป็นพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมา ถ้านักเรียนมีจิตสาธาธารณะสูงมากเท่าไร ก็ถือว่าเป็นพฤติกรรมของคนดีมากเท่านั้น ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม แสดงความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผลระหว่างจิตลักษณะบางประการใน 8 ประการ ที่ลำต้นและรากของต้นไม้ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้มี 3 ส่วนดังกล่าวข้างต้น ซึ่งส่วนที่ 1 คือ ดอกและผลไม้มือของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำดีละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ส่วนแรกนี้เป็นพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ที่รวมเข้าเป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง จิตสาธาธารณะจึงอยู่ในส่วนที่ 1 เพราะว่ามันศึกษามีจิตสาธาธารณะสูงก็ถือว่าเป็นคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลกตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

สรุปได้ว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวกับจิตสาธาธารณะ หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผลระหว่างจิตลักษณะกับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ประสบการณ์ทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการทางจิตของบุคคล การที่บุคคลมีประสบการณ์ทางสังคมจะทำให้มีความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นและสามารถนำตนเองเข้าไปอยู่ในบทบาทของผู้อื่นได้จะทำให้บุคคลมีความคิดเห็นที่กว้างขวาง ลึกซึ้งมองเห็นและเข้าใจบทบาทของตนเองและของผู้อื่นที่อยู่ร่วมกับคนในสังคมและความเข้าใจจะเอื้ออำนวยให้บุคคลมีพัฒนาการทางจิตในระดับสูงได้ซึ่งลักษณะดังกล่าวเท่ากับเป็นการปิดกั้นข่าวสาร และข้อมูลที่เป็นต่อการพัฒนาทางจิตวิทยาและด้านสังคม ซึ่งย่อมรวมเอาพัฒนาการทางจริยธรรมทางการมุ่งอนาคต ดังนั้น ถ้าต้องการที่จะให้บุคคลมีพัฒนาการทางจิตจะต้องส่งเสริมให้บุคคลมีประสบการณ์ทางสังคมกว้างขวาง และเหมาะสมกับอายุของบุคคลจึงจะทำให้บุคคลมีพัฒนาการทางจิตในระดับสูงได้

ความหมายของจิตสาธาธารณะ

คำว่า จิตสาธาธารณะ (Public mind) ได้มีผู้ใช้คำนี้แตกต่างกันออกไป เช่น จิตสำนึก (Consciousness) (พรศักดิ์ ฝ่องแก้ว, 2541, หน้า 43) จิตสำนึกทางสังคม (อัจฉรา โคมแลลัม, 2544,

หน้า 54) หรือ จิตสำนึกสาธารณะ (หฤทัย อางปรู, 2544, หน้า 56) เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ชัยสิทธิ์ เถลิงมีประเสริฐ และคณะ (2540, หน้า 78) ได้ให้ความหมายว่า จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่าหรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของหรือเป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้จากความรู้สำนึกหรือพฤติกรรม การกระทำที่แสดงออกมา

สอดคล้องกับ กนิษฐา นิตน์พัฒนา และคณะ (2541, หน้า 8) ได้ให้ความหมายว่า จิตสำนึกสาธารณะว่าเป็นคำเดียวกับคำว่า จิตสำนึกทางสังคม หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2541, หน้า 43) ใช้คำว่า จิตสำนึก (Consciousness) เป็นสภาวะจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด ความปรารถนาต่าง ๆ สภาวะจิตใจดังกล่าวเกิดการรับรู้ ซึ่งมี 14 ความหมายเหมือนกับการรู้ตัว (Awareness) อันเป็นผลจากการประเมินค่า การเห็นความสำคัญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้มาจากทัศนคติ (Attitude) ความเชื่อ (Beliefs) ค่านิยม (Values) ความเห็น (Opinion) ความสนใจ (Interests) ของบุคคล คำว่า จิตสำนึก มีความหมายใกล้เคียงที่สุดกับคำว่า ความเชื่อ (Beliefs) ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการรวบรวมและสัมพันธ์กันของประสบการณ์ของคน ทำหน้าที่ประเมินค่าของจิตใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ หากปราศจากความเชื่อประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คนมีอยู่นั้น ก็จะอยู่เพียงในความทรงจำ ไม่มีส่วนใดมีความสำคัญเด่นชัดขึ้นมา แต่หากว่าประเมินค่าแล้วตระหนักถึงความสำคัญที่มีต่อสิ่งนั้นแสดงว่าจิตสำนึกสิ่งนั้น ๆ ของบุคคลได้เกิดขึ้นแล้ว จิตสำนึกของบุคคลเป็นภาวะที่จิตใจก่อนการแสดงออกเชิงพฤติกรรมทางกายภาพของบุคคล การมีจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งหนึ่งไม่ทำให้คนต้องแสดงออกตามจิตสำนึกเสมอไป พฤติกรรมแสดงออกใด ๆ ของมนุษย์นั้นเป็นผลมาจาก (1) ทัศนคติ (2) บรรทัดฐานของสังคม (3) นิสัย (4) ผลที่คาดว่าจะได้รับ หลังจากการทำพฤติกรรมนั้นๆ แล้ว

ในทำนองเดียวกัน หฤทัย อางปรู (2544, หน้า 56) ให้ความหมายจิตสำนึกสาธารณะว่า หมายถึง ความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม ต้องการเข้าไปแก้ไขโดยรับรู้ ถึงสิทธิ ควบคู่ไปกับหน้าที่ และความรับผิดชอบสำนึกพลังของตนเองว่าสามารถร่วมแก้ไขปัญหานั้นได้และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้านวิธีการต่าง ๆ โดยการเรียนรู้ และแก้ไขปัญหาร่วมกับคนในสังคมนั้น ๆ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546, หน้า 59) ได้ให้ความหมายจิตสาธารณะว่า การมีจิตสำนึก เพื่อผู้อื่นและส่วนรวม เป็นการแสดงออกถึงการไม่ยึดเอาประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้ง

ไม่ใช่เพียงแต่ตนเองอยู่รอดเท่านั้น แต่เป็นผู้ที่มีน้ำใจชอบช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ มีความตระหนักถึงประโยชน์ของส่วนรวม พร้อมกับมีความเต็มใจและยินดีที่จะเสียสละสิทธิ์ของตนออกไปถ้าถึงนั้น ส่งผลให้ภาพรวมออกมาดีขึ้น

นอกจากนี้ ไชยา ยัมวิไล (2550, หน้า 15) ให้ความหมาย จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง ความเป็นสาธารณะที่สอนยถึง ความรู้ความนึกคิด สติปัญญา และความรับผิดชอบของประชาชน ที่มีต่อสังคม การเคารพกฎหมาย กฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของสังคมโดยรวมและหน่วยงานองค์กรที่ตนเองเป็นสมาชิกสังกัดอยู่ โดยพยายามยึดมั่นต่อกฎเกณฑ์และกฎหมายอย่างเคร่งครัดพยายามหลีกเลี่ยงการละเมิดให้น้อยที่สุดด้วยการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2550, หน้า 5) บอกไว้ในข้อเขียนเรื่องจิตสาธารณะบนความเลื่อมล้ำ (สุดสัปดาห์ มติชน) ตอนหนึ่งว่า “ถึงไม่เท่าเทียมกันก็มีความเสมอภาคพอที่จะทำให้ทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของ “สาธารณะ” เหมือน ๆ กัน “แล้วตั้งคำถามว่าสังคมไทยทุกวันนี้” มีความเสมอภาคพอที่จะทำให้ทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของ “สาธารณะ” ต่าง ๆ ร่วมกันหรือไม่ทั้งความเสมอภาคและจิตสำนึกสาธารณะยังเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับสิ่งอื่นในพฤติกรรมทางสังคมอีกมาก เช่น คุณธรรม จริยธรรมความซื่อสัตย์ และวินัย ฯลฯ แต่แล้วก็ต้องตกใจเมื่อ “สภาพัฒน์” แถลงผลการสำรวจภาวะสังคมไทยในไตรมาสแรก พ.ศ. 2550 ว่ากลุ่มนักศึกษามีคุณธรรมต่ำกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ และกลุ่มนักศึกษามีระดับคุณธรรมด้านความมีสติสัมปชัญญะ ความซื่อสัตย์สุจริต และความมีวินัย ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยภาพรวมของคุณธรรมแต่ละด้าน (ไทยโพสต์ หน้า 1 วันอังคารที่ 12 มิถุนายน 2550) เครื่องแบบนักศึกษาเป็นสัญลักษณ์ของอภิสิทธิ์ อิทธิพล ผลประโยชน์ แสดงความไม่เสมอภาคเลยส่งผลให้ระดับคุณธรรมต่ำ เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมขาดจิตอาสาและจิตสำนึกสาธารณะ ขาดทานและอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยทั่วประเทศต้องทบทวนเครื่องแบบและคุณภาพการศึกษาอย่างเอาใจจริง เอาใจ หากได้สังเกตสื่อที่คนดูกันทั่วประเทศ คือ สื่อโทรทัศน์ ของรายการละครแสดงภาพที่ดิ่งงามเพิ่มขึ้น เป็นเวลาที่เด็กและเยาวชนยังไม่นอน นักแสดงควรแต่งตัวสุภาพ พุดและแสดงกิริยาที่สุภาพ มีบรรยากาศบ้านเรือนและสถานที่สะอาด สื่อโฆษณาแสดงต่อสิ่งที่ดิ่งงามและไม่น่าอนุญาตให้มีการโฆษณาสิ่งที่เป็นพิษ เหล้า เบียร์ ไวน์หรือดื่มที่มีแอลกอฮอล์หรือสิ่งเสพติดที่มีอันตราย ไม่ควรโฆษณาในช่วงเวลาที่เยาวชนดู ละครช่วงเวลากลางวันและตอนค่ำ ไม่น่ามีการดื่มเหล้า จะเกิดอุบัติเหตุง่าย อันตรายบนท้องถนนเกิดจากคนดื่มเหล้าแล้วขับรถ ตนเองบาดเจ็บหรือตายยังไม่พอ ยังต้องเสียทรัพย์สิน เสียเวลา ทำให้เกิดความทุกข์แก่คนใกล้ตัวอีกด้วย เยาวชนไทยยังขาดความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างนิสัยและต้องเริ่มต้นจากในบ้านและใน โรงเรียน เมื่อเห็นสิ่งไม่ถูกต้องผู้ใหญ่จะต้องบอกเด็กทันที โดยต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ต้องไม่อายที่จะทำความดี และช่วยกันชมเชย

คนทำความดี มาช่วยสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นเป็นนิสัยรายงานการประเมินการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ และคณะ, 2550, หน้า 78) การเปรียบเทียบจิตสำนึก 3 ด้าน คือ จิตคุณธรรม ซึ่งหมายถึง ความสำนึกที่มั่นคงต่อหลักศีลธรรมทางศาสนา และหลักธรรมของการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพศักดิ์ศรีของมนุษยชาติ จิตสังคม หมายถึง สำนึกของการปฏิบัติหน้าที่การปฏิบัติตนในมิติที่ต้องสัมพันธ์กับบุคคลทั้งใกล้ตัวและไกลตัว การเคารพในกฎเกณฑ์ของสังคมและจิตสาธารณะ หมายถึง สำนึกในประโยชน์ สำนึกในผลกระทบที่พึงมีต่อชุมชน และสังคมโดยรวม โดยผู้ที่ต้องรับผลนั้นอาจไม่เห็นตัวตนชัดเจนว่าเป็นบุคคลใด ทราบแต่เพียงว่าสังคมโดยรวมต้องได้รับผลแน่นอน เช่น การปล่อยน้ำเสียลงในแม่น้ำ วันนี้อาจไม่เห็นว่ามีใครได้รับผล จนกว่าผลเสียสะสมถึงระดับหนึ่งแล้วจึงปรากฏผลเสียขึ้น หรือการโกงกินเงินเปอร์เซ็นต์จากค่ารับเหมาก่อสร้างของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบการตัดไม้ทำลายป่า ผลที่เกิดอาจไม่เห็นภายในระยะเวลาอันสั้น แต่ส่งผลกระทบยาว จากการศึกษาเปรียบเทียบสามารถสรุปว่า โรงเรียนควรเน้นการพัฒนาเรื่องจิตสำนึกสาธารณะ ให้มากขึ้นจากที่กล่าวมาจึงพอจะสรุปว่า จิตสำนึกสาธารณะ หมายความว่า การกระทำด้วยจิตวิญญาณ มีความรักความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมนอก ๆ ตัวรวมไปถึงประเทศชาติบ้านเมือง รวมความแล้วเป็นการรวมความหมายของคุณธรรมจริยธรรม และการไม่กระทำที่เสื่อมเสียหรือเป็นปัญหาต่อสังคมประเทศชาติ ทำเมื่ออยู่โรงเรียน จะต้องมีการระเบียบเรื่องความสะอาดเด็กนักเรียนมีเวรทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน เมื่อกลับบ้านก็ปฏิบัติเช่นเดียวกันเล่นของเล่นแล้วเก็บให้เป็นที่ไม่ทิ้งเศษอาหารในท่อระบายน้ำ และแยกขยะในบ้านก่อนนำมาทิ้งถังขยะสาธารณะ จากความหมายที่มีผู้ให้ไว้ต่าง ๆ กันนั้นมีส่วนที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ การมีจิตสำนึกร่วมกันในสาธารณสมบัติ ความรับผิดชอบต่อสังคม การเห็นประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น

สอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552 ก, หน้า 32) ได้ให้ความหมายจิตสาธารณะว่า การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ซึ่งจะสำเร็จการศึกษาและเป็นครูที่ดีต่อไปในอนาคต จึงให้ความหมายว่า จิตสาธารณะ หมายถึง การแสดงความรู้สึกรักและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่ รับผิดชอบของตนเอง การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติของมหาวิทยาลัย หน่วยงาน องค์กร และสังคม การแสดงความเอื้อเฟื้อต่ออาจารย์ เพื่อนและบุคคลที่ใกล้ชิดและการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย องค์กรต่าง ๆ และสังคม

โดยเป็นการกระทำที่ไม่หวังผลตอบแทนต่อตนเองแต่กระทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านความรัก เอื้ออาทร ด้านความรับผิดชอบ ด้านการร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ ด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และด้านความกตัญญูกตเวที

ความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ

การที่คนเรามาอยู่รวมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากัน คนในสังคมซึ่งมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป ถ้าคนในสังคมขาดจิตสำนึกสาธารณะ ก็จะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร และการขาดจิตสำนึกสาธารณะยังมีผลกระทบต่อชุมชน

ไซยา ยี่มิวโล (2550, หน้า 15) กล่าวถึง ผู้ที่มีจิตสำนึกสาธารณะนั้นจะมีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพกฎหมาย กฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของสังคมโดยรวมและหน่วยงานองค์กรที่ตนเองเป็นสมาชิกสังกัดอยู่ โดยพยายามยึดมั่นต่อกฎเกณฑ์และกฎหมายอย่างเคร่งครัด พยายามหลีกเลี่ยงการละเมิดให้น้อยที่สุดด้วยการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะสูงนั้น แม้แต่การทิ้งเศษขยะหรือขับรดผิดกฎจราจรยังไม่กล้าที่จะกระทำเพราะรู้สึกละอายแก่ใจ นอกเหนือจากนั้นเมื่อประสบพบเจออะไรที่ ผิดปกติ ผิดระเบียบ ผิดกฎหมายก็จะแจ้งความทันที ส่วนบุคคลที่ไร้จิตสำนึกสาธารณะจะมีวิถีชีวิตดำรงชีพไปวัน ๆ มักง่าย สะเพร่า เอาตัวรอด โดยไม่ได้คิดถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้อื่น

เดวิด ไรส์แมน (David Riesman, 1983 อ้างถึงใน ณรงค์ อึ้งนง, 2546, หน้า 13) ได้จำแนกจิตสำนึกสาธารณะของบุคคลไว้เป็น 3 แบบ คือ

1. จิตสำนึกแบบประเพณีนำ หมายถึง จิตสำนึกที่ยึดถือเอาขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นเครือญาติ ความอาวุโส เป็นเครื่องชี้นำวิถีปฏิบัติ จิตสำนึกแบบนี้มีอยู่ทั่วไปโดยเฉพาะในสังคมชนบทของไทย
2. จิตสำนึกแบบหลักการนำ เป็นจิตสำนึกที่ยึดถือหลักปฏิบัติงานให้บรรลุจุดหมายปลายทาง โดยละทิ้งความอาวุโสและขนบประเพณีที่เห็นว่าเป็นเครื่องกีดขวางการบรรลุเป้าหมายของชีวิต
3. จิตสำนึกแบบผู้อื่นนำ เป็นจิตสำนึกแบบพึ่งพิง โดยบุคคลจะต้องประพฤติปฏิบัติตามกลุ่มหรือตามผู้นำของกลุ่มด้วยมุ่งหวังจะให้ตนเองได้รับการยอมรับจากกลุ่ม จิตสำนึกสาธารณะของบุคคลมีพื้นฐานมาจากอัตมโนทัศน์ (Self - concept) ซึ่งหมายถึง การมองเห็นคุณค่าในตนเอง ประกอบด้วย ความเชื่อ (Belief) ค่านิยม (Values) และเจตคติ (Attitude) ซึ่งมีความหมายรวมกันว่าเป็น ทำที่หรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เกิดเป็นปรากฏการณ์ที่บุคคลแสดงออกในลักษณะของอารมณ์ความรู้สึก (Affective) สติปัญญา (Cognitive) และพฤติกรรม (Behavior) ซึ่งมีทั้งผลดี และผลเสียต่อตนเองและสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่การสร้างจิตสำนึกสาธารณะ เป็น

ความรับผิดชอบในตนเอง แม้ว่าจะได้รับ การอบรมสั่งสอนถ้าใจตนเองไม่ยอมรับ จิตสำนึก
 สาธารณะก็ไม่เกิด ฉะนั้นคำว่า "ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน" จึงมีความสำคัญส่วนหนึ่งในการสร้าง
 จิตสำนึกสาธารณะ ถ้าตนเองไม่เห็นความสำคัญแล้วก็คงไม่มีใครบังคับได้ นอกจากใจของตนเอง
 แล้ว แนวทางที่สำคัญในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะยังมีอีกหลายประการถ้าปฏิบัติได้ก็จะเป็น
 ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ดังนี้

1. สร้างวินัยในตนเอง ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย รู้ถึงขอบเขต
 ของสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ต่อตนเองและต่อสังคม
2. ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม ตระหนักเสมอว่าตนเองคือส่วนหนึ่งของสังคมต้องม
 ีความรับผิดชอบในการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องของส่วนรวม ทั้งต่อประเทศชาติ และ โลกใบนี้
3. ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคม ให้ถือว่าเป็นปัญหาของตนเอง
 เช่นกัน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องช่วยกันแก้ไข เช่น ช่วยกันดำเนินการ โรงงานอุตสาหกรรมสร้าง
 บ่อพักน้ำทิ้งก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ
4. ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต เพราะหลักธรรมหรือคำสั่งสอนในทุกศาสนาที่ค
 ้นับถือ สอนให้คนทำความดีทั้งสิ้น ถ้าปฏิบัติได้จะทำให้ตนเองมีความสุข นอกจากนี้ยังก่อให้เกิด
 ประโยชน์ต่อสังคมด้วย ทำให้เราสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่น หลักพุทธศาสนา
 มีหลักคำสอนในการช่วยเหลือ หรือพึ่งพาตนเอง ที่พุทธศาสนิกชนได้ยืมจากพุทธภ
 ษายิตอยู่เสมอ คือ อตตาทิ อตตโน นาโถ หรือตนเป็นที่พึ่งแห่งตน หรือหลักคำสอนในคริสต์ศาสนา คือ ต้องรู้จัก
 ช่วยเหลือตนเองก่อน แล้วพระเจ้าจะช่วยท่าน ของศาสนาอิสลามหลักคำสอนจะคล้ายกับคริสต์
 ศาสนา ก็คือ ให้รู้จักช่วยตนเอง และรู้จักเปลี่ยนแปลงตนไปในทางที่ดีเสียก่อน แล้วพระเจ้าจึงจะ
 ช่วยท่านจากลักษณะของผู้ที่มีจิตสำนึกสาธารณะในข้างต้นตามความคิดของบุคคลต่าง ๆ ทำให้เรา
 เห็นความสำคัญของการมีจิตสำนึกสาธารณะ ว่ามีความสำคัญมากต่อการที่คนมาอยู่ร่วมกัน เป็น
 สังคม เพราะการที่คนมาอยู่ร่วมกัน ย่อมต้องมีความสัมพันธ์กันในรูปแบบการพึ่งพากัน การที่คนใน
 สังคมขาดจิตสำนึกสาธารณะนั้นจะมีผลกระทบต่อตนเอง บุคคลรอบข้างครอบครัว องค์กร รวมถึง
 ประเทศชาติและสังคมโลก ทำให้เกิดความเดือดร้อนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ขาดความสามัคคี เกิด
 การแก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว แบ่งพรรคแบ่งพวกเกิดการเบียดเบียนสมบัติของ
 ส่วนรวมเป็นสมบัติของตนเอง องค์กรไม่ก้าวหน้า คุณภาพงานลดลงรวมถึงสามารถทำให้
 ความเข้มแข็งในชุมชนลดน้อยลง ขาดการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่และทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้น
 ได้ง่ายและรวดเร็ว จากความสำคัญของการจะต้องมีจิตสำนึกสาธารณะ ถ้าเราสามารถปลูกฝัง
 ส่งเสริม หรือพัฒนาให้เด็กมีจิตสำนึกสาธารณะ ด้วยวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เด็กมีจิตใจที่เห็นแก่
 ประโยชน์ของส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อาสาดูแล รับผิดชอบสมบัติส่วนรวม มีการใช้

สมบัติของส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่า ใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักการแบ่งปัน โอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้ผู้อื่น เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ปัญหาที่เกิดจากการเอาใจเปรียบคนอื่น ปัญหาการทำลายสาธารณะสมบัติต่าง ๆ จะลดลง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องก็จะลดน้อยลง สังคมก็จะพัฒนาขึ้นได้

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกสาธารณะ

การมีจิตสำนึกสาธารณะเป็นพฤติกรรมที่คาดหวังตามวิสัยทัศน์ของสังคมคุณภาพ นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - พ.ศ. 2549) และตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ได้มีการศึกษาวิจัยถึงอิทธิพลและปัจจัยที่จะทำให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะอย่างไรก็ตาม แม้จะมีผู้กล่าวว่าจิตสำนึกสาธารณะเป็นคำใหม่ในสังคมไทย หากประเด็นของการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมก็เป็นสิ่งที่ได้มีการปลูกฝังมาเป็นเวลาช้านานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ระเบียบของสังคม

การมีจิตสำนึกสาธารณะนั้น เป็นสิ่งที่เกิดตามวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลซึ่ง ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร (2543, หน้า 13) สรุปว่า จิตสำนึกสาธารณะหรือจิตสำนึกทางสังคม อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ดังนี้

ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคมเป็นภาวะที่ลึกซึ้งซึ่งมีผลต่อจิตสำนึกด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ เป็นภาวะที่ได้อบรมกล่อมเกลา และสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้ที่ละเอียดถี่ถ้วน ทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลาย ภาวะแวดล้อมทางสังคมนี้เริ่มตั้งแต่พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ เพื่อน ครู สื่อมวลชน บุคคลทั่วไป ตลอดจนระดับองค์กร วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา รวมทั้งภาวะแวดล้อมด้านสื่อสารมวลชนและส่วนที่กำกับสำนึกของบุคคล คือ การได้สัมผัสจากการใช้ชีวิตที่มีพลังต่อการเกิดสำนึก อาทิ การไปโรงเรียน ไปทำงาน ดูละคร ฟังผู้คนสนทนากัน รับรู้เหตุการณ์บ้านเมือง ขับรถฝ่าการจราจรที่แออัด

ปัจจัยภายใน สำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายใน หมายถึง การคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจ เพื่อขัดเกลาตนเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง โดยเกิดจากการรับรู้จากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิด แล้วนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าต้องการสร้างสำนึกแบบใด ก็จะมีการฝึกฝนและสร้างสมสำนึกเหล่านั้น

สำหรับปัจจัยซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกิดจิตสำนึกสาธารณะ เมื่อมองจากทฤษฎีทางสังคมวิทยา จะเห็นได้ว่ามีส่วนที่จะก่อให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งนั่น คือ องค์กรที่สำคัญที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม (เกียรติกศักดิ์ แสงอรุณ, 2551, หน้า 38 - 40) ได้แก่

1. ครอบครัว ในกระบวนการจัดเกลาทางสังคม กระบวนการจัดเกลาขั้นต้น (Primary socialization) คือ ครอบครัว เป็นสถาบันพื้นฐานที่จัดเกลามนุษย์ให้รู้ว่าสิ่งใดควรทำหรืออะไร ถูกอะไรผิด เป็นต้น เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการบุคลิกภาพอย่างลึกซึ้งและมีอิทธิพลต่ออารมณ์ ทัศนคติ และความประพฤติของเด็กเป็นอย่างมาก
2. กลุ่มเพื่อน เป็นกลุ่มที่มีอายุระดับใกล้เคียงกัน โดยอาจจะรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อน ชรรคจนถึงชมรม สมาคมที่ตนสนใจ เช่น เพื่อนร่วมชั้น ชมรมฟุตบอล เนตบอล สมาคมนักเรียนเก่า
3. สถานศึกษา โรงเรียนเสมือนบ้านที่สองของเด็กในการที่รับความรู้ความคิดต่าง ๆ และ วิชาการต่าง ๆ อย่างเป็นทางการ โดยเฉพาะสังคมปัจจุบัน โรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญในเรื่องการให้ การจัดเกลาแก่เด็ก ตลอดจนทำให้เด็กมีโอกาสพบปะสมาคมกับเพื่อนในวัยเดียวกันซึ่งปัญหาที่เกิด จากการจัดเกลาของโรงเรียนอาจจะ ไม่ตรงกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กเลยสับสนไม่ทราบว่าจะใคร จะถูกกว่ากัน เช่น แม่ว่าอย่าง ครูว่าอีกอย่าง ครูว่าผิด ครูว่าไม่ดี พ่อแม่ว่าดี เป็นต้น อีกปัญหาหนึ่ง ที่พบได้บ่อย ก็คือ สอนในลักษณะที่เป็นทฤษฎีหรืออุดมคติจนมากเกินไปอาจจะไม่ตรงกับสิ่งที่ ปฏิบัติในชีวิตจริง เช่น ทำดีได้ดี แต่เด็กเห็นคนชั่วได้ดี ส่วนคนที่ทำความดีได้ความชั่ว เด็กอาจจะ เลื่อมศรัทธาได้
4. สำนักงานหรือองค์กรที่บุคคลสังกัดอยู่ เป็นกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งแต่ละ กลุ่มอาชีพจะมีคุณค่าหรือระเบียบกฎเกณฑ์ไปตามอาชีพของตน เช่น ครูต้องสอนลูกศิษย์ด้วยความเมตตา นักสังคมสงเคราะห์ไม่เปิดเผยความลับของผู้มารับการสงเคราะห์ แต่ละอาชีพ จึงมีบุคลิกภาพแตกต่างกันไป เช่น ตำรวจก็แตกต่างจากแพทย์ ครูแตกต่างจากวิศวกร
5. สถาบันศาสนา เป็นตัวแทนที่จัดเกลาคนหรือแนะนำทางให้คนเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อเป็นเป้าหมายในการกระทำ โดยเฉพาะศาสนาพุทธได้สอนให้คนเราไม่ต้องอยู่ในความประมาท เพราะหลายสิ่งในโลกไม่มีความแน่นอน จึงต้องยึดมั่นในสิ่งที่ดีงาม มีศีลธรรม จริยธรรมและความ ประพฤติในทางที่ถูกที่ควร
6. สื่อสารมวลชน สื่อมวลชนเหล่านี้มีหลายประเภท เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ นิยาย วรรณคดี เป็นต้น ซึ่งมีส่วนในการจัดเกลาทางสังคมแก่มนุษย์ในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ ความคิด ความเชื่อแบบของความประพฤติ เพราะสื่อมวลชนมีทั้งการให้ความรู้และความบันเทิง โดยเฉพาะอิทธิพลของสื่อมวลชนคือการให้ข่าวสาร ซึ่งมีส่วนช่วยครอบครัว โรงเรียนในการจัด เกลา เช่น หนังสือพิมพ์เสนอข่าวเด็กเรียนดี พ่อแม่อาจจะสั่งให้ลูกอ่านเพื่อเอาเยี่ยงอย่าง หรือครู ปัจจุบันก็สั่งให้นักเรียนตัดข่าวหาข่าวมารายงานหน้าชั้นเรียน หรือการลอกเลียนแบบการแต่งกาย เพื่อให้ทันสมัยนิยม

จึงพอจะสรุปได้ว่าการเกิดจิตสำนึกสาธารณะไม่สามารถสรุปแยกแยะได้ว่าเกิดจากปัจจัยภายในหรือภายนอกเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะทุกสรรพสิ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน จิตสำนึกที่มาจากภายนอกเป็นการเข้ามาโดยธรรมชาติ กระทบต่อความรู้สึกของบุคคล แล้วกลายเป็นจิตสำนึกโดยธรรมชาติ และมักไม่รู้ตัว แต่จิตสำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายในเป็นความจริงใจ เลือกระบุคนละความรู้สึกตนเองเป็นอย่างดี เป็นสำนึกที่สร้างขึ้นเอง ระหว่างปัจจัยภายใน และภายนอก เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่องกัน ดังนั้น การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะจึงต้องกระทำควบคู่กันไปทั้งปัจจัยภายในและภายนอก

คุณลักษณะทั่วไปของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ

บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้ (ยุทธนา วรณปิติกุล, 2542, หน้า 60)

1. การทุ่มเทและอุทิศตน มีความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคลไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาสังคมด้วย อาทิ ถ้าต้องการให้ผู้แทนราษฎรมีความรับผิดชอบต่อความต้องการและประโยชน์ของประชาชน ประชาชนก็ต้องให้ความใส่ใจและติดตาม ไม่เพียงทำการหย่อนบัตรเลือกตั้งเท่านั้น ต้องเสียสละเวลาให้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเมืองระดับท้องถิ่นและในสถาบันต่าง ๆ

2. เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล จากกระแสปัจเจกชนนิยม ส่งผลให้คนในสังคมมีลักษณะปิดกั้นตนเอง ไม่ไว้วางใจคนอื่น เลือกรับเฉพาะกลุ่มที่มีความเหมือนกันไม่สนใจการเมือง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจของสังคมเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมเกิดข้อขัดแย้ง การยุติข้อขัดแย้งโดยการฟังเสียงข้างมาก ไม่นำไปสู่ประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้น ผู้มีจิตสาธารณะต้องเป็นพลเมืองในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเมืองสมัยใหม่มีความอดทนตระหนักว่าการมีส่วนร่วมไม่ได้ทำให้ได้อย่างที่ต้องการเสมอไป ต้องเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย และหาวิธีอยู่ร่วมกับความขัดแย้ง โดยการแสวงหาทางออกร่วมกัน การจำแนกประเด็นปัญหา การใช้เหตุผลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการตัดสินใจ ต้องมีการพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันให้มากที่สุด เพื่อหาข้อยุติ สร้างการเข้าร่วมรับรู้ ตัดสินใจ และผนึกกำลัง เพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย

3. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม คนในสังคมต้องคำนึงถึงการเมืองในฐานะกิจการเพื่อส่วนรวมและเพื่อคุณธรรมมากขึ้น

4. การลงมือกระทำ การวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้นต้องลงมือทำ โดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐานให้การอบรมด้านจริยธรรมของพลเมืองสถาบันการศึกษาไม่เพียงเป็นสถานที่ฝึกทักษะและให้ความรู้ต้องรับช่วงต่อใน

การสร้างค่านิยมที่เหมาะสมต่อจากครอบครัวรวมทั้งเครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างเพื่อนบ้าน ที่ทำงานสโมสร สมาคมต่าง ๆ เชื่อมโยงบุคคลที่สนใจเรื่องของตนเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจผู้อื่น ช่วยดำรงรักษาประชาคม สังคม และกฎจริยธรรม รวมทั้งสถาบันที่มีอิทธิพลสูงต่อสังคมคือ สถาบันศาสนาและสื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างให้สังคมเข้มแข็งการมีจิตสาธารณะ หรือใช้คำว่า จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและมีความหมายอย่างยิ่ง ในสังคม ทำให้เกิดประชาสังคม คือเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ซึ่งหมายถึงชุมชนแห่งสำนึก (Consciousness community) ที่สมาชิกของชุมชนต่างเป็นส่วนหนึ่งของระบบ โดยรวมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น (อนุชาติ พวงสาดีและวีรบูรณ์ วิจารณ์กุล, 2540, หน้า 65) ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คนในชุมชนต้องมองอนาคตร่วมกัน เรียนรู้ และทำความเข้าใจ ร่วมกันโดยอาศัยการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เห็นถึงสถานการณ์ แนวโน้ม ความเปลี่ยนแปลง พร้อมควบคู่ไปกับการปฏิบัติ

2. ประชาชนสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถรวมแก้ไขเปลี่ยนแปลงสังคมได้ คือ การทำให้เกิดกลุ่มที่ให้ความสนใจต่อสาธารณะจำนวนมาก ทำให้เกิดความเข้มแข็งเป็นพลังทางสังคม ไม่รอคอยให้ผู้อื่นแก้ปัญหาให้กับตนเอง ซึ่งการบุคคลจะสำนึกถึงพลังของตนต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคม (Civic education)

3. ความรัก เอื้ออาทร สามัคคี การรวมกลุ่มของบุคคลในสังคมมีความหลากหลายจึงจำเป็นต้องสร้างขึ้นบนฐานแห่งความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรและสามัคคี ความแตกต่างระหว่างบุคคลย่อมเกิดขึ้นได้ ซึ่งความแตกต่างนี้เป็นสิ่งดีและไม่จำเป็นต้องนำไปสู่ความแตกแยกเสมอไป ดังนั้นเงื่อนไขแห่งความรักสมานฉันท์จะเป็นส่วนเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมืออย่างมีพลัง

4. การเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติร่วมกัน (Interactive learning through action) สำนึกสาธารณะนั้น เป็นนามธรรมที่ไม่สามารถบังคับให้เกิดขึ้นได้ ดังนั้น ต้องสร้างเงื่อนไขหรือกิจกรรมร่วมกันที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง

5. การมีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ สื่อสาร และเครือข่ายเป็นส่วนที่ทำให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้ซึ่งเป็นทางนำไปเกิดจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ Michaelis (1963 อ้างถึงใน สุนทรีย์ จูวงศ์สุข, 2548, หน้า 68) เสนอแนวคิดว่าการเป็นพลเมืองดีของรัฐ การเป็นผู้มีจิตสาธารณะ สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้โดยผ่านทางพฤติกรรมประชาธิปไตย (Democracy behavior) ซึ่งประกอบด้วย

1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) วัดได้โดยผ่านทางการใช้สิทธิการตัดสินใจ และการวางแผนเพื่อปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

2. การตระหนักถึงผู้อื่น (Concern for others) การตระหนักถึงผู้อื่นแสดงผ่านการเคารพซึ่งกันและกัน ความสุภาพอ่อนโยน การรู้จักผ่อนปรน ความตั้งใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ความไวต่อความต้องการ ปัญหา และความสนใจของผู้อื่นทั้งในครอบครัว โรงเรียน และสังคม

3. การมีจิตใจที่เปิดกว้าง (Open mindedness) การมีจิตใจที่เปิดกว้างแสดงผ่านการพิจารณาข้อเท็จจริงและเหตุผลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ การพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของประเด็นและปัญหาการแสวงหาหนทางที่ดีกว่าในการกระทำสิ่งต่าง ๆ การใช้เหตุผลในการเปลี่ยนแปลงการกระทำของตนและสนับสนุนแนวคิดของผู้อื่น โดยพิจารณาจากความถูกต้องของหลักฐานและเหตุผล

4. การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativeness) การค้นพบแนวทางใหม่ในการกระทำสิ่งต่าง ๆ มีมุมมองที่สร้างสรรค์ทั้งต่อแนวคิดใหม่และแนวคิดเก่า ตลอดจนการใช้สิ่งต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์การวางแผน การปรับปรุงการปฏิบัติทั้งของตนเองและกลุ่ม

5. ความร่วมมือ (Cooperativeness) พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรวบรวมความคิดเห็น การวางแผนการรวบรวมแนวคิดนักเรียนสามารถพัฒนาพฤติกรรมข้างต้นได้จะสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จและประเมินผลการทำงานของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า คุณลักษณะทั่วไปของบุคคลที่มีจิตสาธารณะจะต้องประกอบด้วย การทุ่มเท อุทิศตน การเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล การคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม การลงมือกระทำ ความรับผิดชอบ การตระหนักถึงผู้อื่น การมีจิตใจเปิดกว้าง การมีความคิดสร้างสรรค์และความร่วมมือร่วมใจ ซึ่งต้องอาศัยความสัมพันธ์ในเรื่องของการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ความรัก เอื้ออาทร การเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติร่วมกัน และการมีเครือข่ายในการติดต่อสื่อสาร

องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของจิตสาธารณะไว้ ดังนี้ องค์ประกอบของจิตสาธารณะ 3 ด้าน (สมพงษ์ สิงหะพล, 2542 อ้างถึงใน เจษฎา หนูรุ่ง, 2551, หน้า 55) ได้แก่

1. จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง (Self consciousness) เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเองทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จิตสำนึกด้านนี้ การศึกษาไทยมุ่งมั่นปลูกฝังมานานเกิดบ้างไม่เกิดบ้างไปตามสภาพการณ์เป็นจิตสำนึกแบบคลาสสิกที่ทุกสังคมพยายามเหมือนกันที่จะสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้ เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ ความมานะอดทน เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่ถูกปลูกฝังและมีมานานตามสภาพสังคมไทย

2. จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น (Others oriented consciousness) เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของคนในกลุ่มชนหนึ่ง สังคมหนึ่ง เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความสามัคคี เป็นต้น

3. เกี่ยวกับสังคม หรือจิตสำนึกสาธารณะ สำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกันเป็นจิตสำนึกที่คนไทยยังไม่ค่อยมี และขาดกันอยู่มากเพราะพื้นฐานความเป็นมาของสังคมไทย สมควรที่จะรีบพัฒนาขึ้นโดยเร็ว เช่น จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ จิตสำนึกด้านการเมือง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านสุขภาพ เป็นต้น

เจษฎา หนูรุ่ง (2551, หน้า 55) จัดองค์ประกอบของจิตสาธารณะแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. การใช้ ได้แก่ ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนในการใช้ของส่วนรวมการรักษาทรัพย์สินการดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติในโรงเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้เกิดความชำรุดเสียหาย

2. การถือเป็นที่ ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนในวิสัยที่ตนสามารถทำได้

3. การเคารพสิทธิ ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น

หลุทัย อาจปฐ (2544) ได้ศึกษาองค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลปี 1 - 4 ในสถาบันการศึกษาพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน บุคคลเกิดการรับรู้ ว่า สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ว่าอยู่ในภาวะไม่ปกติ ซึ่งมีผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัวประเทศชาติ เป็นภาวะที่จำเป็นต้องแก้ไขปัญหให้อยู่ภาวะปกติสุข

2. ด้านการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจรณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ได้แก่ สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ทำให้อยู่ในภาวะไม่ปกติ รวมถึงผลกระทบของปัญหาในด้านต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร และร่วมกับการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น ถึงสภาพปัญหา แนวทางป้องกันและการแก้ไข

3. ด้านความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี ได้แก่ การรวมกลุ่มของบุคคลในสังคม มีความหลากหลายจึงจำเป็นต้องสร้างขึ้นบนฐานแห่งความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทร และสามัคคี

4. ด้านการรับรู้และความสามารถในการผลักดัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง มั่นใจในความสามารถของตนในการที่จะช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กระจือรือร้น ต้องการหาวิธี แนวทางและทรัพยากรในการแก้ไขปัญหา

5. ด้านการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาสังคม ได้แก่ การลงมือปฏิบัติ หรือร่วมมือในการแก้ไขปัญหา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยการริเริ่มของตนเอง หรือเข้าร่วมในกลุ่มต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสังคม โดยการให้ทุนทรัพย์ที่กระทำแล้วมีผลทำให้เกิดการผลักดัน และการเคลื่อนไหวในการพัฒนาสังคมตามความรู้ ความสามารถ

6. ด้านการมีเครือข่ายในการทำกิจกรรมทางสังคม ได้แก่ การประสานเพื่อดำเนินการตามแนวทางในการช่วยเหลือสังคม โดยการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม ช่วยเหลือสังคม และร่วมมือกับองค์กรของรัฐบาลและเอกชน ในการกระทำเพื่อช่วยเหลือสังคม

จากการศึกษาองค์ประกอบของจิตสาธารณะ 6 ด้าน ดังกล่าวนี้ พบว่า ร้อยละของค่าเฉลี่ยคะแนนการมีจิตสำนึกสาธารณะด้านความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคีสูงสุด (88.25) รองลงมาคือ ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม (85.20) ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองในการแก้ไขปัญหา (79.48) ด้านการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม (74.32) และด้านการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์สังคม (70.53) ตามลำดับ

จากผลการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ของนักศึกษาที่เกี่ยวกับจิตสาธารณะ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับจิตสาธารณะ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเกี่ยวกับจิตสาธารณะ จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบของจิตสาธารณะ	สวิตต์ ว่องวานิช และคณะ	เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศ	วนภัทร์ แสงแก้ว	วิรัตน์ คำศรีจันทร์	อนุชาติ พวงง่ามและวิบุรณ วิศวกรทด	หทัย ออาจปรี	พรพรรณ พรศุภพวง	พิริยา นิลมาตร	อังคณา โจนแดนรัมย์	Kraft
1. ภาวะผู้นำ	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. การมีวินัยในตน	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	✓	-	-	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓
4. ความรัก เอื้ออาทร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. การเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติร่วมกัน	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7. การมีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร	-	-	-	-	✓	✓	✓	-	-	-
8. ความรับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9. การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
10. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓
11. ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
12. รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การทำประโยชน์เพื่อสังคม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓
13. ความกตัญญูทดเวทีย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
14. ความฉลาดทางอารมณ์	✓	✓	-	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓
15. การคล้อยตามผู้อื่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓
16. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	✓	-	-	-	-	-	-	✓	✓	✓
17. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ	✓	-	✓	-	-	-	-	-	-	-
18. การขัดเกลาทางสังคม	✓	-	✓	-	-	-	✓	-	✓	✓

จากการศึกษาค้นคว้า เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเลือกองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องกันระหว่างงานวิจัย

ทั้ง 11 เรื่อง มาใช้เป็นองค์ประกอบจิตสาธารณะเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาคณะ ครุศาสตร์ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการ กระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูทดแทน

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ

นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจต่างๆ พอสรุปได้ดังนี้

โวลแมน (Wolman, 1973, p. 384) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก (Feeling) มีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ต้องการหรือตามแรงจูงใจ

วรูม (Vroom, 1964, p. 99) ได้กล่าวว่า ทศนคติและความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งสามารถใช้ แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำนี้หมายถึง ผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้น ทศนคติ ด้านบวกจะแสดงให้เห็นถึงสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้นและทศนคติด้านลบจะแสดงให้เห็นถึง สภาพความไม่พึงพอใจ

พิศิษฐ ขาวจันทร์ (2546, หน้า 48) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่ดี หรือความรู้สึกใน ทางบวก ที่ผู้ปฏิบัติงานมีต่องาน ความรู้สึกนี้จะช่วยจูงใจให้เกิดความรักในงานมี ความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน มีขวัญกำลังใจที่ดี ส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นถึง ความสำเร็จขององค์การ

กาญจนา อรุณสุขรุจิ (2546, หน้า 5) กล่าวว่า ความพึงพอใจของมนุษย์ เป็น การแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่า บุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน และต้อง มีสิ่งเร้าที่ตรงต่อความต้องการของบุคคล จึงจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ ดังนั้นการสร้างสิ่งเร้า จึงเป็นแรงจูงใจของบุคคลนั้นให้เกิดความพึงพอใจในงานนั้น

จากนิยามดังกล่าวสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกรัก ชอบใน สิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง ความพึงพอใจก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ความเข้าใจอันดีต่อกัน และเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ ดังนั้น ความพึงพอใจจึงเป็นเพียงปฏิกิริยาด้านความรู้สึกต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นที่ แสดงผลออกมาในลักษณะของผลลัพธ์สุดท้ายของขบวนการประเมิน โดยบ่งบอกถึงทิศทางของผล ประเมินว่าจะเป็นไปได้ไปในลักษณะทิศทางบวก หรือทิศทางลบหรือไม่มีปฏิกิริยา คือ เฉย ๆ ต่อสิ่งเร้า หรือสิ่งกระตุ้นนั้นก็ได

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

กลุ่มทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's of Needs) (Maslow, 1970, pp. 26 - 27) เป็นทฤษฎีด้านความต้องการที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งได้สรุปไว้ว่า มนุษย์ถูกกระตุ้นจากความปรารถนาที่จะได้ครอบครอง ความต้องการเฉพาะอย่าง ซึ่ง ความต้องการนี้ เขาได้ ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของบุคคลไว้ว่า บุคคลย่อมมีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีสิ้นสุด ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นก็จะเกิดขึ้นอีก และไม่มีวันจบสิ้น ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่สิ่งจูงใจพฤติกรรมของพฤติกรรมอื่น ๆ ต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจึงเป็นสิ่งจูงใจพฤติกรรมนั้น ความต้องการของบุคคล เรียงลำดับขั้นตอนความสำคัญ เมื่อความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลก็จะให้ความสนใจกับความต้อการระดับสูงต่อไป ลำดับความต้องการของบุคคลมี 5 ขั้นตอนตามลำดับขั้นต่อไปนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่นความต้องการในเรื่อง อาหาร น้ำ อากาศ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ความต้องการทางเพศ ความต้องการทางร่างกาย จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อคนยังไม่ได้รับการตอบสนอง
2. ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Security or safety needs) ถ้าหากความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลก็จะให้ความสนใจกับ ความต้องการระดับสูงต่อไป คือ เป็นความรู้สึกที่ต้องการความปลอดภัยหรือมั่นคง ในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งรวมถึงความก้าวหน้าและความอบอุ่นใจ
3. ความต้องการทางด้านสังคม (Social or belonging needs) ภายหลังจากที่คนได้รับการตอบสนองในขั้นดังกล่าวข้างต้น ก็จะมีความต้องการที่สูงขึ้นคือความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการที่จะเข้าร่วมและได้รับการยอมรับในสังคม ความเป็นมิตรและความรักจากเพื่อน
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem needs) เป็น ความต้องการให้คนอื่นยกย่อง ให้เกียรติ และเห็นความสำคัญของตน อยากเด่นในสังคม รวมถึงความสำเร็จความรู้ความสามารถ ความเป็นอิสระและเสรีภาพ
5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self actualization) เป็นความต้องการระดับสูงสุดของมนุษย์ อยากจะเป็นอยากจะได้ ตามความคิดของตน

สาระสำคัญของทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ สรุปได้ว่า ความต้องการทั้ง 5 ชั้นของมนุษย์มีความสำคัญไม่เท่ากัน บุคคลแต่ละคน จะปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับการบำบัด

ความต้องการในแต่ละขั้นที่เกิดขึ้น การจงใจตามทฤษฎีนี้ จะต้องพยายามตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ซึ่งมีความต้องการตามลำดับขั้นที่แตกต่างกันออกไปและความต้องการ ในแต่ละขั้นจะมีความสำคัญกับบุคคลมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการในขั้นนั้น ๆ

การวัดความพึงพอใจ

ในการวัดความพึงพอใจนั้น บุญเรือง ขจรศิลป์ (2549, หน้า 45) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ทักษะหรือเจตคติเป็นนามธรรมเป็นการแสดงออกก่อนข้างซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทักษะคติได้โดยตรง แต่เราสามารถที่จะวัดทักษะคติได้โดยอ้อม โดยวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นแทน

ฉะนั้น การวัดความพึงพอใจก็มีขอบเขตที่จำกัดด้วย อาจมีความคลาดเคลื่อนขึ้นถ้าบุคคลเหล่านั้นแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกที่จริง ซึ่งความคลาดเคลื่อนเหล่านี้ย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดาของการวัดโดยทั่ว ๆ ไป

ภณิดา ชัยปัญญา (2541, หน้า 67) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดความพึงพอใจนั้น สามารถทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถาม เพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถกระทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพอใจในด้านต่าง ๆ
2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจทางตรง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดี จะได้ข้อมูลที่เป็นจริง
3. การสังเกต เป็นวิธีวัดความพึงพอใจ โดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ เพื่อจะได้ทราบความรู้สึกหรือทัศนคติที่มีหลักสูตรในครั้งนี้ด้วย

จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

โนลด์ (Malcolm S. Knowles) ได้สรุปพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ สมัยใหม่ (Modern Adult Learning Theory) ซึ่งมีสาระสำคัญต่อไปนี้ (Knowles, 1978, p. 31 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2547, หน้า 248 - 249)

1. ความต้องการและความสนใจ (Needs and interests) ผู้ใหญ่จะถูกชักจูงให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากตรงกับความต้องการและความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมา เขาก็จะเกิดความพึงพอใจ เพราะฉะนั้นควรจะมีการเริ่มต้นในสิ่งเหล่านี้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมทั้งหลายเพื่อให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ขึ้นต้องคำนึงถึงสิ่งนี้ด้วยเสมอ

2. สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life situation) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดีถ้าหากถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน (Life - centered) ดังนั้น การจัดหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ควรจะยึดถือเอาสถานการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่เป็นหลักสำคัญ มิใช่ยึดที่ตัวเนื้อหาวิชาทั้งหลาย

3. การวิเคราะห์ประสบการณ์ (Analysis of experience) เนื่องจากประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้น วิธีการหลักสำคัญของการศึกษาผู้ใหญ่ก็คือ การวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละคนอย่างละเอียดว่ามีส่วนไหนของประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้บ้าง แล้วจึงหาทางนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

4. ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง (Self - directing) ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ก็คือ การมีความรู้สึกต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เพราะฉะนั้นบทบาทของครูจึงอยู่ในกระบวนการสืบหาหรือค้นหาคำตอบร่วมกันกับผู้เรียน (Mutual inquiry) มากกว่าการทำหน้าที่ส่งผ่านหรือเป็นสื่อสำหรับความรู้ แล้วทำหน้าที่ประเมินผลว่าเขาคล้อยตามหรือไม่เพียงเท่านั้น

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual difference) ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละบุคคลเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่จะต้องจัดเตรียมการในด้านนี้อาจดีพอ เช่น รูปแบบของการเรียนการสอน (Style) เวลาที่ได้ทำการสอน สถานที่สอน และประการสำคัญ คือ ความสามารถในการเรียนรู้ในแต่ละขั้นของผู้ใหญ่ ย่อมเป็นไปตามความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคน (Pace of learning)

ขั้นตอนการเรียนรู้ของบุคคล

กระบวนการเรียนรู้ของบุคคลนั้น เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์กันของ 4 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ ความต้องการ ข้อมูล-ข้อสนเทศ การทดสอบ-ผลสะท้อน และการประยุกต์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1: ความต้องการในการเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดที่จะต้องทราบว่าบุคคลนั้นต้องการจะเรียนอะไร ต้องการประสบความสำเร็จในสิ่งใด ต้องการค้นหาคำตอบหรือแก้ปัญหาในเรื่องใด เช่น ต้องการเรียนรู้ศิลปะการเป็นวิทยากร เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2: การรวบรวมข้อมูล-ข้อสนเทศ สิ่งเหล่านี้บุคคลจะเก็บรวบรวมตั้งแต่

โรงเรียน จากวิชาต่าง ๆ เป็นการเรียนในระบบโรงเรียน และบางส่วนได้รับจากการเรียนรู้ตาม อรรถศาสตร์ หรือการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ โดยจะได้รับจากที่บ้าน หรือสถานที่ทำงาน เช่น

จากการอ่านหนังสือพิมพ์ การเล่นกีฬาหรือดนตรี การชมโทรทัศน์ รัับฟังรายการวิทยุ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3: การทดสอบและผลสะท้อน จากการทดลองในการพยายามเรียนเรื่องใด ในการเรียนของบุคคล เช่น การทดสอบฝีมือทางด้านอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4: การประยุกต์และปฏิกิริยาตอบสนอง เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ข้อสนเทศ ที่ผู้เรียนได้จากสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเขาอาจจะได้ประเมินดูถึงผลลัพธ์จากการทดสอบ หรือ ผลลัพธ์จากการพยายามค้นหาคำตอบ การประยุกต์ใช้ความรู้จากสิ่งที่เรียนรู้ไปสู่สถานการณ์ ใหม่ ๆ ถ้าหากทักษะการเรียนรู้ได้นำไปเกี่ยวพันกับการปฏิบัติในทักษะใหม่ ๆ และสามารถ ถ่ายโอนทักษะนั้น ๆ ไปสู่การเรียนรู้ใหม่ ๆ เช่น การขับรถได้ด้วยตนเอง การใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์ในการทำงานได้ด้วยตนเอง เป็นต้น

หลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ 10 ประการ

สัวตน์ วัฒนวงศ์ (2547, หน้า 7 - 26) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การเรียนรู้ในสถานการณ์ หนึ่ง ๆ อาจเกิดขึ้นได้มากกว่าหรือดีกว่าในอีกสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งในเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับหลักการ และทฤษฎีการเรียนรู้ อันเป็นแนวทางที่นักการศึกษาและวิทยากรการฝึกอบรมควรจะได้ คำนึงถึง ซึ่งองค์ประกอบหรือหลักการ 10 ประการ ที่จะมีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้ใหญ่ และจะเป็นการช่วยให้การฝึกอบรมประสบความสำเร็จด้วยดี ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้ใหญ่เหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์กันอย่างมากในการเรียนรู้และการฝึกอบรมผู้ใหญ่ โดยจะคำนึงถึง สิ่งต่อไปนี้

1. ควรพิจารณาและให้ความสำคัญกับ แรงจูงใจในการเรียน (Motivation to learn)
2. สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ (Learning environment) ต้องมีความสะดวก สบาย เหมาะสม ตลอดจนได้รับความไว้วางใจและการให้เกียรติผู้เรียนหรือผู้เข้ารับการฝึกอบรม
3. ควรคำนึงถึง ความต้องการในการเรียน ของแต่ละบุคคล และ รูปแบบของการ เรียนรู้ (Learning styles)
4. ต้องคำนึงถึง ความรู้เดิมและประสบการณ์ (Experience) อันมีคุณค่า
5. ควรได้พิจารณาถึงการดูแล และให้ความสำคัญกับ เนื้อหาและกิจกรรมในการเรียนรู้ (Learning content and activities)
6. ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ ปัญหาที่สอดคล้องกับความจริง (Realistic problem) และ นำการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา

7. ต้องให้การเอาใจใส่กับการมีส่วนร่วมทั้งทางด้าน สติปัญญา และทางด้านร่างกาย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

8. ควรให้มี เวลาอย่างเพียงพอ ในการเรียนรู้โดยเฉพาะ การเรียนรู้ข้อมูลใหม่ การฝึกทักษะใหม่ ๆ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

9. ให้โอกาสในการ ฝึกภาคปฏิบัติจนเกิดผลดี หรือ การนำความรู้ไปประยุกต์ได้

10. ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพ หรือสมรรถภาพในการเรียนรู้ จนกระทั่งเขาได้แลเห็นถึงความก้าวหน้าว่า สามารถบรรลุเป้าหมายได้

วิธีการสอนผู้ใหญ่ (Teaching methods)

จาร์วิส ได้จำแนกวิธีการสอนผู้ใหญ่ออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ วิธีการสอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลาง วิธีการสอนโดยใช้นักศึกษาเป็นศูนย์กลาง และวิธีการสอนโดยใช้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางรายบุคคล (Jarvis, 1983. pp 130 - 156 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2547, หน้า 7 - 26)

1. วิธีการสอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher - centered methods) เป็นวิธีการที่มีครูผู้สอนหรือวิทยากรทำหน้าที่เป็นผู้นำและผู้ดำเนินการ จัดเป็นวิธีการสอนที่จะพยายามให้ความรู้ ข้อมูลและข้อเท็จจริงแก่ผู้เรียนหรือผู้เข้าอบรมเป็นสำคัญ โดยอาจมีการใช้ศิลปะในการตั้งคำถามของครูหรือวิทยากร เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสนองตอบในการเรียน อย่างไรก็ตาม ผู้สอนบางคนหรือในการสอนบางครั้งก็ไม่สามารถใช้เทคนิคในการตั้งคำถามได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าไม่มีเวลา หรือเป็นเพราะว่าผู้เรียนมีจำนวนมากจนไม่สามารถที่จะถามได้อย่างทั่วถึงทุกคน

2. วิธีการสอนโดยใช้นักศึกษาเป็นศูนย์กลาง (Student - centered methods) เป็นวิธีการสอนที่มีลักษณะที่ผู้เรียนสามารถจะเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างพวกเขาตนเองเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ก็จะเป็นการนำเอาความรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียนมาสู่สถานการณ์การเรียนการสอนด้วยเพื่อน (Peer teaching) แต่ก็มีบางคนกล่าวแย้งว่าวิธีการสอนแบบนี้มีลักษณะคล้ายกับ “คนตาบอดจูงนำทางคนตาบอดด้วยกัน” อย่างไรก็ตาม ความจริงแล้วก็มีความรู้หลายสิ่งหลายอย่างที่ผู้เรียนเองสามารถจะเป็นแหล่งความรู้ได้อย่างดี ซึ่งกรณีนี้ครูผู้สอนก็จะทำหน้าที่เป็น “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator)”

3. วิธีการสอนโดยใช้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางรายบุคคล (Individual student-centered methods) เป็นวิธีการที่มีทั้งส่วนคล้ายและแตกต่างจากแบบที่ 2 ทั้งนี้เป็นวิธีการสอนซึ่งเน้นเฉพาะผู้เรียนแต่ละบุคคลเท่านั้น เพื่อผู้เรียนจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง โดยมีลักษณะที่หลากหลายในวิธีการเรียน จากการเลือกเรียนด้วยตนเอง (Self - selected learning) หรือการให้ผู้สอนกำหนดกิจกรรมได้

หลักการจัดฝึกอบรมให้กับผู้ใหญ่

ลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่รวบรวมไว้ มีดังนี้

1. ผู้ใหญ่ไม่ต้องการถูกปฏิบัติเหมือนกับตนเองเป็นเด็ก เพราะผู้ใหญ่สามารถที่จะรับผิดชอบได้ เคารพตนเอง และกำหนดวิถีของตนเอง
2. ผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากมายหลายอย่างที่สามารถจะนำเอามาใช้ได้ในการอบรม
3. ผู้ใหญ่มักจะไม่สนใจเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องที่มีเนื้อหามาก ๆ หรือการที่จะต้องจดจำข้อเท็จจริง หรือตัวเลขที่มากมาย หรือการพูดถึงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว แต่ผู้ใหญ่จะต้องแสวงหาสิ่งที่แท้จริง และคุณค่าในด้านอื่น ๆ ด้วย
4. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดในสภาพการณ์ที่น่ารื่นรมย์
5. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้เร็วกว่า หากได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในการอบรม โดยเฉพาะหากมีการทำจริงปฏิบัติจริง แทนที่จะเป็นการนั่งฟังการบรรยายเพียงอย่างเดียว
6. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี เมื่ออยู่ในสภาพที่พร้อมและพอใจที่จะเรียน
7. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้เร็วที่สุดโดยหลัก “ความเกี่ยวข้องกัน” ซึ่งหมายถึง ทุกข้อเท็จจริง ทุกแนวคิด และความคิดรวบยอดทั้งหลายนั้นจะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด เมื่อสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เคยรู้หรือมีประสบการณ์มาแล้ว
8. การเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ได้ค้นพบตัวเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง จะเป็นกิจกรรมที่แต่ละคนสามารถรับผิดชอบด้วยตัวเอง ในสัดส่วนเวลาของตนเอง โดยมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้คอยแนะนำ ซึ่งการเรียนโดยวิธีนี้ผู้ใหญ่จะเรียนได้ดี
9. ผู้ใหญ่แต่ละคนเรียนรู้ได้เร็วหรือช้าในอัตราที่ต่างกัน และในสถานการณ์ที่ต่างกัน ซึ่งมีปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและทางด้านร่างกาย เป็นตัวกำหนดขีดความสามารถทางการเรียนรู้
10. สำหรับผู้ใหญ่แล้ว การเรียนรู้คือกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือสามารถเรียนรู้ได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด ผู้ใหญ่จึงมีความรู้มาก ซึ่งจะมีความหมายว่าบางคนอาจจะมีความรู้มากกว่าวิทยากรหรือผู้สอน หรืออาจจะมีความรู้ในบางเรื่องมากกว่าผู้สอนก็ได้ รวมทั้งอาจจะมีความรู้มากกว่าผู้เข้าร่วมอบรมในกลุ่มเดียวกัน
11. ผู้ใหญ่ชอบเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ขณะที่การใช้ภาษาท่าทาง และสื่อทัศนูปกรณ์ที่หลากหลายจะส่งผลต่อการเรียนรู้มากกว่าสื่อที่เป็นภาษาเขียน
12. ถึงแม้ว่าผู้ใหญ่จะมีความรู้สึกทางด้านเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีค่อนข้างมาก แต่ผู้ใหญ่ก็ยังคงมีความพอใจและความอบอุ่นใจที่ได้รับการยกย่องเช่นเดียวกับเด็ก ๆ

13. กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดีมากที่สุด เมื่อการเรียนรู้นั้น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานปัจจุบันได้

14. กระบวนการอบรมให้ผู้ใหญ่ ควรเริ่มต้นจากภาพรวมก่อน ต่อจากนั้นจึงระบุทีละส่วนทีละขั้นตอน จากนั้นจึงตามด้วยการแสดงให้เห็นภาพรวมอีกครั้ง

15. นอกจากความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคนจะแตกต่างกันแล้ว ความต้องการที่แท้จริงของแต่ละคนก็จะแตกต่างกันด้วย ทั้งในเรื่องของทักษะ

เฉพาะ ความรู้ เทคนิค ทัศนคติ และประสบการณ์

16. อัตราการหลงลืมของผู้ใหญ่ อาจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและในทันทีหลังการอบรมได้

17. ทุกสิ่งทุกอย่างอาจง่ายต่อการเรียนรู้และการยอมรับของผู้ใหญ่ ถ้าหากการกระทำนั้นหรือสิ่งนั้น ไม่ขัดกับสิ่งที่ได้เคยเรียนรู้ หรือเคยมีประสบการณ์มาก่อน

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่ นั้น สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดลักษณะกิจกรรมในหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้ตามหลักจิตวิทยาได้อย่างแท้จริง

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ปัจจัยสำคัญด้านการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วิจารณ์ พานิชไว้ (2555, หน้า 16 - 21) ได้กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญด้านการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การเรียนรู้ที่แท้จริงอยู่ในโลกจริง (Authentic learning)

การเรียนรู้ที่แท้จริงอยู่ในโลกจริงหรือชีวิตจริง การเรียนวิชาในห้องเรียนยังไม่ใช่การเรียนรู้ที่แท้จริง ยังเป็นการเรียนแบบสมมติ ดังนั้น ครูเพื่อศิษย์ จึงต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้เรียนในสภาพที่ใกล้เคียงชีวิตจริงที่สุด

กล่าวในเชิงทฤษฎีได้ว่า การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบริบทหรือสภาพแวดล้อมในขณะที่เรียนรู้ ห้องเรียนไม่ใช่บริบทที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในมิติที่ลึกเพราะห้องเรียนไม่เหมือนสภาพในชีวิตจริง การสมมติโจทย์ที่คล้ายจะเกิดในชีวิตจริงก็ได้รับความสมจริงเพียงบางส่วน แต่หากไปเรียนในสภาพจริงก็จะได้การเรียนรู้ในมิติที่ลึกและกว้างขวางกว่าสภาพสมมติ

การออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์เกิด “การเรียนรู้ที่แท้” (Authentic learning) เป็นความท้าทายต่อครูเพื่อศิษย์ ในสภาพที่มีข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากรอื่น ๆ รวมทั้งจากความเป็นจริงว่า เด็กนักเรียนในเมืองกับในชนบทมีสภาพแวดล้อมและชีวิตจริงที่แตกต่างกันมาก

2. การเรียนรู้ในระดับสร้างกระบวนทัศน์ (Mental model building)

การเรียนรู้ในระดับสร้างกระบวนทัศน์อาจมองอีกมุมหนึ่งว่าเป็น Authentic learning แนวหนึ่ง ผมมองว่านี่คือ การอบรมบ่มนิสัย หรือการปลูกฝังความเชื่อหรือค่านิยมในถ้อยคำเดิมของเรา แต่ในความหมายข้อนี้เป็นการเรียนรู้วิธีการนำเอาประสบการณ์มาสังสมจนเกิดเป็นกระบวนทัศน์ (หรือความเชื่อ ค่านิยม) และที่สำคัญกว่านั้นคือ สังสมประสบการณ์ใหม่เอามาโต้แย้งความเชื่อหรือค่านิยมเดิม ทำให้ละจากความเชื่อเดิมหันมายึดถือความเชื่อหรือกระบวนทัศน์ใหม่

นั่นคือ เป็นการเรียนรู้ (How to learn, how to unlearn/ delearn, how to relearn) ไปพร้อม ๆ กัน ทำให้เป็นคนที่มีความคิดเชิงกระบวนทัศน์ชัดเจน และเกิดการเรียนรู้เชิงกระบวนทัศน์ใหม่ได้ แต่การจะมีทักษะหรือความสามารถขนาดนี้ จำต้องมีความสามารถรับรู้ข้อมูลหลักฐานใหม่ ๆ และนำมาสังเคราะห์เป็นความรู้เชิงกระบวนทัศน์ใหม่ได้

3. การเรียนรู้ที่แท้จริงขับเคลื่อนด้วยฉันทะ (Internal motivation)

การเรียนรู้ที่แท้จริงขับเคลื่อนด้วยฉันทะ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวคนไม่ใช่ขับเคลื่อนด้วยอำนาจของครูหรือพ่อแม่ เด็กที่เรียนเพราะไม่อยากจะขี้ใจครูหรือพ่อแม่จะเรียนได้ไม่ดีเท่าเด็กที่เรียนเพราะอยากเรียน เมื่อเด็กมีฉันทะและได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องจากครู วิริยะ จิตตะและวิมังสา (อิทธิบาทสี่) ก็จะตามมา ทำให้เกิดการเรียนรู้ในมิติที่ลึกซึ้งและเชื่อมโยง

4. พหุปัญญา (Multiple intelligence)

เวลานี้เป็นที่เชื่อกันทั่วไปแล้วว่า มนุษย์เรามีพหุปัญญา (Multiple intelligence) และเด็กแต่ละคนมีความถนัดหรือปัญญาที่ติดตัวมาแต่กำเนิดต่างกัน รวมทั้งสไตล์การเรียนรู้ก็ต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นความท้าทายต่อครูเพื่อศิษย์ในการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน และจัดให้การเรียนรู้ส่วนหนึ่งเป็นการเรียนรู้เฉพาะตัว (Personalized learning) เรื่องนี้มีการวิจัยและการออกแบบการเรียนรู้ได้มากมาย ดังตัวอย่าง Universal design for learning ซึ่งก็คือ เครื่องมือสร้างความยืดหยุ่นหลากหลายในการออกแบบการเรียนรู้นั่นเอง

5. Social learning

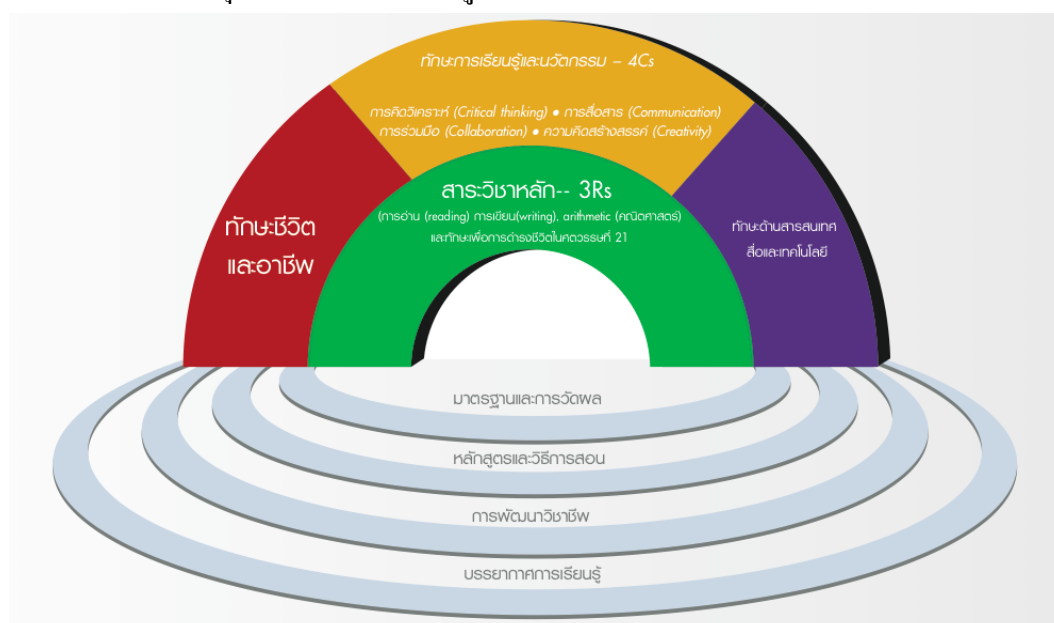
การเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคม หากยึดหลักการนี้ ครูเพื่อศิษย์ก็จะสามารถออกแบบกระบวนการทางสังคมเพื่อให้ศิษย์เรียนสนุก และเกิดนิสัยรักการเรียน เพราะการเรียนจะไม่ใช่วิจัยกิจกรรมส่วนบุคคลที่หงอยเหงาน่าเบื่อ

กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้

ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยจะอ้างอิงรูปแบบ (Model) ที่พัฒนา
มาจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership For 21st
Century Skills) (www.p21.org) ที่มีชื่อย่อว่า เครือข่าย P21 ซึ่งได้พัฒนากรอบแนวคิดเพื่อ
การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและ
ความรู้เท่าทันด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำเนิน
ชีวิต

กรอบแนวคิดในการจัดการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ที่แสดงผลลัพธ์ของนักเรียนและ
ปัจจัยส่งเสริมสนับสนุนในการจัดการเรียนรู้เพื่อรองรับศตวรรษที่ 21

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Framework)

กรอบแนวคิดเชิงมนทัศน์สำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นที่ยอมรับในการสร้าง
ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Model of 21st Century outcomes and support systems) ซึ่งเป็น
ที่ยอมรับอย่างกว้างขวางเนื่องด้วยเป็นกรอบแนวคิดที่เน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับนักเรียน (Student
outcomes) ทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จะช่วย
ผู้เรียน ได้เตรียมความพร้อมในหลากหลายด้าน รวมทั้งระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่มาตรฐาน
และการประเมิน หลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาครู สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อ
การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century skills) ซึ่งครูจะเป็นผู้สอนไม่ได้ แต่ต้องให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะออกแบบการเรียนรู้ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Problem - based learning) ของนักเรียน ซึ่งสิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการจัดการเรียนรู้คือ ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (Professional learning communities: PLC) เกิดจากการรวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานหน้าที่ของครูแต่ละคนนั่นเอง

คุณลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2557, หน้า 2) ได้เสนอแนะไว้ในการประชุม อภิวัตน์การเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย ว่า คุณลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 ควรประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 7 ประการ

1. สร้างและบูรณาการความรู้ได้
2. มีความคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์
3. มีวิสัยทัศน์และตลกกลึกทางความคิด เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียนได้
4. ครูต้องรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ พร้อมทั้งชี้แนะข้อดีข้อเสียให้ผู้เรียนได้ ครูไทยในศตวรรษที่ 21 ยังต้องมีทักษะใหม่ ๆ ด้วย
5. ทักษะการสอนเด็กให้เติบโตเต็มศักยภาพและสร้างผลงานใหม่ ๆ ให้ได้
6. ต้องเข้มแข็งในจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรมและซื่อสัตย์ให้คนอื่น และเพื่อสังคม
7. มีบทบาทนำในด้านการสอนและในวิชาชีพ พัฒนาคุณภาพของโรงเรียนและในวิชาชีพร่วมกับผู้บริหารมากขึ้น

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 นั้น ครูต้องรู้จักปรับเปลี่ยนการสอนไม่มุ่งเน้นเฉพาะเรื่องทฤษฎี ควรมุ่งเน้นการนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันด้วย ต้องเปลี่ยนบริบทการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนมากขึ้น ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่ยากได้ และครูควรมีการอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ได้แบบไม่มีขีดจำกัด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ชาย โพธิ์สิตา และคณะ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ: ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครศึกษาโดยใช้

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และการสนทนาเป็นกลุ่ม ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามขนาดสั้น ส่วนแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิและการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มจากประชากรหลัก 3 กลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มทำงานราชการรัฐวิสาหกิจหรืองานสำนักงาน กลุ่มที่ทำงานรับจ้าง งานค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ส่วนตัว และกลุ่มนักเรียนที่สูงกว่าระดับมัธยม ผลการศึกษาพบว่า ในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณสุขสมบัติ กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเกี่ยวกับจิตสำนึกต่อสาธารณสุขสมบัติเป็นสองระดับ คือ ระดับหนึ่ง เป็นจิตสำนึกแบบที่บุคคลไม่ต้องทำอะไรมาก เพียงแต่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ทำลายสาธารณสุขสมบัติที่ตนใช้ก็พอ อีกระดับหนึ่งเป็นจิตสำนึกแบบบุคคลลงมือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งอันแสดงว่าเรามีความรับผิดชอบที่ดีต่อสาธารณสุขสมบัติไม่ว่าจะได้ใช้หรือไม่ใช้สาธารณสุขสมบัตินั้นก็ตาม เช่น การมีส่วนในการบำรุงรักษาสาธารณสุขสมบัติที่ชำรุดเสียหายหรือการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาสาธารณสุขสมบัติ ในด้านภาพสะท้อนจิตสำนึกต่อสาธารณสุขสมบัติ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าคนกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ใช้สาธารณสุขสมบัติด้วยความรับผิดชอบน้อยหรือแทบไม่มีความรับผิดชอบเลยผู้ตอบ ส่วนใหญ่มักมีแนวโน้มที่จะแสดงให้เห็นว่า ตนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาไม่ได้เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม ในด้านมาตรการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อสาธารณสุขสมบัติ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนโดยสถาบันครอบครัวมีความสำคัญมากที่สุด ในขณะที่การศึกษาในระบบโรงเรียนมีความสำคัญน้อย การรณรงค์ทางสื่อควรจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีกลุ่มเป้าหมายที่เจาะจง มาตรการทางกฎหมายต้องเข้มงวด และถ้ามีโทษจะต้องลงโทษอย่างรุนแรงส่วนด้านนโยบายและบริหารจัดการ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความสำคัญน้อย

หฤทัย อาจปฐ (2544, หน้า 103 - 104) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 สถาบันการศึกษาพยาบาลเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิจำนวน 510 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามภาวะผู้นำแบบสอบถามรูปแบบการดำเนินชีวิต แบบสอบถามความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแบบสอบถามการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล แบบสอบถามทั้งหมดเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ข้อคำถามมีทั้งทางบวกและทางลบ ถามความคิดเห็นและพฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงถึงความต้องการช่วยเหลือสังคม ไม่เห็นแก่ตัวและลงมือกระทำเพื่อแก้ปัญหาที่ตามความสามารถของตนเอง ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบในส่วนจิตสำนึกสาธารณะ
 - 1.1 ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน
 - 1.2 ด้านการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

- 1.3 ด้านความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี
- 1.4 ด้านการรับรู้ ความสามารถในการผลักดันเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
2. องค์ประกอบในส่วนพฤติกรรมที่แสดงการมีจิตสำนึกสาธารณะ
 - 2.1 ด้านการปฏิบัติในการแก้ปัญหาในสังคม
 - 2.2 ด้านการมีเครือข่ายในการทำกิจกรรมทางสังคม

นันทวัฒน์ ชุนชี (2546, หน้า 39 - 42) ได้ศึกษาการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจะมีจิตสำนึกสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนหญิงมีจิตสำนึกสาธารณะสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โกศล มีความดี (2546, หน้า 52 - 61) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของข้าราชการตำรวจ ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการตำรวจที่มีจิตลักษณะแตกต่างกันมีจิตสำนึกสาธารณะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ข้าราชการตำรวจที่เจตคติจิตสาธารณะที่ดี มีการรับรู้ความสามารถของตนสูง มีลักษณะมุ่งอนาคต – ควบคุมตนเองสูงมีจิตสำนึกสาธารณะสูงกว่าข้าราชการตำรวจที่มีเจตคติต่อจิตสาธารณะที่ไม่ดี มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ มีลักษณะมุ่งอนาคต และควบคุมตนเองต่ำ

ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง (2544, หน้า 99 - 100 อ้างถึงใน โกศล มีความดี, 2546, หน้า 52 - 61) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ กับเพศของนักเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา จำนวน 68 คน ใช้แบบแผนการวิจัยกึ่งการทดลอง (Quasi - experimental research) วิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบ 2 องค์ประกอบ (2x2 Factorial design) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบสองทาง (Two - way analysis of covariance) โดยใช้คะแนนก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม (Covariate variable) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ กับเพศที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มูทิตา หวังคิด (2547, หน้า 88 - 89) ได้วิจัยการฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 72 คน เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการทดลอง Factorial design แบบ 3x2 เป็นแบบที่มีการฝึกทักษะกับการไม่ฝึกทักษะการแก้ปัญหาผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนดำเนินการฝึกทักษะการแก้ปัญหาและแบบวัดจิตสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์มีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีจิตสาธารณะไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ศิริรัตน์ ศิริชีพชัยยันต์ (2548, หน้า 39) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และจิตสำนึกสาธารณะต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนวิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนวิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิตมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไชยรัตน์ ศิรินคร (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อจิตสำนึกสาธารณะด้านการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกส่วนใหญ่ร้อยละ 51.8 มีระดับจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับสูง และปัจจัยที่ส่งผลอย่างสำคัญต่อจิตสำนึกสาธารณะด้านการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ ความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยจำนวนการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับปลูกสร้างจิตสำนึกสาธารณะด้านการจัดการขยะมูลฝอย และจำนวนช่องทางการสื่อสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยโดยตัวแปรเหล่านี้ มีทิศทางสัมพันธ์กัน

บุญทัน ภูบาล (2549, บทคัดย่อ) การใช้ชีวิตสันตะครุฑหุ่นเชิดเป็นตัวแทนเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงจิตสาธารณะของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เกิดจากการใช้ชีวิตสันตะครุฑหุ่นเชิดเป็นตัวแทนจิตสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านศรีแก้ว สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ประจำปีภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2548 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการใช้ชีวิตสันตะครุฑหุ่นเชิดเป็นตัวแทน มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวม ก่อนการใช้ชีวิตสันตะครุฑระหว่าง

การใช้ชีวิตที่มั่นคงและหลังการใช้ชีวิตที่มั่นคงจะกระตุ้นให้เกิดเป็นตัวแบบในแต่ละช่วงสี่ปีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลา 4 สัปดาห์

ถัดจากวลีย์ เกษมเนตร (2549, หน้า 13) ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะผ่านนิทาน จะเห็นได้ว่าตัวอย่างดังกล่าวทั้งหมดเป็นการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนในทางสังคมศาสตร์แต่ในทางด้านงานแนะแนวโดยการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวพบว่ายังมีงานวิจัยน้อยมาก

สุกัญญา สุคบรรทัด (2550, หน้า 31) กับงานวิจัยในโครงการ “เครือข่ายคุณธรรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของเด็กและเยาวชนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) พบว่าผลของการใช้สื่อสารสนเทศของเยาวชนทำให้เกิดปัญหาสำหรับเยาวชนในการแบ่งแยกระหว่างความถูกต้อง ความดี และความไม่ดี ความหลากหลายของข้อมูลข่าวสารและความคิดในโลกไซเบอร์

อุไรวรรณ กุ่มวงษ์ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมตามโครงการพระราชดำริ ปริญญา นิพนธ์การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมตามโครงการพระราชดำริ ก่อนและหลังการทดลองผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้ทำกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมตามโครงการพระราชดำริมีจิตสาธารณะสูงขึ้นกว่าก่อนทำกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมตามโครงการพระราชดำริอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย: กรณีศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ ผลการศึกษาพบว่า กรณีศึกษามีกระบวนการจัดกิจกรรมที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ เป็นกิจกรรมเพื่อสังคม การอาสา การช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการดำเนินงาน การให้คำปรึกษาและการจัดการความรู้ ซึ่งในระบบกระบวนการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ต่างเป็นส่วนหนึ่งที่สอดคล้องและเป็นไปตามกระบวนการบริหารคุณภาพวงจรเดมिंग ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการทำให้เกิดผลตอบแทนที่มีคุณค่า นั่นคือ การทำให้เยาวชนเกิดการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะอย่างยั่งยืน

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่าการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะให้แก่เด็กนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งต้องปลูกฝังหรือเสริมสร้างให้เกิดขึ้นตั้งแต่ในวัยเด็กเพื่อให้เขาได้มีพื้นฐานที่ดีที่สามารถพัฒนาตนเอง โดยในการปลูกฝังนั้นควรให้เด็กได้มีความรู้ความเข้าใจความรู้สึกรับผิดชอบและตระหนักถึงความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน รวมทั้งฝึกฝนให้เด็กได้ปฏิบัติจริง

เพื่อให้เด็กเกิดการกระทำเกี่ยวกับความรับผิดชอบอย่างแท้จริง จนเกิดเป็นนิสัยและควรทำให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการตามระดับ

งานวิจัยในต่างประเทศ

Kurtines and Grief (1974, p. 456) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กชายและเด็กหญิง พบว่าในวัยเด็กเด็กชายและเด็กหญิงจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน แต่ในวัยรุ่นจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติ

Schneider (1979, p. 498) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กในเรื่อง เหตุผลเชิงจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะการเลี้ยงดู แบบให้ความรัก แบบออกคำสั่งบังคับและลงโทษของบิดามารดา แต่ขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของเด็ก และไม่มี ความแตกต่างกันระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง นอกจากนี้พบว่า พัฒนาการทางจริยธรรม 3 ประการ คือ การมีเหตุผลเชิงจริยธรรม หน้าที่ และพฤติกรรมทางจริยธรรมอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก ขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของเด็ก

Bear (1980, p. 147) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับพัฒนาการทางจริยธรรม ปัญหาทางความประพฤติ และระดับสติปัญญา โดยใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมือง ไอโอวา จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม 3 ฉบับ แบบสัมภาษณ์จรรยาวิพากษ์ของ Kohlberg แบบวัดระดับสติปัญญาของแอสตันพอร์ต และแบบวัดปัญหาทางความประพฤติ ผลการวิจัยพบว่าคะแนนของเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์เป็นเส้นตรงกับระดับสติปัญญา ดังนั้นเด็กที่มีระดับสติปัญญาสูงจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นสูง และเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำ จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นต่ำ

Akkar (2003, p. 2141) ได้ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของคนนิวกาสเทิล สหราชอาณาจักรอังกฤษในช่วง 10 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 1990 - 2000 จากการศึกษาประวัติศาสตร์ สังคมการเมือง เศรษฐกิจของคนนิวกาสเทิล พบว่า มีการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะด้วยการเปิดให้มีพื้นที่สาธารณะ หรือเวทีสำหรับคนในชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนและการออกแบบกิจกรรม 2) การลงมือปฏิบัติ 3) การจัดการและดูแลรักษา และ 4) การใช้ส่วนต่าง ๆ ด้วยความเคารพปฏิบัติ กฎเกณฑ์ และยังพบว่าภายใต้ความเป็นโลกาภิวัตน์มีผลให้พื้นที่สาธารณะดังกล่าวมีแนวโน้มลดลง

Shinichi (2007, p. 3217 - A) ได้ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะและการนำความรู้เข้าไปใช้ในชุมชน กรณีศึกษาการใช้พื้นที่สาธารณะในชนบทไทย พบว่า การขาดจิตสำนึกสาธารณะเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาชีวิตประจำวันของคนในสังคมชนบทไทย พฤติกรรมความร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ประจำวันของคนในสังคมจะเกิดขึ้นเมื่อความรู้ที่นำไปใช้ในชุมชนมีเหตุผลสอดคล้องกับวัฒนธรรม จารีตประเพณีและความต้องการปัจจุบันของเขา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิต
สาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ในระดับ
ปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยศึกษา
เอกสาร แนวคิด งานวิจัย การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะ
เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ให้มีประสิทธิภาพ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนา
หลักสูตรของ Saylor, Alexander and Lewis (1981, p. 181) สรุปเป็นขั้นตอนในการพัฒนา
หลักสูตร 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขต

ขั้นที่ 2 การออกแบบหลักสูตร

ขั้นที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร

ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขต

เป็นขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์
และขอบเขตของข้อมูลเกี่ยวกับจิตสาธารณะ ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงาน 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสาธารณะ การพัฒนาหลักสูตร
ฝึกอบรม แนวคิดหลักการเกี่ยวกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะ และคุณลักษณะครูไทยใน
ศตวรรษที่ 21 จากเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบยืนยันข้อมูลที่ได้จาก
การศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาองค์ความรู้ดังกล่าวข้างต้น แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อใช้เป็นข้อมูล
พื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

2. ตรวจสอบยืนยันข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้วิจัยได้
กำหนดผู้เชี่ยวชาญให้มีความหลากหลายทั้งด้านการพัฒนาจิตสาธารณะ ด้านการพัฒนาหลักสูตร
และด้านการพัฒนานักศึกษา คณะครุศาสตร์ ในระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้าน

การพัฒนาจิตสาธารณะ จำนวน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 1 ท่าน
ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนานักศึกษาคณะครูในระดับอุดมศึกษา จำนวน 2 ท่าน

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม
ของข้อมูลเกี่ยวกับจิตสาธารณะ 6 ประเด็น ได้แก่ ความหมายของจิตสาธารณะ องค์ประกอบของ
การมีจิตสาธารณะ แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ แนวทางการเสริมสร้างจิต
สาธารณะ กระบวนการดำเนินการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ และการวัดและประเมินผล
จิตสาธารณะ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยให้ค่าน้ำหนักคะแนน
ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121)

5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	หมายถึง	เห็นด้วย
3	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. นำแบบประเมินความเหมาะสมของข้อมูลที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา
เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมครบถ้วน และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

5. ติดต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมของข้อมูลเกี่ยวกับ
จิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสรุปได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้อง พร้อมข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

6. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินความเหมาะสมของข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับจิตสาธารณะ
มาหาค่าเฉลี่ย โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็น โดยเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้
(บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	ไม่เห็นเห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์และตัวแทนนักศึกษา คณะครุศาสตร์ เกี่ยวกับ
สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ และแนวทาง
การเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสนทนากลุ่ม โดยกำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันด้านจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

2. นำประเด็นในการสนทนากลุ่มให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมปรับแก้ไข แล้วนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์คณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จำนวน 5 ท่าน และนักหมายตัวแทนนักศึกษา คณะครุศาสตร์ จำนวน 15 คน เพื่อดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม

4. ดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วยอาจารย์ 1 ท่าน และนักศึกษาคู 3 คน แจกประเด็นการสนทนากลุ่ม และอธิบายวิธีการดำเนินการ จากนั้นให้คณาจารย์และตัวแทนนักศึกษาคูระดมสมองและอภิปรายตามประเด็น แล้วสรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม นำข้อสรุปที่ได้ส่งคืนผู้วิจัย เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยพิจารณาข้อมูลที่คณาจารย์และตัวแทนนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ให้ความเห็นสอดคล้องกัน หรือมีทิศทางเดียวกันมาสร้างข้อสรุป เพื่อสรุปปัญหาปัจจุบันด้านจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ส่วนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากส่วนที่ 1 และ ส่วนที่ 2 มากำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์และขอบเขตของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

ขั้นที่ 2 การออกแบบหลักสูตร

การออกแบบหลักสูตรเป็นการนำเป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขตข้อมูลเกี่ยวกับจิตสาธารณะจากขั้นตอนที่ 1 สร้างหลักสูตร และตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร โดยดำเนินการดังนี้

1. สร้างหลักสูตรและหาคุณภาพของหลักสูตร ดำเนินการดังนี้

การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีรายละเอียดดังนี้

1.1 กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร และการกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1.1.1 หลักการ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธาณณะ ความคิดเห็นของคณาจารย์และตัวแทนนักศึกษาคณะครุศาสตร์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีจิตสาธาณณะ มาเขียนเป็นหลักการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธาณณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

1.1.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยกำหนดคุณลักษณะพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาครู เมื่อผ่านกระบวนการต่าง ๆ ตามที่กำหนดในหลักสูตรฝึกอบรมและสอดคล้องกับองค์ประกอบของการมีจิตสาธาณณะ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูกตเวที

1.1.3 โครงสร้างหลักสูตร โดยกำหนดโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธาณณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ในลักษณะของหน่วยการเรียนรู้

1.1.4 กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม โดยจัดทำแผนการจัดกิจกรรมที่แสดงถึงรายละเอียดของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และระยะเวลาที่ใช้ ประกอบด้วย ขอบข่ายเนื้อหา สื่อการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3 ขั้น คือ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้และขั้นสรุป โดยการใช้วิธีการดำเนินการฝึกอบรมที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ การชมวิดิทัศน์ การศึกษานอกสถานที่และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักศึกษา คณะครุศาสตร์ เกิดจิตสาธาณณะครบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูกตเวที

1.1.5 สื่อประกอบการฝึกอบรม โดยการกำหนดสื่อการเรียนรู้ทั้งวิดิทัศน์และวัสดุ อุปกรณ์ ในการฝึกปฏิบัติในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

1.1.6 การวัดและประเมินผล โดยใช้หลักการวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย และการประเมินตามสภาพจริง เพื่อประเมินผลหลักสูตร ดังนี้

1.1.6.1 วัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละหน่วย โดยดำเนินการ 3 ระยะ ดังนี้ ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้และระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของนักศึกษาครู ด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของแต่ละหน่วย และหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมในแต่ละหน่วย ทำการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยแบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามลำดับคุณภาพ

1.1.6.2 วัดและประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม ดำเนินการ 2 ระยะ ดังนี้ ก่อนจัดหลักสูตร ทำการวัดระดับจิตสาธารณะ ด้วยแบบวัดจิตสาธารณะ และหลังจากจัดหลักสูตรครบทุกหน่วยการเรียนรู้ ทำการวัดระดับจิตสาธารณะ และวัดความพึงพอใจของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ และ ด้วยแบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของหลักสูตร และใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 นำร่างหลักสูตรที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อดูความเหมาะสมของรายละเอียดของส่วนต่าง ๆ นำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

1.3 นำร่างหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร เพื่อพิจารณาความสอดคล้องในแต่ละองค์ประกอบในหลักสูตรฝึกอบรมกับจุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่ามีความสอดคล้องกันเพียงใด

1.4 ผู้วิจัยติดต่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาจิตสาธารณะ จำนวน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนานักศึกษาคณะครุศาสตร์ ในระดับอุดมศึกษา จำนวน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยนำหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างและแบบประเมินหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง และสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่สังกัดสถาบันอื่น ผู้วิจัยจัดส่งหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างและแบบประเมินหลักสูตรฉบับร่างทางไปรษณีย์ จากนั้นรวบรวมกลับคืน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

1.6 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ แล้วหากค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าประเด็นดังกล่าวมีความสอดคล้อง ไม่ต้องปรับปรุง แต่หากพบว่าประเด็นใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยต้องปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอคำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรตามประเด็นดังกล่าว

2. การสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดเพื่อวัดผลประเมินผลหลักสูตร ผู้วิจัยสร้างแบบวัดจำนวน 2 ชุดประกอบด้วย แบบวัดจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ และ แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 แบบวัดจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ การสร้างแบบวัดจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้วัดความคิดเห็นหรือระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับจิตสาธารณะใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ

3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญู กตเวที ทั้งก่อนการทดลองและหลังทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดจิตพิสัย องค์ประกอบ และคุณลักษณะของจิตสาธารณะ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูกตเวที

2.1.2 ศึกษาแบบวัดจิตสาธารณะของ เจษฎา หนูรุ่ง (2551) นำมาปรับและสร้างข้อคำถามใหม่ ให้สอดคล้องกับนิยามและครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูกตเวที ตามแบบของลิเกิร์ต (Likert) (ลิวัน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 หน้า 137 - 142) ซึ่งเป็นมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดให้มีข้อความทั้งทางบวกและทางลบ จำนวน 45 ข้อ และเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนนสำหรับ ข้อความทางบวก	การตอบ	คะแนนสำหรับ ข้อความทางลบ
5	จริงที่สุด หรือ นักศึกษาปฏิบัติตรงกับข้อความทุกครั้ง	1
4	จริง หรือ นักศึกษา ปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นบ่อยครั้ง	2
3	ค่อนข้างจริง หรือนักศึกษา ปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นบางครั้ง	3
2	ค่อนข้างไม่จริง หรือนักศึกษา ปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นนาน ๆ ครั้ง	4
1	ไม่จริง หรือ นักศึกษาไม่เคยปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นเลย	5

การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

4.50 - 5.00	หมายถึง	มีจิตสาธารณะระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	มีจิตสาธารณะระดับมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	มีจิตสาธารณะระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	มีจิตสาธารณะระดับน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	มีจิตสาธารณะระดับน้อยที่สุด

2.1.3 นำแบบวัดจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาปรับข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.1.4 นำแบบวัดจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่ปรับเรียบร้อยแล้ว ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินคุณภาพของแบบวัดจิตสาธารณะ ด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมด้านภาษา รวมถึงความสอดคล้องกับนิยามและจิตสาธารณะที่ต้องการเสริมสร้างทั้ง 5 ด้าน แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.1.5 นำแบบวัดจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดสอบกับนักศึกษาครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 สาขาวิทยาศาสตร์ กลุ่มเรียน 02 โดยคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ ครอนบาค (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545, หน้า 47)

2.2 แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์

การสร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่มีต่อหลักสูตร ฝึกอบรม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบของลิเกิร์ต (Likert) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 หน้า 137 - 142) ใช้วัดความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่มีต่อหลักสูตร ฝึกอบรม ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านความสามารถของวิทยากร ดำเนินการ ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

2.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือวัดความพึงพอใจ

2.2.2 สร้างข้อคำถามที่สามารถวัดความพึงพอใจให้สอดคล้องกับนิยาม โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนและแปลผลคะแนน ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

5	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
3	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
2	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
1	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

4.50 - 5.00	หมายถึง	นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมน้อยที่สุด

2.2.3 นำข้อคำถามที่ปรับแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา แก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำไปจัดพิมพ์เป็นแบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์

2.2.4 นำแบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมด้านภาษา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.2.5 นำแบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองกับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 สาขาวิทยาศาสตร์ กลุ่มเรียน 02 โดยคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ ครอนบาค (ศิริชัย กาญจนวาสิ, 2545, หน้า 47)

ขั้นที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้

เป็นขั้นตอนการปฏิบัติจริง โดยการนำหลักสูตรที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพและพัฒนาแล้วไปทดลองใช้จริง มีรายละเอียดดังนี้

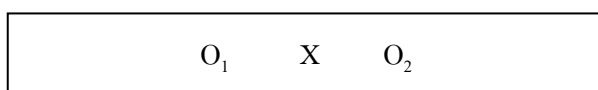
1. ทดลองใช้จริงกับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จำนวน 40 ชั่วโมง มีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบการทดลอง

ในการทดลองใช้หลักสูตรนี้ใช้แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการฝึกอบรม

(Single - group pretest - posttest design) (Johnson, B., & Christensen, L 2012, pp. 297 - 298

อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสิ, 2545, หน้า 47) ดังนี้

O_1 หมายถึง การทดสอบตัวแปรตามก่อนการทดลอง

X หมายถึง การใช้นวัตกรรม (การทดลอง)

O_2 หมายถึง การทดสอบตัวแปรตามหลังการทดลอง

O_1 และ O_2 เป็นการทดสอบด้วยเครื่องมือชนิดเดียวกันและเปรียบเทียบผลการทดลองระหว่าง O_1 กับ O_2

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 8 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการปฐมวัย 2 กลุ่มเรียน สาขาวิชาสังคมศึกษา 2 กลุ่มเรียน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา 2 กลุ่มเรียน

สาขาวิชาภาษาอังกฤษ 1 กลุ่มเรียน ภาษาไทย 1 กลุ่มเรียน สาขาวิชาพลศึกษา 1 กลุ่มเรียน สาขาวิชา คณิตศาสตร์ 2 กลุ่มเรียน และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ 2 กลุ่มเรียน รวมทั้งหมด 13 กลุ่มเรียน จำนวน นักศึกษา 320 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครศรีธรรมราช ประจำปีการศึกษา 2558 โดยการสอบถามอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะครุศาสตร์ พบว่า มีนักศึกษาที่มีพฤติกรรมไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะครุศาสตร์ จำนวน 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

3.1 เอกสารหลักสูตรและแผนจัดการจัดกิจกรรมในเอกสารหลักสูตร

3.2 แบบวัดจำนวน 2 ชุด ได้แก่ แบบวัดจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ จำนวน 45 ข้อ และแบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิต สาธารณะ

4. ระยะเวลาในการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ตั้งแต่วันที่ ตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2559 ถึง 18 มีนาคม พ.ศ. 2559

5. การดำเนินการทดลอง มีวิธีดำเนินการดังนี้

5.1 ก่อนใช้หลักสูตร ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำการวัดจิตสาธารณะก่อนการอบรม ด้วยแบบวัดจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ จำนวน 45 ข้อ

5.2 ดำเนินการทดลอง ในการดำเนินการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนจากแผน การจัดการกิจกรรม ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงคุณภาพเรียบร้อยแล้ว โดยผู้วิจัยทดลองจัดกิจกรรมร่วมกับวิทยากร และปรับเวลายืดหยุ่นให้เหมาะสมกับเนื้อหา สื่อและ แหล่งเรียนรู้ที่กำหนดในแผนการจัดการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยประเมินตามสภาพจริง โดยการสังเกตการณ์ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ผลการปฏิบัติงาน ร่วมกับการสัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อสังเกตการณ์ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์

5.3 ภายหลังการใช้หลักสูตร แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

5.3.1 วันสุดท้ายของการฝึกอบรม ผู้วิจัยใช้แบบวัดจิตสาธารณะวัดระดับจิต สาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ และใช้แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ วัดระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

5.3.2 ผู้วิจัยใช้แบบวัดจิตสาธารณะวัดระดับจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุ ศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างซ้ำอีกครั้งหนึ่ง และหลังจากการใช้หลักสูตร 1 เดือน ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิง โครงสร้างติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ร่วมกับการ สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อตรวจสอบความคงทนของพฤติกรรม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเครื่องมือวัดเชิงปริมาณมาวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับแบบวัดจิตสาธาณะใช้การทดสอบที (Dependent t-test) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแบบวัดจิตสาธาณะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังฝึกอบรม สำหรับแบบวัดความพึงพอใจ ใช้การทดสอบที (One sample t-test) เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ หลังฝึกอบรมกับเกณฑ์ความพึงพอใจ 3.50 ขึ้นไป ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเกต การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) เปรียบเทียบความเที่ยงตรงของข้อมูล

ขั้นที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร

ในการประเมินประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธาณะสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จากการนำหลักสูตรไปใช้จัดการฝึกอบรมกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จำนวน 40 ชั่วโมง มีรายละเอียดดังนี้

1. ประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยให้นำผลมาจากการทดลองใช้หลักสูตรในขั้นที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

เกณฑ์การประเมินหลักสูตร

1. จิตสาธาณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักศึกษาคณะ ครุศาสตร์ มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธาณะ อยู่ในระดับมากขึ้นไป

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

SPSS for Windows

2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย สวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแบบวัดจิตสาธาณะ ของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังฝึกอบรมด้วยสถิติ ใช้การทดสอบที (Dependent t - test)

3. เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ หลังฝึกอบรมกับเกณฑ์ความพึงพอใจ 3.50 ขึ้นไป โดยใช้การทดสอบที (One sample t - test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อพัฒนา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยนำเสนอผล การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากการประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Saylor, Alexander and Lewis (1981, p. 181) สรุปเป็นขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขต ขั้นที่ 2 การออกแบบหลักสูตร ขั้นที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ และขั้นที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร

ขั้นที่ 1 ผลการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขต

ส่วนที่ 1 ศึกษา และวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับจิตสาธารณะ หลักสูตรฝึกอบรม การพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้เสริมสร้างจิตสาธารณะ จากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงแหล่งข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ และตรวจสอบยืนยันข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ สรุปผล ได้ดังนี้

1. จิตสาธารณะ หมายถึง การแสดงความรู้สึกและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตาม หน้าที่รับผิดชอบของตนเอง การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติของ มหาวิทยาลัย หน่วยงาน องค์กร และสังคม การแสดงความเอื้อเฟื้อต่ออาจารย์ เพื่อนและ บุคคลที่ใกล้ชิดและการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย องค์กรต่าง ๆ และสังคม โดยเป็นการกระทำที่ไม่หวังผลตอบแทนต่อตนเองแต่กระทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

2. องค์กรประกอบจิตสาธารณะเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจ ในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูคุณเวที

3. การเสริมสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในบุคคลทำได้ โดยการปรับพฤติกรรมด้วย กระบวนการทางปัญญา (Cognitive behavior modification: CBM) ที่เน้นการจัดประสบการณ์ เรียนรู้ ด้วยกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Active learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จากการกระทำของตนเอง (Learning by doing) จึงจะสามารถปรับเปลี่ยนปัจจัยภายใน ได้แก่ ความคิด และทัศนคติของบุคคล ให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ ได้และควรใช้มาตรการหรือแนวทางหลาย ๆ อย่าง พร้อมๆ กัน การเข้าใจในความหมายที่แท้จริง ของสิ่งที่ตนทำจึงจะทำให้เกิดจิตสาธารณะที่ยั่งยืน

4. แนวทางการเสริมสร้างหรือพัฒนาจิตสาธารณะ จะต้องเริ่มจากการหล่อหลอมให้เกิดความศรัทธาในการทำความดีเพื่อผู้อื่น โดยผ่านแบบอย่างที่ดี หรือประสบการณ์เชิงประจักษ์ จากนั้นลงมือปฏิบัติด้วยตนเองควบคู่ไปกับการจัดสภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์เสริมการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม

5. หลักการและแนวคิดของกระบวนการพัฒนาจิตพิสัยของเดวิด อาร์. แครธวอล (David R. Krathwohl) ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning) แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) การทำความกระจ่างในค่านิยม (Value clarification) และการเรียนรู้จากการลงมือโครงการ (Project method) สังกะระห์เป็นกระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Perceiving or receiving) เป็นการใส่ใจสังเกตจากตัวแบบ และประสบการณ์เชิงประจักษ์ ผ่านกระบวนการตั้งใจ (Attentional process) และกระบวนการเก็บจำ (Retention process) เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใคร่ครวญ และตระหนักถึงการทำต่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง (Responding) เป็นการสะท้อนผลการรับรู้จากขั้นที่ 1 ที่ได้จากการสังเกตตัวแบบบุคคล สื่อประกอบการเรียนรู้ต่าง ๆ ประสบการณ์เชิงประจักษ์ อย่างไต่ตรง ผ่านกระบวนการกระทำ (Production process) เช่น การจดบันทึกอภิปราย การสัมภาษณ์ การซักถาม การวิพากษ์วิจารณ์ การระดมสมอง การสนทนากลุ่ม

ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นการใช้กระบวนการจูงใจผ่านบุคคลตัวอย่าง ชุมชน คนอาสา สื่อ ประสบการณ์ตรงของนักศึกษา วิดีทัศน์ การวิเคราะห์จากสภาพปัญหาอันเนื่องมาจากการขาดจิตสาธารณะในมหาวิทยาลัย และชุมชนใกล้เคียง เพื่อสรุปและสร้างแนวคิดจิตสาธารณะให้ปรากฏเป็นรูปธรรม

ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบและสร้างอุปนิสัย (Organizing and characterizing) เป็นการนำประสบการณ์การเรียนรู้ จากขั้นที่ 1 ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 มาจัดระบบทางความคิดให้สะท้อนสู่การปฏิบัติ โดยอาศัย การทำโครงการเริ่มจากการคัดเลือกปัญหาที่ ต้องการแก้ไขการกำหนดวัตถุประสงค์ การวางแผนโครงการ การดำเนินโครงการตามแผน การประเมินผลโครงการ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

6. การวัดและประเมินจิตสาธารณะ นิยมใช้หลักการวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Affective behavior assessment) ควบคู่กับการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment)

7. ผลการตรวจสอบยืนยันข้อมูลที่สรุปได้จากส่วนที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน สรุปผลได้ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของข้อมูลเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

ที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็นของ					\bar{X}
		ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					
1	จิตสาธารณะ หมายถึง การแสดงความรู้สึกลงและ การปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่รับผิดชอบ ของตนเอง การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของ สาธารณะสมบัติของมหาวิทยาลัย หน่วยงาน องค์กร และ สังคม การแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่ออาจารย์ เพื่อนและ บุคคลที่ใกล้ชิดและการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของ มหาวิทยาลัย องค์กรต่าง ๆ และสังคม โดยเป็นการกระทำ ที่ไม่หวังผลตอบแทนต่อตนเองแต่กระทำเพื่อประโยชน์ ต่อส่วนรวม	5	5	5	5	5	5.00
2	องค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูทดแทน	5	3	5	5	5	4.6
3	แนวทางการเสริมสร้างหรือพัฒนาจิตสาธารณะเริ่ม จากการหล่อหลอมให้เกิดความศรัทธาในการทำความดี เพื่อผู้อื่นผ่านตัวแบบหรือตัวอย่างที่ดี จากนั้นฝึกฝน ให้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการกระทำ ควบคู่กับการจัด สภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม	5	3	5	5	3	4.20
4	แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้ในการเสริมสร้าง จิตสาธารณะ มีดังนี้ 4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) 4.2 กระบวนการพัฒนาจิตพิสัย (Attitude domain) 4.3 การทำความเข้าใจในค่านิยม (Value clarification) 4.4 การเรียนรู้จากการทำโครงการ (Project method) 4.5 การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning)	3	5	5	5	5	4.60

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					\bar{X}
5	<p>จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ในข้อ 4 สันเคราะห์เป็นกระบวนการดำเนินการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้</p> <p>ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Perceiving or receiving) โดยใช้หลักการสังเกตตัวแบบและประสบการณ์เชิงประจักษ์ผ่านกระบวนการตั้งใจ (Attentional process) และกระบวนการเก็บจำ (Retention process) เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใคร่ครวญ และตระหนักถึงการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม</p> <p>ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง (Responding) เป็นการสะท้อนผลการรับรู้จากขั้นตอนที่ 1 ที่ได้จากการสังเกตตัวแบบ ประสบการณ์เชิงประจักษ์อย่างใดตรงผ่านกระบวนการกระทำ (Production process) ต่าง ๆ เช่น การจดบันทึก การอภิปราย ซักถาม การวิพากษ์วิจารณ์ การระดมสมอง การสนทนากลุ่ม</p> <p>ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) โดยใช้กระบวนการจูงใจผ่านบุคคลตัวอย่าง ชุมชน สื่อวีดิทัศน์ ประสบการณ์ตรงของนักศึกษา เพื่อสรุปและสร้างแนวคิดจิตสาธารณะให้ปรากฏเป็นรูปธรรม จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาการขาดจิตสาธารณะในมหาวิทยาลัยและชุมชนใกล้เคียงเพื่อคัดเลือกปัญหาสำหรับนำมาจัดเป็นโครงการ</p> <p>ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบ (Organizing) โดยการปฏิบัติโครงการ (Project method) ที่นักศึกษาได้เลือกและนำเสนอไว้ในขั้นตอนที่ 3 มากำหนดวัตถุประสงค์โครงการ วางแผนโครงการ ดำเนินโครงการตามแผนและประเมินผลโครงการ</p>	5	5	5	5	5	5.00

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					\bar{X}
6	การวัดและประเมินผลจิตสาธารณะควรใช้หลักการวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Attitude) และการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ด้วยเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ และหลากหลาย เช่น แบบสอบถามการสังเกตอย่างมีระบบการจดบันทึก แบบประเมินการปฏิบัติโครงการ การสนทนากลุ่ม การถอดบทเรียนกิจกรรม เป็นต้น โดยเก็บข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่ายในสามระยะ คือ ก่อนจัดการเรียนรู้ ระหว่างจัดการเรียนรู้ และหลังจากจัดการเรียนรู้ ครอบคลุมทั้งการประเมินความก้าวหน้า (Formative) และการประเมินผลสัมฤทธิ์ (Summative) ในด้าน 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูตเวทีที่เป็นองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะ	5	5	5	5	5	5.00

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเหมาะสมกันในทุกข้อทุกประเด็น โดยมีค่าความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 4.20 - 5.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อมูลพื้นฐานที่ผู้วิจัยสรุปได้ มีเหมาะสม สูงกว่าเกณฑ์ในทุกข้อทุกประเด็น

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เป็นการปรับปรุงทางการใช้ภาษาให้มีความชัดเจนมากขึ้น ตัดคำซ้ำซ้อน ปรับการใช้คำในบางคำ เช่น ทุ่มเทและอุทิศตน และแนวทางการบริหารจัดการให้เป็นคำพื้นฐานที่เข้าใจได้ง่าย

ส่วนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์และตัวแทนนักศึกษา คณะครุศาสตร์ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยการสนทนากลุ่ม

ผลการศึกษา สรุปได้ว่า นักศึกษาในปัจจุบันมีจิตสาธารณะลดน้อยลงเมื่อเทียบกับนักศึกษารุ่นก่อนที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องมาจากความเจริญทางด้านวัตถุที่ส่งผลให้นักศึกษาสนใจในเรื่องส่วนตัวมากกว่าเรื่องของส่วนรวม รวมถึงความเจริญทางด้านเทคโนโลยีที่ให้นักศึกษาส่วนใหญ่นิยมใช้การสื่อสารด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มากกว่าการพบปะพูดคุยกัน ทำให้ขาด

การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยยังคงเน้นวิชาการมากกว่าการให้นักศึกษาเข้าไปมีบทบาทหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การปลูกฝังจิตสำนึกให้นักศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับแนวทางการสร้างเสริมจิตสำนึกให้นักศึกษา ซึ่งควรจัดทำในลักษณะของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก หรือกิจกรรมนอกห้องเรียน โดยปลูกฝังให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของนักศึกษาในขณะที่ใช้ชีวิตศึกษาในมหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากส่วนที่ 1 และ ส่วนที่ 2 มากำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์และขอบเขตของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก ได้ดังนี้

เป้าหมาย

เป้าหมายสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชใน ครั้งนี้ คือ นักศึกษามีจิตสำนึก ครอบคลุม ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูต่อบุคคล

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ประกอบด้วย

1. เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกให้นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูต่อบุคคล

2. เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง และนำสู่ความตระหนักต่อการมีจิตสำนึก ขอบเขต ประกอบด้วย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประจำปีการศึกษา 2558 โดยการสอบถามอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะครุศาสตร์ จำนวน 30 คน

ขั้นที่ 2 ผลการออกแบบหลักสูตร

การสร้างหลักสูตร

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล ดังนี้ (หลักสูตรฉบับสมบูรณ์ แสดงในภาคผนวก ข)

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีองค์ประกอบ ดังนี้

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูกตเวที
2. เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการมีส่วนร่วม โดยผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติจริง
3. เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ใช้กระบวนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูกตเวที
2. เพื่อให้นักศึกษาเกิดความตระหนักต่อการมีจิตสาธารณะ

โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมตลอดหลักสูตรรวม 40 ชั่วโมง โดยกำหนดกระบวนการดำเนินการฝึกอบรมและวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ดังนี้

ตารางที่ 4 โครงสร้างหลักสูตร

หน่วยการเรียนรู้	องค์ประกอบด้านจิตสาธารณะ	กิจกรรมและกระบวนการดำเนินการฝึกอบรม	การวัดและประเมินผล
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	-ความรัก เอื้ออาทร -ความกตัญญู กตเวที	ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (2 ชั่วโมง) กิจกรรมสัมพันธ์ต้นแบบ -ฟังบรรยายประกอบสื่อ -เรียนรู้จากสื่อส่งเสริมจิตสาธารณะใน รูปแบบต่าง ๆ เช่น วิดิทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือ ต้น โฆษณา เป็นต้น	-สังเกตพฤติกรรมขณะ ปฏิบัติกิจกรรม -ตรวจให้คะแนนแบบ วัดจิตสาธารณะ
ครูผู้นำจิตสาธารณะ		ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง (6 ชั่วโมง) กิจกรรมลงมือปฏิบัติ -ปฏิบัติกิจกรรมฐานต่าง ๆ -อภิปรายกลุ่มหลังจากปฏิบัติกิจกรรมเสร็จ	-ตรวจแบบประเมินผล การปฏิบัติงาน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หน่วยการ เรียนรู้	องค์ประกอบ ด้านจิต สาธารณะ	กิจกรรมและ กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม	การวัดและ ประเมินผล
หน่วยการ เรียนรู้ที่ 2 ร้อยใจครู เป็นหนึ่ง เดียว...กลม เกลียวเป็น หนึ่งใจ	-การร่วมแรง ร่วมใจใน การกระทำ	ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า (8 ชั่วโมง) <u>กิจกรรมสัมพันธ์แบบ</u> -ฟังบรรยายประกอบสื่อ อภิปรายกลุ่ม ระดมสมอง -อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มนักศึกษา คณะครุศาสตร์ อาสาสมัครในท้องถิ่น ปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน <u>กิจกรรมสัมพันธ์ความเป็นจริง</u> -สำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการขาด จิตสาธารณะ ในมหาวิทยาลัย -กิจกรรมตามใบงาน -นำเสนอหัวข้อโครงการที่สนใจ	-สังเกตพฤติกรรม ขณะปฏิบัติกิจกรรม -การโต้ตอบ อภิปราย ชักถาม -การนำเสนอผลงาน -ตรวจแบบ ประเมินผลการ ปฏิบัติตามใบงาน
หน่วยการ เรียนรู้ที่ 3 มาสร้าง โครงการ เสริมสร้าง จิตสาธารณะ กันเถอะ	-ความ รับผิดชอบ	ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบ (20 ชั่วโมง) <u>กิจกรรมสัมพันธ์ความเป็นจริง</u> -สำรวจปัญหาที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการขาด จิตสาธารณะ ในชุมชน ท้องถิ่น -ปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน -นำเสนอหัวข้อโครงการ <u>กิจกรรมลงมือปฏิบัติและถอดบทเรียน</u> -วางแผนการทำโครงการเสริมสร้างจิตสาธารณะใน มหาวิทยาลัยและชุมชนท้องถิ่น -ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ -ประเมินผลโครงการ -สรุปสิ่งที่นักศึกษาได้เรียนรู้ และร่วมกันแบ่งปันสิ่ง ที่ได้เรียนรู้กับสมาชิกในกลุ่ม	-สังเกตพฤติกรรม ขณะปฏิบัติกิจกรรม -นิเทศและติดตามผล -ตรวจแบบประเมิน ความสำเร็จของ โครงการ -ตรวจการถอด บทเรียนจากการทำ โครงการ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้	องค์ประกอบด้านจิต สาธารณะ	กิจกรรมและ กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม	การวัดและ ประเมินผล
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ครูดี มีคนชื่นชม	- รูปแบบการดำเนินชีวิต กลุ่มกิจกรรม	ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบ (ต่อ) (4 ชั่วโมง) กิจกรรมถ่ายทอดประสบการณ์ - สรุปผลที่ได้จากการทำโครงการ - จัดนิทรรศการกิจกรรมส่งเสริมจิตสาธารณะ - จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่สาธารณชน - สร้างเครือข่ายส่งเสริมการมีจิตสาธารณะใน ลักษณะต่าง ๆ	- สังเกตพฤติกรรม ขณะปฏิบัติกิจกรรม - นิเทศและติดตามผล - ตรวจสอบประเมิน - ตรวจสอบการถอด บทเรียนจากการทำ โครงการ - สอบถามความเห็น ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ความสำเร็จของ โครงการ
เวลารวมตลอดหลักสูตร		40 ชั่วโมง	

กิจกรรมในหลักสูตร

กิจกรรมตามโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช สรุปได้ 5 ประเภท ดังนี้

1. การสัมผัสต้นแบบ เป็นกิจกรรมที่ให้นักศึกษาเรียนรู้จากสื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือ โฆษณา รวมถึงตัวบุคคลที่เป็นต้นแบบด้านจิตสาธารณะ เช่นกลุ่มอาสาสมัครในท้องถิ่น เป็นต้น
2. การสัมผัสความเป็นจริง เป็นกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น การสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นนักศึกษาคิดว่าเป็นผู้มีจิตสาธารณะ การลงพื้นที่จริงเพื่อสำรวจปัญหาอันเนื่องมาจากการขาดจิตสาธารณะทั้งภายในมหาวิทยาลัยและชุมชนใกล้เคียง
3. การลงมือปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น การเล่นเกม การปฏิบัติใบงาน การสำรวจปัญหา การประชุมระดมความคิด การทำโครงการเสริมสร้างจิตสาธารณะ เป็นต้น

4. การถอดบทเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่นักศึกษาลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เสร็จสิ้นแล้ว เพื่อเป็นการสรุปสิ่งที่นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ และร่วมกันแบ่งปันสิ่งที่ได้เรียนรู้กับสมาชิกในกลุ่ม

5. การถ่ายทอดประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้ถ่ายทอดประสบการณ์เรียนรู้สู่สาธารณะ ในรูปของการจัดนิทรรศการ การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างเครือข่าย ลักษณะต่าง ๆ เป็นต้น

กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม

1. ขั้นการรับรู้ (Perceiving or receiving) โดยใช้หลักการสังเกตตัวแบบและประสบการณ์เชิงประจักษ์ผ่านกระบวนการตั้งใจ (Attentional process) และกระบวนการเก็บจำ (Retention process) เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ โครว์รวญ และตระหนักถึงการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

2. ขั้นการตอบสนอง (Responding) เป็นการสะท้อนผลการรับรู้จากขั้นตอนที่ 1 ที่ได้จากการสังเกตตัวแบบประสบการณ์เชิงประจักษ์อย่างไตร่ตรองผ่านกระบวนการกระทำ (Production process) ต่าง ๆ เช่น การจดบันทึก การอภิปราย ชักถาม การวิพากษ์วิจารณ์ การระดมสมอง การสนทนากลุ่ม

3. ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) โดยใช้กระบวนการจูงใจผ่านบุคคลตัวอย่าง ชุมชน สื่อวีดิทัศน์ ประสบการณ์ตรงของนักศึกษา เพื่อสรุปและสร้างแนวคิดจิตสาธารณะให้ปรากฏเป็นรูปธรรม จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาการขาดจิตสาธารณะในมหาวิทยาลัยและชุมชนใกล้เคียง เพื่อคัดเลือกปัญหาสำหรับนำมาจัดเป็นโครงการ

4. ขั้นการจัดระบบ (Organizing) โดยการปฏิบัติโครงการ (Project method) ที่นักศึกษาได้เลือกและนำเสนอไว้ในขั้นตอนที่ 3 มากำหนดวัตถุประสงค์โครงการ วางแผนโครงการ ดำเนินโครงการตามแผนและประเมินผลโครงการ

สื่อประกอบการฝึกอบรม

1. วิดีทัศน์เกี่ยวกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะ
2. วัสดุ อุปกรณ์ ในการฝึกอบรมในแต่หน่วยการเรียนรู้

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ใช้หลักการวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Affective behavior) และการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic assessment) ร่วมกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดประสงค์ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 3 ระยะ ดังนี้ ก่อนจัดกิจกรรม และระหว่างจัดกิจกรรม

จะใช้การสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของนักศึกษา และภายหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จะมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการทดสอบทเรียน กิจกรรม การตรวจผลงานการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน และการประเมินผลการปฏิบัติโครงการจากผู้เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม สามารถแสดงความเชื่อมโยงของข้อมูลจิตสาธาณะที่สัมพันธ์กับส่วนขององค์ประกอบของหลักสูตร ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความสอดคล้องระหว่างข้อมูลจิตสาธาณะกับส่วนขององค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม

ที่	ข้อมูลจิตสาธาณะ	หลักการ	วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	โครงสร้างหลักสูตร	กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม	สื่อประกอบการฝึกอบรม	การวัดและประเมินผล
1	จิตสาธาณะ หมายถึง การแสดงความรู้สึกรับผิดชอบของตนเอง การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธาณะสมบัติของมหาวิทยาลัย หน่วยงาน องค์กร และสังคม การแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่ออาจารย์ เพื่อนและบุคคลที่ใกล้ชิดและการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย องค์กรต่างๆ และสังคม โดยเป็นการกระทำที่ไม่หวังผลตอบแทนต่อตนเองแต่กระทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม	✓					
2	องค์ประกอบของการมีจิตสาธาณะที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูกตเวที		✓	✓			

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ที่	ข้อมูลจิตสาธารณะ	หลักการ	วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	โครงสร้างหลักสูตร	กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม	สื่อประกอบการฝึกอบรม	การวัดและประเมินผล
3	แนวทางการเสริมสร้างหรือพัฒนาจิตสาธารณะเริ่มจากการหล่อหลอมให้เกิดความศรัทธาในการทำความคิดเพื่อผู้อื่นผ่านตัวแบบหรือตัวอย่างที่ดี จากนั้นฝึกฝนให้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการกระทำ ควบคู่กับการจัดสภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม	✓	✓				
4	แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้ในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีดังนี้				✓		
	4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory)						
	4.2 กระบวนการพัฒนาจิตพิสัย (Attitude domain)						
	4.3 การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning)						
	4.4 การเรียนรู้จากการทำโครงการ (Project method)						
	4.5 การทำความเข้าใจในค่านิยม (Value clarification)						
5	จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ในข้อ 4 สันเคราะห์เป็นกระบวนการดำเนินการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Perceiving or receiving) โดยใช้หลักการสังเกตตัวแบบและประสบการณ์เชิงประจักษ์ผ่านกระบวนการตั้งใจ (Attentional process) และกระบวนการเก็บจำ (Retention process) เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใฝ่หาความรู้ และตระหนักถึงการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม				✓	✓	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ที่	ข้อมูลจิตสาธารณะ	หลักการ	วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	โครงสร้างหลักสูตร	กระบวนการในการฝึกอบรม	สื่อประกอบการฝึกอบรม	การจัดและประเมินผล
ขั้นที่ 2	<p>ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง (Responding)</p> <p>เป็นการสะท้อนผลการรับรู้จากขั้นตอนที่ 1 ที่ได้จากการสังเกตตัวแบบประสบการณ์เชิงประจักษ์ อย่างไต่ร่องผ่านกระบวนการกระทำ (Production process) ต่าง ๆ เช่น การจดบันทึก การอภิปราย ซักถาม การวิพากษ์วิจารณ์ การระดมสมอง การสนทนากลุ่ม</p>						
ขั้นที่ 3	<p>ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า (Aluing)</p> <p>โดยใช้กระบวนการมุ่งใจผ่านบุคคลตัวอย่าง ชุมชน สื่อวีดิทัศน์ ประสบการณ์ตรงของนักศึกษา เพื่อสรุปและสร้างแนวคิดจิตสาธารณะให้ปรากฏ เป็นรูปธรรม จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาการขาดจิต สาธารณะในมหาวิทยาลัยและชุมชนใกล้เคียง เพื่อคัดเลือกปัญหาสำหรับนำมาจัดเป็น โครงการ</p>						
ขั้นที่ 4	<p>ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบ (Organizing)</p> <p>โดยการปฏิบัติโครงการ (Project method) ที่นักศึกษาได้เลือกและนำเสนอไว้ในขั้นตอนที่ 3 มากำหนดวัตถุประสงค์โครงการ วางแผนโครงการ ดำเนินโครงการตามแผนและประเมินผลโครงการ</p>						

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ที่	ข้อมูลจิตสาธารณะ	หลักการ	วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	โครงสร้างหลักสูตร	กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม	สื่อประกอบการฝึกอบรม	การวัดและประเมินผล
6	<p>การวัดและประเมินผลจิตสาธารณะควรใช้หลักการวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Attitude) และการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) ด้วยเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ และหลากหลาย เช่น แบบทดสอบเชิงสถานการณ์ แบบสอบถามการสังเกตอย่างมีระบบ การจดบันทึก แบบประเมินการปฏิบัติโครงการ การสนทนากลุ่ม การถอดบทเรียนกิจกรรม เป็นต้น โดยเก็บข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่ายในสามระยะ คือ ก่อนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และหลังจากจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครอบคลุมทั้งการประเมินความก้าวหน้า (Formative) และการประเมินผลสัมฤทธิ์ (Summative) ในด้าน 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูทดแทนที่เป็นองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะ</p>						✓

จากตารางที่ 5 แสดงว่า ข้อมูลจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยได้สรุปและรวบรวมมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับองค์ประกอบของหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และสามารถนำไปใช้กับนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างการมีจิตสาธารณะได้เป็นอย่างดี

2.2 การประเมินหลักสูตรฉบับร่าง

การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฉบับร่าง โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะฉบับร่างในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการ ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ด้านโครงสร้างหลักสูตร ด้านกระบวนการดำเนินการฝึกอบรม ด้านสื่อประกอบการอบรม ด้านการวัดและประเมินผล ด้วยแบบประเมิน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะฉบับร่าง

รายการประเมิน	<i>n</i>	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล
1. ด้านหลักการ	5	4.14	.38	มาก
2. ด้านวัตถุประสงค์	5	4.00	.00	มาก
3. ด้านโครงสร้างหลักสูตร	5	4.07	.19	มาก
4. ด้านกระบวนการดำเนินการฝึกอบรม	5	4.00	.00	มาก
5. ด้านสื่อประกอบการอบรม	5	4.14	.38	มาก
6. ด้านการวัดและประเมินผล	5	4.07	.19	มาก
รวม	5	4.07	.19	มาก

จากตารางที่ 6 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน มีความเห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะฉบับร่าง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของหลักสูตร 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านโครงสร้างหลักสูตร ด้านกระบวนการดำเนินการฝึกอบรม ด้านสื่อประกอบการอบรม ด้านการวัดและประเมินผล พบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความสอดคล้องแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรฉบับร่าง ตามรายการประเมิน 18 รายการ ด้วยแบบสอบถามชนิด มาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ดังแสดงในตารางที่ 4 - 4

ตารางที่ 7 ค่าดัชนีความสอดคล้องของร่างหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างตามความคิดเห็น
ของผู้เชี่ยวชาญ

ที่	รายการประเมิน	IOC	แปลผล
1	บทนำกับหลักการของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
2	หลักการกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
3	หลักการกับโครงสร้างของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
4	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับโครงสร้างหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
5	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับวิธีการฝึกอบรม	1.00	สอดคล้อง
6	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมกับการวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
7	กระบวนการดำเนินการฝึกอบรมกับโครงสร้างของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
8	กระบวนการดำเนินการฝึกอบรมกับเวลาที่ใช้ในการอบรม	1.00	สอดคล้อง
9	สื่อประกอบการอบรมกับเนื้อหาของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
10	สื่อประกอบการอบรมกับกระบวนการดำเนินการฝึกอบรม	1.00	สอดคล้อง
11	องค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดกิจกรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 มี ความสอดคล้องสัมพันธ์กัน	1.00	สอดคล้อง
12	องค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดกิจกรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 มี ความสอดคล้องสัมพันธ์กัน	1.00	สอดคล้อง
13	องค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดกิจกรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 มี ความสอดคล้องสัมพันธ์กัน	1.00	สอดคล้อง
14	องค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดกิจกรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 มี ความสอดคล้องสัมพันธ์กัน	1.00	สอดคล้อง
15	จุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการจัดกิจกรรม มีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
16	เนื้อหาของแผนการจัดกิจกรรม แต่ละหน่วยมีความสอดคล้องกับ โครงสร้างของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
17	กิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับ หลักการของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
18	การวัดและประเมินผลในแผนการจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง

จากตารางที่ 7 แสดงว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะฉบับร่าง และองค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดกิจกรรม ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หลักสูตรฉบับร่างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบครบถ้วนเหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และมีความสอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบภายใน และแผนการจัดกิจกรรมสามารถนำไปใช้เสริมสร้างจิตสาธารณะให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ ทำการปรับปรุง หลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะฉบับร่างตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยมีสาระสำคัญที่ดำเนินการปรับปรุง ดังนี้

1. เพิ่มเติม สารบัญ คำแนะนำการใช้เอกสารหลักสูตร
2. ปรับปรุงการใช้ภาษาให้มีความคงเส้นคงวา ชัดเจน และเป็นระบบ
3. ปรับชื่อฐานกิจกรรมให้มีความคล้องจองเพื่อความน่าสนใจ
4. ปรับปรุงเกณฑ์การประเมินในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมให้มีความชัดเจนขึ้น

ขั้นที่ 3 ผลการนำหลักสูตรไปใช้

ผู้วิจัยนำหลักสูตรฉบับร่างที่ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2558 สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน ตามแผนการจัดหลักสูตรที่นำเสนอไว้ในบทที่ 3 โดยมีช่วงระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ปรากฏผล ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยแบบวัดจิตสาธารณะ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูกตเวที ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ก่อนการทดลอง และหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับ นักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบระดับจิตสาธาณะก่อนการทดลอง และหลังการทดลองใช้หลักสูตร
ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธาณะ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครศรีธรรมราช

ระดับจิตสาธาณะ		<i>n</i>	\bar{X}	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p-value</i>
ด้านความรัก เอื้ออาทร	ก่อนการทดลอง	30	3.13	.25	-14.18	.000
	หลังการทดลอง	30	4.02	.29		
ด้านความรับผิดชอบ	ก่อนการทดลอง	30	3.38	.41	-5.60	.000
	หลังการทดลอง	30	3.89	.29		
ด้านการร่วมแรงร่วมใจใน การกระทำ	ก่อนการทดลอง	30	2.90	.27	-17.60	.000
	หลังการทดลอง	30	4.29	.41		
ด้านรูปแบบการดำเนิน ชีวิตกลุ่มกิจกรรม	ก่อนการทดลอง	30	3.11	.35	-9.41	.000
หลังการทดลอง	30	3.88	.34			
ด้านความกตัญญูตเวที	ก่อนการทดลอง	30	3.38	.41	-5.60	.000
	หลังการทดลอง	30	3.89	.29		
รวม	ก่อนการทดลอง	30	2.90	.27	-17.60	.000
	หลังการทดลอง	30	4.29	.41		

จากตารางที่ 8 แสดงว่า ระดับจิตสาธาณะของกลุ่มเป้าหมายในภาพรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านความรัก เอื้ออาทร ด้านความรับผิดชอบ ด้านการร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ ด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ ด้านความกตัญญูตเวที ก่อนการทดลอง และ หลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธาณะ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังจาก การทดลองใช้หลักสูตรกลุ่มเป้าหมาย มีระดับจิตสาธาณะในด้านการร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ สูงที่สุด รองลงมาคือด้านความรัก เอื้ออาทร และด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม ตามลำดับ

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม จากแบบ ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตร ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านภาพรวมของหลักสูตร ด้านเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม ด้านกระบวนการดำเนินการฝึกอบรม ด้านความสามารถของวิทยากร ดำเนินการ ด้านสื่อประกอบการอบรม และด้านการวัดและประเมินผล ชนิดมาตราส่วนประมาณ ค่า 5 ระดับ ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตร
ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครศรีธรรมราช

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล
1. ด้านภาพรวมของหลักสูตร	4.48	.60	มาก
1.1 ข้าพเจ้าชอบที่จะเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้	4.50	.82	มากที่สุด
1.2 ข้าพเจ้ามีความสนใจและเต็มใจที่จะเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้	4.33	.73	มาก
1.3 ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่ได้มีโอกาสเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้	4.53	.64	มากที่สุด
1.4 ข้าพเจ้าเห็นว่าหลักสูตรนี้มีประโยชน์ต่อตนเอง มหาวิทยาลัย และชุมชน	4.63	.67	มากที่สุด
1.5 หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่สามารถเสริมสร้างจิต สาธารณะให้แก่นักศึกษาได้เป็นอย่างดี	4.63	.67	มากที่สุด
2. ด้านเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม	4.30	.59	มาก
2.1 เนื้อหาหลักสูตรมีความน่าสนใจ	4.30	.82	มาก
2.2 เนื้อหาหลักสูตรมีความหลากหลายเหมาะสมกับวัยของ นักศึกษา	4.18	.71	มาก
2.3 เนื้อหาหลักสูตรสามารถกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดจิต สาธารณะได้	4.30	.79	มาก
2.4 การแบ่งเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความชัดเจน	4.25	.71	มาก
2.5 การจัดลำดับของหน่วยการเรียนรู้มีความต่อเนื่องและ เชื่อมโยงกัน	4.48	.72	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล
3. ด้านกระบวนการดำเนินการฝึกอบรม	4.43	.51	มาก
3.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย	4.55	.68	มากที่สุด
3.2 กิจกรรมการเรียนรู้มีความชัดเจน น่าสนใจสามารถปฏิบัติได้จริง	4.48	.64	มาก
3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้สามารถปฏิบัติได้เสร็จทันตามเวลาที่กำหนด	4.28	.68	มาก
3.4 กิจกรรมการเรียนรู้ สามารถกระตุ้นให้นักศึกษา เกิดการรับรู้ การตอบสนอง การเห็นคุณค่าและจัดระบบทางความคิดที่เอื้อต่อการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะได้	4.40	.74	มาก
3.5 กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การสัมผัสต้นแบบ การสัมผัส ความเป็นจริง การลงมือปฏิบัติการถอดบทเรียน และการถ่ายทอดประสบการณ์ สามารถกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดจิตสาธารณะได้	4.38	.77	มาก
3.6 กิจกรรมการเรียนรู้โดยการทำโครงการทำให้นักศึกษาเกิดความรักในมหาวิทยาลัยและชุมชน	4.53	.60	มากที่สุด
4. ด้านความสามารถของวิทยากรดำเนินการ	4.38	.51	มาก
4.1 การเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.38	.67	มาก
4.2 ศิลปะในการพูด การฟัง และการใช้คำถาม - คำตอบ	4.22	.62	มาก
4.3 การนำเสนอเนื้อหาสาระทุกอย่างให้สามารถเข้าใจได้ง่าย	4.43	.71	มาก
4.4 การบูรณาการองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระของหลักสูตร	4.38	.63	มาก
4.5 เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีโอกาสแสดงออกอย่างทั่วถึง	4.50	.68	มาก
5.ด้านสื่อประกอบการอบรม	4.22	.65	มาก
5.1 สื่อประกอบการอบรมที่มีความน่าสนใจและเหมาะสมกับวัยของนักศึกษา	4.08	.69	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{X}	<i>SD</i>	แปลผล
5.2 สื่อประกอบการอบรมมีความหลากหลายสอดคล้องกับเนื้อหา	4.15	.83	มาก
5.3 สื่อประกอบการอบรมมีความชัดเจนช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเรื่องจิตสาธารณะและการเสริมสร้างจิตสาธารณะได้ง่าย	4.43	.75	มาก
6. ด้านการวัดและประเมินผล	4.19	.67	มาก
6.1 ข้าพเจ้าพึงพอใจกับวิธีการวัดและประเมินผล	4.10	.78	มาก
6.2 ข้าพเจ้าพึงพอใจในการนำเสนอผลงาน	4.10	.81	มาก
6.3 เครื่องมือวัดและประเมินผลมีความชัดเจนเที่ยงตรงและเหมาะสม	4.30	.76	มาก
6.4 วิธีการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร มีความหลากหลายสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด	4.28	.82	มาก
รวม	4.35	.49	มาก

จากตารางที่ 9 แสดงว่า กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, $SD = .49$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้าน ได้แก่ ด้านภาพรวมต่อหลักสูตร ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านกระบวนการดำเนินการฝึกอบรม ด้านความสามารถของวิทยากรดำเนินการ ด้านสื่อประกอบการอบรม และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมากเช่นกัน

3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ หลังฝึกอบรมกับเกณฑ์ความพึงพอใจ รายด้าน ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านภาพรวมของหลักสูตร ด้านเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม ด้านกระบวนการดำเนินการฝึกอบรม ด้านความสามารถของวิทยากรดำเนินการ ด้านสื่อประกอบการอบรม และด้านการวัดและประเมินผล ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ หลังฝึกอบรมกับเกณฑ์
ความพึงพอใจ

ด้าน	\bar{X}	<i>SD</i>	t	p-value	ความหมาย
ด้านภาพรวมต่อหลักสูตร	4.48	.60	9.80	.01	สูงกว่าเกณฑ์
ด้านเนื้อหาหลักสูตร	4.30	.59	7.27	.01	สูงกว่าเกณฑ์
ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	4.43	.51	10.33	.01	สูงกว่าเกณฑ์
ด้านความสามารถของวิทยากรดำเนินการ	4.38	.51	9.78	.01	สูงกว่าเกณฑ์
ด้านสื่อการเรียนรู้	4.22	.65	6.64	.01	สูงกว่าเกณฑ์
ด้านการวัดและประเมินผล	4.19	.67	5.75	.01	สูงกว่าเกณฑ์
รวม	4.35	.49	9.44	.01	สูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 10 แสดงว่า กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริมสร้างจิต
สาธารณะสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยรวมทุกด้าน
อยู่ในระดับมาก เมื่อเทียบกับเกณฑ์ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรสูงกว่าเกณฑ์
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ และ
ประเมินผลการปฏิบัติไปงานแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ระหว่างการทดลองใช้หลักสูตรเสริม
สามารถสรุปผลตามองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความรัก เอื้ออาทร
2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม
และ 5) ความกตัญญูกตเวที

3.4.1 ด้านความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นการตระหนักรู้ถึงปัญหาในสังคม ได้แก่
การวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ และรับรู้ความสามารถของตนในการมีส่วนร่วมผลักดัน เพื่อแก้ไข
ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม อันเนื่องมาจากการขาดจิตสาธารณะ

ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษากลุ่มเป้าหมาย สามารถระบุลักษณะบุคคลที่มี
การแสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะได้สอดคล้องกับนิยามความหมายจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยศึกษา
ซึ่งประเมินจากการปฏิบัติกิจกรรมการระดมความคิดนักศึกษากับจิตสาธารณะ การร่วมวิเคราะห์
และการสังเกตการณ์ได้ตอบกับวิทยากร ภายหลังจากบรรยายประกอบสื่อ เรื่อง จิตแห่งความดี

จิตนี้คือจิตสาธารณะ และ การเป็นพลเมืองดี เริ่มที่นักศึกษา โดยนักศึกษาทุกกลุ่มอธิบายความหมายของจิตสาธารณะได้ใกล้เคียงกัน คือ ความรู้สึกนึกคิด และการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งสะท้อนจากข้อคิดเห็นดังนี้

“ได้เสียสละทำงานเพื่อสังคม เพื่อประเทศชาติ”

“การทำความดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดจากผู้ที่เราช่วยเหลือ มันช่างดีจริง ๆ”

“การกระทำใดๆ ที่เกิดจากจิตใจของบุคคลที่มีต่อส่วนรวม โดยการสร้างประโยชน์ต่อสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน”

“เกิดความรู้สึกรู้สึกดีที่มีต่อส่วนรวมโดยอัตโนมัติ สุขใจมาก ๆ”

3.4.2 ด้านการร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ ได้แก่ การให้ความสำคัญและความจำเป็นในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ การแสดงพลังในการร่วมมือร่วมใจลงมือกระทำสิ่งใด ๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาทุกกลุ่มตอบไปในทิศทางเดียวกันว่า จิตสาธารณะมีความสำคัญและจำเป็นต้องเสริมสร้าง โดยเฉพาะกับนักศึกษา ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เพราะหากทุกคนมีจิตสาธารณะสังคมก็จะเกิดความสงบสุข สะท้อนได้จากข้อคิดเห็น ดังนี้

“สังคมในปัจจุบันขาดผู้ที่มีจิตสาธารณะ จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ”

“นักศึกษาถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ซึ่งสามารถนำความรู้ที่มีไปพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการสร้างจิตสาธารณะแก่นักศึกษา”

“จิตสาธารณะ จำเป็นต่อสังคมส่วนรวม”

“เป็นคุณลักษณะที่พึงมีในสังคมปัจจุบัน”

“ทำให้สังคมชุมชนน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก”

3.4.3 ด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม ได้แก่ การดำเนินชีวิตที่แสดงออกถึงการมีความเสียสละ กล้าแสดงออกในสิ่งที่ดี และมีจิตใจที่อยากช่วยเหลือสังคม

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่จะกล่าวถึงกิจกรรมช่วยเหลือผู้อื่นหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ลักษณะต่าง ๆ เช่น การสร้างฝายกั้นน้ำ การบริจาคโลหิต การปลูกป่าชายเลน การออกค่ายอาสา การทำความสะอาดในที่สาธารณะ เป็นต้น

นอกจากนี้ กลุ่มนักศึกษายังสามารถวิเคราะห์ และรับรู้ความสามารถของตนเองในการผลักดันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ภายหลังจากการชมภาพยนตร์ที่ผู้วิจัยใช้เป็นตัวแบบในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ดังสะท้อนจากข้อคิดเห็นของนักศึกษา ที่ว่า

“การทำความดีต้องเริ่มต้นที่ตัวเราเองก่อนเป็นอันดับแรก”

“เป็นเรื่องที่ทุกคนทำได้ หากคิดแล้วลงมือทำ”

ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ มีสติ วางตัวเป็นกลางเพื่อลดความขัดแย้ง”

“หาวิธีที่ทำให้เราอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้ เช่น ปลูกต้นไม้ ปลูกป่า ลดการใช้พลาสติก”

“เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างสม่ำเสมอ”

“รู้จักเสียดสละความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม ยิ่งลงมือทำ ยิ่งดี”

“ต้องเริ่มจากตัวเราเองก่อนด้วยการเป็นคนดี ช่วยประหยัดพลังงาน เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่อื่น”

3.4.4 ด้านความรัก เอื้ออาทร ได้แก่ การมีความรัก ความเมตตา เอื้ออาทร และสามัคคี เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นในการใช้สิ่งของที่เป็นสาธารณะ ผู้วิจัยสังเกตจากการปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ผลการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มกลมเกลียว พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมตามระยะเวลาที่กำหนด ถึงแม้ว่าจะแก้ไขสถานการณ์ที่กำหนดให้ไม่สำเร็จ แต่ก็สามารถสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในแต่ละฐาน จากการปฏิบัติกิจกรรมฐานทำให้นักศึกษามีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดความรักและสามัคคีในหมู่คณะ มีความเสียดสละ อดทน มุ่งมั่นที่ทำการงานให้สำเร็จ เกิดความเชื่อใจไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการวางแผนและใช้สติในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า รอบคอบ ซื่อสัตย์ เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

ผลการปฏิบัติงานใบงานที่ 2 ละครสอนใจ ตอนที่ 2 คิดดีได้...ลงมือทำได้ โดยผู้วิจัยให้นักศึกษาเขียนบันทึกสะท้อนความรู้สึกภายหลังจากนักศึกษาได้ทำความดีเพื่อผู้อื่น พบว่า นักศึกษากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เลือกทำความดีกับคนใกล้ตัว ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว เพื่อน ครูอาจารย์ เป็นอันดับแรกแล้วขยายไปสู่สังคมส่วนรวม เช่น มหาวิทยาลัย และบุคคลอื่นในสังคม โดยความรู้สึกที่เกิดขึ้นหลังจากทำความดีนั้น นักศึกษากลุ่มเป้าหมายตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า รู้สึกดี สบายใจ มีความสุข และภาคภูมิใจในการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่อื่นและสังคมส่วนรวม ดังสะท้อนจากความคิดเห็นของนักศึกษา ที่ว่า

“สบายใจที่ทำให้โต๊ะอาหารสะอาด ทำให้คนอยากเข้ามานั่งโรงอาหารที่มีบรรยากาศที่ดี ถูกสุขลักษณะ”

“เมื่อเราทำแล้วเราก็มีความสุข คนที่ได้รับก็มีความสุข สุขใจทั้งผู้ให้และผู้รับ”

“ภูมิใจกับสิ่งที่ทำถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องเล็ก ๆ แต่เราก็ได้ทำและทำได้”

“รู้สึกอึดใจและมีความสุขที่ได้ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม”

“รู้สึกสบายใจ อย่างน้อยก็ทำเพื่อคนอื่น”

“ภูมิใจที่ได้ช่วยประหยัคทรัพยากรของมหาวิทยาลัย”

“รู้สึกสบายใจเมื่อเห็นบริเวณโดยรอบของมหาวิทยาลัยแลดูสะอาดตา”

ผลการปฏิบัติในงาน 4 หน้าที่พลเมืองที่ดี...เริ่มที่ตัวเรา โดยให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม สัมภาษณ์บุคคลที่นักศึกษาคิดว่าเป็นผู้มีจิตสาธารณะแล้วนำเสนอเป็นคลิปวิดีโอ นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสนใจในกิจกรรมนี้เป็นอย่างมาก สังเกตได้จากมีการนัดประชุมวางแผนดำเนินการในเวลาว่าง มีการแบ่งหน้าที่ตามความถนัดของแต่ละบุคคล มีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในการตัดต่อภาพและเสียง นอกจากนี้ยังมีการใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ เช่น เพลง คำคม เป็นต้น บุคคลที่เป็นแบบอย่างของการมีจิตสาธารณะที่นักศึกษาเลือกมานำเสนอ ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพเพื่อสาธารณะ เช่น พนักงานเก็บขยะของเทศบาล พนักงานดับเพลิง หน่วยกู้ภัย ตำรวจจราจร และรุ่นพี่ที่เป็นนักกิจกรรมของคณะ ซึ่งผลจากกิจกรรมนี้ทำให้นักศึกษาเข้าใจความหมายของจิตสาธารณะได้ชัดเจนขึ้น เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ดังสะท้อนจากข้อคิดเห็นของนักศึกษา ที่ว่า

“เห็นคุณค่าของสิ่งที่คุณลงทำ ถึงแม้คนอื่นจะมองว่าเป็นอาชีพที่ไม่มีเกียรติ แต่คุณลงก็มีความภูมิใจ”

“ในบางครั้งประสบการณ์อันเลวร้ายของตนเอง ก็เป็นแรงจูงใจในการคิดช่วยเหลือผู้อื่น”

3.4.5 ด้านความกตัญญูต่อกัน เป็นการทุ่มเทและอุทิศตน มุ่งปฏิบัติเพื่อตอบแทน สังคม และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่เอาผลประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง ลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม และการเข้าร่วมเครือข่ายในการทำกิจกรรมทางสังคม

หลังจากที่ผู้วิจัยสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะด้วยการให้นักศึกษาชมภาพยนตร์ เรื่อง เสียงกู่จากครุใหญ่ แล้วให้นักศึกษาสำรวจปัญหาอันเนื่องมาจากการขาดจิตสาธารณะภายในมหาวิทยาลัยและชุมชนทั่วๆ ไป เพื่อนำมาปฏิบัติโครงการเสริมสร้างจิตสาธารณะตามแผนการจัดกิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 และ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นั้น ผลการสังเกตพบว่า โครงการจิตสาธารณะในมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาดำเนินการนั้น ส่วนใหญ่เป็นการดูแลรักษาความสะอาดสถานที่ที่เป็นสาธารณะ ได้แก่ โต๊ะอ่านหนังสือใต้คณะ ครุศาสตร์ บริเวณสระน้ำ นอกเหนือจากนั้น เป็นการรณรงค์การทิ้งขยะให้เป็นที่ โดยการจัดทำถังแยกขยะ ป้ายคำขวัญเชิญชวนรักษาความสะอาดภายในหอพัก และจากการสัมภาษณ์ความรู้สึก หลังจากการทำโครงการ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่รู้สึกภูมิใจในผลงานที่มีส่วนทำให้มหาวิทยาลัยสะอาด และเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับรุ่นน้องและเพื่อนนักศึกษาด้วยกัน รวมทั้งอยากทำสิ่งที่เป็นประโยชน์จากส่วนรวมมากขึ้น นอกจากนี้ยังฝึกให้นักศึกษาได้แก้ปัญหาที่พบในการทำงานจริง

เช่น ความคิดเห็นในกลุ่มไม่ตรงกัน การไม่ตรงต่อเวลานัดหมาย เป็นต้น ดังสะท้อนจาก
ความคิดเห็นของนักศึกษา ที่ว่า

“อยากทำให้ได้เหมือนครูใหญ่จังเลย คงจะดีมากๆ”

“การพัฒนาไม่ต้องใช้งบประมาณอะไรมากมาย มีแค่สมองและสองมือก็เพียงพอ ขอแค่
มีจิตใจที่ดี”

“เริ่มจากจุดเล็ก ๆ ก็สามารถขยายให้ใหญ่ได้”

“ทำอย่างไรถึงจะให้เพื่อนคนอื่น ๆ ช่วยดูแลมหาวิทยาลัย โดยไม่ต้องร้องขอ”

“ได้ศึกษาศาสตร์ โต้อ่านหนังสือเต็มไปด้วยรอยเลอะจากคราบต่าง ๆ สกปรกอย่างนี้จะ
นั่งได้อย่างไร พวกเราขออาสาทำความสะอาดได้ศึกษาศาสตร์ เพราะเพื่อน ๆ จะได้นั่งอ่าน
หนังสือทบทวนกัน”

“สระน้ำหน้ามหาวิทยาลัยน้ำไม่สะอาดเลย น่าจะมีวิธีที่ทำให้สระน้ำ และน้ำสะอาดขึ้น
กว่านี้ละ

สำหรับโครงการเสริมสร้างจิตสาธารณะระดับชุมชนนั้น กลุ่มเป้าหมายได้ดำเนินการ
เพียงการสำรวจชุมชน การเยี่ยมบุคคลย่อยโอกาสในชุมชน เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องเวลาในการจัด
กิจกรรม และสภาพอากาศ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างมาก แต่อย่างไร
ก็ตาม กลุ่มเป้าหมายก็มีโอกาสได้เข้าร่วมเสริมสร้างจิตสาธารณะร่วมกับครุศาสตร์ โดยร่วม
ประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ซึ่งกำหนดจัดโครงการฝ่ายมีชีวิตเป็น
โครงการแรก (ประชุมเมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2559 และ 16 มีนาคม พ.ศ. 2559) สำหรับ
ประสบการณ์เรียนรู้ชุมชนครั้งนี้ นักศึกษาได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง จากนายกองค์การ
บริหารส่วนตำบลพรหมคีรี ในการบรรยายให้ความรู้ และแลกเปลี่ยนแนวคิดเรื่องจิตสาธารณะ
ตลอดจนนำนักศึกษาเยี่ยมชมชุมชน ทำให้นักศึกษาเกิดความซาบซึ้งใจ และต้องการเข้าไปมีส่วน
ร่วมกับชุมชนมากขึ้น สังเกตได้จากการซักถาม และการแสดงความคิดเห็น และการแลกเปลี่ยน
หมายเลขโทรศัพท์กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อติดต่อขอเข้าไปร่วมกิจกรรมกับเทศบาลในโอกาส
ต่อไป และเมื่อระยะเวลาผ่านไป 1 เดือน หลังจากการจัดหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะ ผู้วิจัย
ได้ทำการติดตามพฤติกรรมของนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย โดยการสังเกต และสัมภาษณ์อย่างไม่เป็น
ทางการ รวมทั้งการให้นักศึกษารายงานตนเองเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมจิตสาธารณะ
ในช่วง มกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2559 ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

กิจกรรมที่นักศึกษากลุ่มเป้าหมายคิดขึ้นเอง ได้แก่

1. ซักชวนเพื่อนคนอื่น ๆ ที่ไม่ได้เข้าร่วมหลักสูตร เข้าร่วมกลุ่ม NSTRU DO D
เพื่อปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมจิตสาธารณะ

2. จัดกิจกรรมวันเด็กที่สวนสัตว์ทุ่งท่าลาด

การวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกการรายงานตนเองของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความกล้าที่จะทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะมากขึ้น เช่น เมื่อพบขยะก็จะเก็บโดยไม่รู้สึกรังอาย การอาสาช่วยงานเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดของมหาวิทยาลัย การช่วยเหลือรักษาของส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งสะท้อนจากข้อความในบันทึกของนักศึกษา ที่ว่า

“หลังจากผ่านกิจกรรมตามหลักสูตรทำให้เรากล้าและคิดที่จะทำสิ่งดี คิดที่จะช่วยเหลือคนอื่น กล้าที่จะช่วยมากกว่าเมื่อก่อน เพราะเมื่อก่อนอาจจะเงินอายบ้าง”

“เห็นไฟ และแอร์เปิดทิ้งไว้ แล้วไม่มีใครอยู่ เลยเดินเข้าไปปิดให้ ซึ่งถ้าเป็นเมื่อก่อนก็จะเดินผ่านไป เพราะเดี๋ยวคนคุมห้องก็มาปิดเอง แต่ครั้งนี้ทำแล้วกลับสบายใจ รู้สึกภูมิใจที่ช่วยมหาวิทยาลัยประหยัดค่าใช้จ่าย”

การวิจัยครั้งนี้ จำกัดด้วยระยะเวลา จึงอาจทำให้การพัฒนาจิตสาธารณะด้านพฤติกรรมปรากฏยังไม่เด่นชัดนัก แต่อย่างไรก็ตาม ในหลักสูตรมีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ปฏิบัติกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะด้วยตนเอง โดยอาศัยการทำโครงการ และกระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาจิตสาธารณะด้านพฤติกรรมให้เกิดขึ้นได้ และภายหลังจากเสร็จสิ้นการจัดหลักสูตร สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นจากพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด คือ ความกระตือรือร้น และการไม่นิ่งดูเฉยในการทำสิ่งที่เป็ประโยชน์แก่ส่วนรวม นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษา ดังนั้น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง และความคงทนของการมีจิตสาธารณะ จึงควรนำแนวคิดที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมสำหรับนักศึกษาทุกชั้นปี โดยอาจจะปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของนักศึกษาตามชั้นปี แต่ยังคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์และหลักการเดิมของหลักสูตร

การเสริมสร้างจิตสาธารณะแก่นักศึกษา เป็นสิ่งจำเป็นและมีคุณค่ามาก การบ่มเพาะอาจต้องใช้ระยะเวลาและความอดทน ในการสร้างความตระหนักรู้แก่นักศึกษาให้เชื่อในคุณค่าที่จะเกิดขึ้น โดยอาศัยกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ ได้แก่ การสัมผัสต้นแบบ การสัมผัสความจริง การลงมือปฏิบัติ การถอดบทเรียน และการถ่ายทอดประสบการณ์ เข้ามาเป็นตัวกระตุ้นให้นักศึกษามีโอกาสรับรู้และสนใจในเรื่องที่จะปลูกฝัง มีโอกาสในการตอบสนองต่อสิ่งที่สนใจ เห็นคุณค่าของสิ่งที่ปฏิบัติ และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเกิดการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัยในท้ายที่สุด อย่างไรก็ตามควรมีการติดตามกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องไปจนสำเร็จการศึกษา โดยการศึกษาระยะยาว เพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตสาธารณะที่ยั่งยืนต่อไป

ขั้นที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร

จากการทดลองใช้หลักสูตรและการประเมินการทดลองใช้หลักสูตรแล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำผลมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นในประเด็นต่อไปนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เป็นเชิงพฤติกรรม เพื่อให้ผู้นำหลักสูตรไปใช้มีความเข้าใจและสามารถวัดผลประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. เอกสารหลักสูตร ผู้วิจัยได้เขียนคำแนะนำสำหรับการใช้เอกสารหลักสูตรเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้นำหลักสูตรไปใช้มีความเข้าใจ ตลอดจนสามารถเตรียมการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ระหว่างก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขต เพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยในขั้นตอนนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ศึกษา และวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับจิตสาธารณะ หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้เสริมสร้างจิตสาธารณะ จากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงแหล่งข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ และตรวจสอบยืนยันข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ส่วนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์และตัวแทนนักศึกษา คณะครุศาสตร์ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยการสนทนากลุ่ม

ส่วนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากส่วนที่ 1 และ ส่วนที่ 2 มากำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และขอบเขตของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบหลักสูตร ประกอบด้วย 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การสร้างหลักสูตร เป็นการนำผลการศึกษาที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตรฉบับร่าง

ขั้นที่ 2 การประเมินหลักสูตรฉบับร่าง เป็นการตรวจสอบร่างหลักสูตรที่ได้จากขั้นที่ 1 ซึ่งประเมินในด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฉบับร่างโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน แล้วทำการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรเป็นการนำผลการสร้างหลักสูตรที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2554 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชจำนวน 30 คน เพื่อหาประสิทธิผลของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การประเมิน แก้ไข และปรับปรุงหลักสูตร เป็นการนำผลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรในขั้นตอนที่ 3 มาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งจะนำไปใช้ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่มี 6 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดและการประเมินผล หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก และมีความสอดคล้องกันทั้งองค์ประกอบภายใน และแผนการจัดการจัดกิจกรรม เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เสริมสร้างจิตสาธารณะ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะให้นักศึกษา ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาเรียงลำดับองค์ประกอบที่อ้างอิงมากที่สุด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูกตเวทิตี โครงสร้างหลักสูตรมีลักษณะเป็นหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วย ดังนี้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ครูผู้นำจิตสาธารณะ หน่วยที่ 2 ร้อยใจครูเป็นหนึ่งเดียว กลมเกลียวเป็นหนึ่งใจ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 มาสร้างโครงการเสริมสร้างจิตสาธารณะกันเถอะ และหน่วยการ

เรียนรู้ที่ 4 ครูดี มีคนชื่นชม แต่ละหน่วย ประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรม แผนการจัดกิจกรรม วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ และบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะ 4 ขั้นตอน ขั้นการรับรู้ (Perceiving or receiving) ขั้นการตอบสนอง (Responding) ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) และขั้นการจัดระบบและสร้างอุปนิสัย (Organizing and characterizing) ซึ่งสรุปลักษณะกิจกรรมตามโครงสร้างหลักสูตร ได้ 5 ประเภท ได้แก่ การสัมผัสต้นแบบ การสัมผัสความจริง การลงมือปฏิบัติ การถอดบทเรียน และการถ่ายทอดประสบการณ์ ใช้ระยะเวลาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรรวมทั้งสิ้น 40 ชั่วโมง

2. ผลเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ระหว่างก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีระดับจิตสาธารณะในภาพรวม และรายด้าน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูกตเวทีก่อนการทดลอง และหลังการทดลองใช้หลักสูตรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช กลุ่มเป้าหมาย มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านภาพรวมของหลักสูตร ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านความสามารถของวิทยากรดำเนินการ ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

1. การที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้เสริมสร้างจิตสาธารณะได้นั้นอาจเป็น เพราะผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาหลักสูตรตามหลักวิชาการ และกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ตามรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร เชย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และลิวอิส (Saylor, Alexander, & Lewis, 1974) ใน 4 ขั้นตอนเริ่มจาก 1) การกำหนดเป้าหมาย จุดหมาย และขอบเขต 2) การออกแบบหลักสูตร ประกอบด้วย การสร้างหลักสูตร และการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การประเมิน

หลักสูตรจึงทำให้หลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วน เหมาะสม สอดคล้องกัน ทั้งองค์ประกอบภายใน และแผนการจัดกิจกรรม อีกทั้งยังมีการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้ได้แนวคิดพื้นฐานรวมทั้งหลักการของหลักสูตรที่ชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของหลักสูตร นอกจากนี้ มีการนำแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาคู่กระบวนการเรียนรู้ ที่ เน้นการปรับเปลี่ยนความคิด และ เจตคติเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มาเป็น แนวทาง ในการจัดประสบการณ์ เรียนรู้ของสูตร ได้แก่แนวคิดตามกระบวนการลักษณะของเดวิด อาร์ แครชโวล (David R. Krathwohl) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ทฤษฎีประสบการณ์ (Experiential learning) การเรียนรู้จากการทำโครงการ (Project method) และการทำความเข้าใจในค่านิยม (Value clarification) ซึ่งสังเคราะห์เป็นกระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะได้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ โดยให้นักศึกษามีโอกาสรับรู้และสนใจในเรื่องของ จิตสาธารณะ เพื่อนำไปสู่ ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนองโดยให้นักศึกษามีโอกาสแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งที่สนใจและพัฒนาไปยัง ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า ซึ่งเป็นการให้นักศึกษาตระหนักในคุณค่าของสิ่งที่ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการยอมรับและนำไปสู่ ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบและสร้างอุปนิสัยโดยส่งเสริมให้นักศึกษานำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ ท้ายที่สุดนักศึกษาก็จะเกิดการพัฒนาจิตสาธารณะที่เป็นลักษณะนิสัย รวมทั้งมีการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรเป็นหน่วยการเรียนรู้ และใช้กิจกรรมเป็นฐานตามกระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะ ทั้ง 4 ขั้นตอน ทำให้การเสริมสร้างจิตสาธารณะแก่นักศึกษาดำเนินการไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง นักศึกษาจึงสามารถเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่จะไปปรับเปลี่ยนปัจจัยภายใน ได้แก่ ความคิด เจตคติ ให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมี จิตสาธารณะได้ โดยผ่านทางเนื้อหาสาระ และ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ ทั้ง 4 หน่วย ดังนี้ หน่วยการเรียนรู้ที่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ครูผู้นำจิตสาธารณะ หน่วยที่ 2 ร้อยใจครูเป็นหนึ่งเดียว กลมเกลียวเป็นหนึ่งใจ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 มาสร้าง โครงการเสริมสร้างจิตสาธารณะกันเถอะ และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ครูดี มีคนชื่นชม อีกทั้งยังมีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาจิตสาธารณะ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูกตเวทิตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะครั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง (2551, หน้า 83) ที่ว่า การพัฒนาจิตสาธารณะกับบุคคลให้ เกิดผลแบบสมบูรณ์ จะต้องพัฒนาแบบองค์รวม คือ ความคิด (Head) จิตใจ (Heart) และการกระทำ (Hand) โดยการสร้างให้บุคคลเกิดความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีต่อการมีจิตสาธารณะ และ สนับสนุนให้มีการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมจึงจะทำให้การพัฒนาจิตสาธารณะ

มีความสมบูรณ์ และยั่งยืน สอดคล้องกับ รุ่งจิตร กองคำ (2541, หน้า 44 อ้างถึงใน ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง, 2551, หน้า 83) ที่ศึกษา จิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัยมีจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้าง จิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช อธิบายได้ดังนี้

ระดับจิตสาธารณะของกลุ่มเป้าหมายในภาพรวม และรายด้าน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรักเอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูทวาทิ ก่อนการทดลอง และ หลัง การทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยระดับจิตสาธารณะของนักศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และมีจิตสาธารณะในด้านการร่วมแรงร่วมใจในการกระทำสูงที่สุด รองลงมาคือด้านความรัก เอื้ออาทร และด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรมตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตรเน้นกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง และเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ประสบการณ์เดิมในเรื่องจิตสาธารณะของนักศึกษา ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผ่านหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 4 หน่วย ตามโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีกระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะอย่างเป็นขั้นตอน เริ่มจาก ขั้นการรับรู้ขั้นการตอบสนอง ขั้นการเห็นคุณค่า ขั้นการจัดระบบและสร้างอุปนิสัย ตามหลักการปรับพฤติกรรมทางปัญญา ที่เชื่อว่าการปรับเปลี่ยนปัจจัยภายใน ได้แก่ ความคิด เจตคติ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะได้ นอกจากนี้ ยังมีการนำแนวคิดสำคัญ ๆ มาใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะ ดังนี้

2.1 การเรียนรู้จากตัวแบบเชิงสัญลักษณ์ ประเภทสื่อ ทัศนศิลป์ ภาพยนตร์ และโฆษณา ที่มีความน่าสนใจ และพบเห็นได้ทั่วไป รวมทั้งตัวแบบบุคคล สามารถจูงใจให้ผู้เรียน เกิดความสนใจในการรับรู้เรื่องจิตสาธารณะ และเก็บจำ จนเกิดเป็นกระบวนการรู้คิด อันนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้ เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Bandura, 1986) ที่เชื่อว่า การเรียนรู้ของคนเกิดจากการสังเกตตัวแบบ ซึ่งสามารถถ่ายทอดความคิดและการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน สื่อ และแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ

จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อ การพัฒนาจิตสาธารณะได้ อย่างมีประสิทธิภาพ (สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี, 2547, บทคัดย่อ) อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมของบุคคลส่วนใหญ่จะอยู่ภายใต้การควบคุมของความตั้งใจซึ่งเกิดจากปัจจัย 2 ประการคือ เจตคติที่มีต่อพฤติกรรม และการคล้อยตามกลุ่ม (Martin, F. & Iceck, A., 1980 อ้างถึงใน สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี, 2547, บทคัดย่อ) ดังนั้นในการพัฒนา จิตสาธารณะ จึงต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการ หรือ กิจกรรมกลุ่มร่วมด้วย

2.2 กิจกรรมกลุ่ม โดยใช้เกมเป็นฐาน สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ และละลายพฤติกรรมรวมทั้งหล่อหลอมให้นักศึกษามีอุดมการณ์เรื่องจิตสาธารณะในทิศทางเดียวกัน และฝึกทักษะการสร้างเชื่อมั่นในตนเองให้แก่นักศึกษาในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ตลอดจนพัฒนาทักษะด้านการทำงานเป็นหมู่คณะและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ได้ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า นักศึกษาเรียนรู้ได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของกิจกรรมแต่ละฐานมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรักและสามัคคีในหมู่คณะมีความเสียสละ อดทน มุ่งมั่นที่จะลงมือกระทำกิจกรรมในแต่ละฐานให้สำเร็จลุล่วงตามเวลา เกิดความเชื่อใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน รู้จักวางแผนและใช้สติในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า รอบคอบ ซื่อสัตย์ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งคุณลักษณะบางประการสอดคล้องกับการศึกษาของ กัลยกร วรกุลสถฐานีย์ (2551, หน้า 86) ที่พบว่าการมีน้ำใจ การให้อภัยการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามัคคี และกตัญญู เป็นคุณลักษณะของเยาวชนที่มีจิตสาธารณะ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเกมต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาใช้ในกิจกรรมฐานเป็นไปตามแนวคิด ของ ทิศนา แจมมณี (2545, หน้า 69 - 74) ที่ว่าการนำเกม มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะจะต้องเกี่ยวข้องกับการฝึกจิตสาธารณะ เช่น เกมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ ความอดทน การมีน้ำใจนักกีฬา การให้อภัย และการเคารพสิทธิผู้อื่น จึงทำให้นักศึกษากลุ่มเป้าหมายสามารถสะท้อนการรู้คิดจากการปฏิบัติกิจกรรมฐานไปสู่คุณลักษณะเหล่านั้นได้ นอกจากนี้ กิจกรรมกลุ่ม ยังเป็นการสร้างสัมพันธภาพกับ ผู้อื่นหรือ เพื่อน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกในกระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะ และเป็นแรงจูงใจที่ทำให้อยากมีกิจกรรมร่วมกันสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะ บุคคลที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน จะมีการเข้าอกเข้าใจกัน คอยดูแลและสนับสนุนกัน ทำให้รู้สึกมั่นคงในสถานภาพของกลุ่ม ไม่รู้สึกแปลกแยกและรู้ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ จึงสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม (สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี, 2547, หน้า 67 - 68) ดังนั้น บุคคลที่มีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนสูง จึงมีแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงด้วย (ธนิดา ทองมีเหลือ และ คณะ, 2550, หน้า 91)

2.3 การนำหลักการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ มาใช้ในการจัดกิจกรรม เช่น การสัมภาษณ์บุคคลที่มีจิตสาธารณะ การสำรวจปัญหาอันเนื่องมาจากการขาดจิตสาธารณะ

ในมหาวิทยาลัย และชุมชน ทำให้นักศึกษาเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากการสังเกตตัวแบบ กับ ประสบการณ์ตรงมาสร้างคุณค่าของการมีจิตสาธารณะให้ ปรากฏเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้นเป็นไป

ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ซึ่งจอห์น ดิวอี้ (Dewey, 1974, p. 25) และ โคลบ (Kolb, 1984, p. 38) ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ว่า เป็นกลยุทธ์ ในการเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับเข้ามาก่อน หรือที่เรียกว่าประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยง กับความรู้หรือประสบการณ์ใหม่ เพื่อทำให้เกิดความหมาย ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ยิ่งขึ้น โดยใช้ ประสบการณ์ภาคสนามเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางความคิดและการกระทำเข้าด้วยกัน การเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ จึงสัมพันธ์กับ “การเรียนรู้จากการกระทำ” (Learning by doing) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่จะเสริมสร้างจิตสาธารณะต้องให้ผู้เรียนรับรู้และเข้าใจพื้นฐาน เกี่ยวกับจิตสาธารณะในเบื้องต้นก่อน จึงจะจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสความเป็น จริง และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้เดิมที่ได้รับมาผนวกกับความรู้ใหม่ ในการสร้างความรู้เรื่องจิตสาธารณะให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สอดคล้องกับ พัชรินทร์ วรรณทวี (2551, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้การเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงในรายวิชาหลักการและเทคนิคทางการแพทย์ พบว่า การเรียนรู้เชิง ประสบการณ์ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถจัดการกับตนเองและ การทำงานอย่างเป็นระบบ มีการเตรียมตัวก่อนเรียน ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติทักษะ ที่ถูกต้อง มีความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ กระตือรือร้นต่อการค้นคว้า มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนคิด มีความภูมิใจในตนเองและมีความเอื้ออาทร

2.4 การนำหลักการจัดการเรียนรู้จากการทำโครงการ มาจัดระบบทางความคิดและ เจตคติในเรื่องจิตสาธารณะมาสู่การปฏิบัติด้วยการทำโครงการเพราะการเรียนรู้แบบโครงการเป็น รูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้เกิด การเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นการบูรณาการทางความคิดกับชีวิตประจำวัน และ เป็นวิธีการเรียนการสอนที่สามารถใช้ในการสร้างค่านิยมให้แก่ผู้เรียนได้ นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริม ให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการปฏิบัติ และมีความคงทนในการเรียนรู้ วิธีการทำงานอย่างมีระบบและ แผนงานที่ดีมีโอกาสฝึกฝนในการค้นหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหา เกิดความคิด สร้างสรรค์ และสามารถความรู้ในการทำงานอย่างเป็นระบบ และนำสิ่งที่ได้จากโครงการไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตจริง (ชัยรัตน์ สุทธิรัตน์, 2552 ข, หน้า 344 - 346; ถวัลย์ มาศจรัส และมณี เรืองขำ, 2549, หน้า 16) การเรียนรู้แบบโครงการสามารถสอดแทรกปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เจตคติรวมทั้งค่านิยมของผู้เรียนได้

สรุปได้ว่า ประสบการณ์การเรียนรู้ที่นักศึกษาได้รับ ผ่านการสังเกตตัวแบบทั้งที่เป็น สัญลักษณ์ และตัวแบบบุคคล กิจกรรมกลุ่ม ประสบการณ์เชิงประจักษ์ การทำโครงการ การสร้าง แรงจูงใจ และ การให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกกิจกรรม ตลอดระยะเวลาในการจัด หลักสูตร ทำให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ดีต่อการมีจิตสาธารณะ ตลอดจนเกิดการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมส่งผลให้ระดับจิตสาธารณะ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่ม กิจกรรม และ 5) ความกตัญญูตวกวาทิ ภายหลังจากการเข้าร่วมหลักสูตรเปลี่ยนแปลงไป ในทิศทาง ที่เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายเกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และเจตคติ ไปสู่การ แสดง พฤติกรรมที่สื่อถึงการมีจิตสาธารณะได้ สอดคล้องกับงานวิจัย ที่พบว่า การสนทนา การฝึกสมาธิ การทำความกระจำค่านิยม การเรียนรู้ผ่านละคร การอ่านชีวประวัติบุคคลสำคัญ และการทำงาน ช่วยเหลือสังคม เป็นกระบวนการเสริมสร้างมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะของอาสาสมัครตำรวจ ได้ (คมสัน สุขมาก และวรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา, 2554, หน้า 8 - 9) นอกจากนี้ การเข้าร่วมทำ กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบัน และการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในอดีต เป็นตัวแปร ที่มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อจิตสาธารณะ (วรรณ เจตจำนงนุช, 2552, บทคัดย่อ) เพราะการที่นักศึกษา ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษานักศึกษา แต่ละ คนรู้จักตนเองมากขึ้น สามารถ พัฒนาการเรียนวิชาการ สังคม ร่างกาย จิตใจ บุคลิกภาพและ ความเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และเปิดโอกาสให้นักศึกษานักศึกษามีประสบการณ์ด้านการ ทำงานกับผู้อื่น สามารถเสนอความคิดเห็น กล้าแสดงออก รู้จักฝึกการทำงานอย่างเป็นระบบ และฝึก ความคิด ตลอดจนการตัดสินใจอย่างมี เหตุผล

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นักศึกษากลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะ ในภาพรวมและ รายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านภาพรวมของหลักสูตร ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านกระบวนการจัดการ เรียนรู้ ด้านความสามารถของวิทยากรดำเนินการ ด้านสื่อการเรียนรู้ และ ด้านการวัดและ ประเมินผลในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แต่ละหน่วยการ เรียนรู้ในหลักสูตรออกแบบมาเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติจริงในสิ่งที่แปลกใหม่ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากที่สุดทุกกิจกรรมอย่างทั่วถึง มีกิจกรรมกลุ่มให้นักศึกษาได้ฝึกคิด พุด ถาม แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้อย่างอิสระ มีการทำกิจกรรมที่ต้องใช้ การเคลื่อนไหว ไม่น่าเบื่อ มีการฝึกปฏิบัติจริง มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ

การสร้างสรรคผลงาน นอกจากนี้ ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกันเอง ด้วยการเสริมแรงในทางบวก เช่น การกล่าว ชมเชย ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้ นักศึกษาเกิดความไว้วางใจและรู้สึกเป็นมิตรในการแสดงพฤติกรรมตามความรู้สึกที่แท้จริง อีกทั้ง ยังเป็นการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรที่มีความแตกต่างจากการเรียนรู้ในชั้นเรียน จึงทำให้นักศึกษารู้สึก ทำท่าย ผ่อนคลาย น่าสนใจ เหมาะสมกับช่วงวัยของนักศึกษา สอดคล้องกับ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544, หน้า 12) ที่กล่าวถึงวัยหนุ่มสาว สรุปได้ว่า เป็นวัยที่มีพลังกำลัง มีความคิด ความสนใจ และมีความอยากรู้ อยากเห็น มีความพร้อมในการเรียนรู้ กระตือรือร้น สนใจ บทเรียน ที่แปลกใหม่ สนใจเรื่องที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และนำไปช่วยเหลือสังคมได้ และยัง สอดคล้องกับลักษณะของคนรุ่นใหม่ในศตวรรษที่ 21 ซึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2552, หน้า 13) กล่าวถึงคนรุ่นใหม่ (Generation Y) ว่าเป็นคนที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เชื่อว่า ทุกอย่าง ย่อมมีวิวัฒนาการทุกอย่างจะต้องปรับตัวเองให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ติดกรอบ เชื่อในพลังของ ความคิดเชิงบวก ชอบทำงานเป็นทีม ให้ความสำคัญกับความสมดุลของชีวิตการทำงาน และชีวิต ส่วนตัวเป็นอันดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ผลสำเร็จของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ลัดขึ้นส่วนหนึ่ง อาจเป็น เพราะความสามารถของวิทยากรดำเนินการ ที่สามารถนำเสนอสาระทุกอย่างให้นักศึกษาเข้าใจ ได้ ง่าย เชื่อมโยงตัวแบบกับการอธิบายได้ชัดเจน มีบุคลิกภาพที่เป็นกันเอง และเป็นแบบอย่าง ที่ น่าเชื่อถือ อีกทั้งยังเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี ส่งผลให้ นักศึกษาเกิดความสนุกสนาน และเอาใจใส่ในขณะเข้าร่วมกิจกรรมสอดคล้องกับ มนัส สุวรรณ (วิไลรัตน์ เข้มจอหอ และคณะ 2553, หน้า 507) ที่กล่าวว่า การถ่ายทอดความรู้ที่เป็นศาสตร์แก่ เยาวชนใน การสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นนั้น จำเป็นต้องอาศัยศิลปะชั้นสูง เพื่อกล่อมเกลาคิดใจ โน้มน้าว ความสนใจ เปลี่ยนแปลง เจตคติ และเบี่ยงเบนแนวคิดของเยาวชนจากสิ่งที่คุณคุ้นเคยเดิม ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน เพื่อให้ยอมรับสิ่งใหม่ที่ต้องการเหมาะสมกว่า เป็นงานที่ มีความอยาก สำบาก แต่มิได้หมายความว่า เป็นกิจกรรมที่ทำไม่ได้ ครอบงำที่ผู้ถ่ายทอดหรือวิทยากร มีความตระหนัก ในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง และจากผลการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมประจำหน่วย การเรียนรู้ ได้แก่ ความคิดมุ่งมั่น ความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ความมั่นใจกล้าแสดงออก ความคิดรอบรอบมีเหตุผล และความเอื้ออาทรและมนุษย์สัมพันธ์พบว่า นักศึกษามีพัฒนาการในแต่ละ ด้านเพิ่มขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาประเด็นด้านเจตคติต่อ หลักสูตรเสริม พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าหลักสูตรนี้สามารถเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่ นักศึกษาได้เป็นอย่างดี รู้สึกภูมิใจที่ได้มีโอกาส เรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมนี้ และชอบที่จะเรียนรู้ตาม หลักสูตรนี้อีก แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรเสริมนี้เป็น หลักสูตรที่นักศึกษาให้ความสนใจและสามารถ

เสริมสร้างจิตสาธารณะด้านการรู้จัก ด้านเจตคติ และด้าน พฤติกรรมให้นักศึกษาได้ อีกทั้งยังเป็น ประสพการณ์ให้นักศึกษาได้นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนา เป็นอุปนิสัยต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามกระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะ ทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการรับรู้ 2) ขั้นการตอบสนอง 3) ขั้นการเห็นคุณค่า 4) ขั้นการจัดระบบ และ สร้างอุปนิสัย สามารถใช้เสริมสร้างจิตสาธารณะ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูทดแทน ให้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้น มหาวิทยาลัย สามารถนำหลักสูตรนี้ไปปรับ ใช้ในการพัฒนานักศึกษา โดยจัดเป็นกิจกรรมนอกชั้น เรียน หรือ จัดทำเป็นรายวิชา เฉพาะ โดยอาจจะนำไป บูรณาการร่วมกับรายวิชาศึกษาทั่วไป และเน้น การให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริงอย่างมีส่วนร่วม

1.2 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า กิจกรรมประเภท การสัมผัสต้นแบบ การสัมผัสความจริง การลงมือปฏิบัติ การถอดบทเรียน และการถ่ายทอดประสบการณ์สามารถเสริมสร้างจิตสาธารณะ ให้กับนักศึกษานักศึกษาระดับอุดมศึกษาได้ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำแนวคิดดังกล่าวไป เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะให้นักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในลักษณะการสอบถามจากอาจารย์ ที่ปรึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เนื่องจาก เป็นหลักสูตรฝึกอบรม และมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาที่ใช้ในการจัดหลักสูตร ดังนั้น หากมีการวิจัย ครั้งต่อไป ควรศึกษาตัวแปร ผลการเรียนรู้ เพศ ศาสนา เพิ่มเติม

2.2 การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยใช้แบบวัดจิตสาธารณะ และพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของหลักสูตร ซึ่งอาจจะยังไม่เพียงพอต่อการประเมิน จิตสาธารณะได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มวิธีการประเมินหลาย ๆ แบบหลาย ๆ มิติ ให้ครอบคลุม ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญู ทดแทน โดยอาจใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) หรือใช้การศึกษา ระยะเวลา (Longitudinal study) เพื่อศึกษาและติดตาม ความคงทนของจิตสาธารณะ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- กนิษฐา นิต์สน □ พัฒนาและคณะ. (2541). *จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กาญจนา อรุณสุขรุจิ. (2546). *ความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ การเกษตรไทยปราชการจำกัด อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กัลยกร วรกุลสถุณานีย์. (2551). การรับรู้พฤติกรรมที่มีต่อจิตสำนึกสาธารณะและการสื่อสาร การตลาดที่มีประสิทธิผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ ของเยาวชน. *คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 9(14), 1-2.
- กุลทิพย์ ศาสตรระรุจิ. (2551). *การถอดบทเรียนกระบวนการสื่อสารของกลุ่มเยาวชนในจิตสำนึก สาธารณะ*. รายงานผลการวิจัยโครงการวิจัยชุด “การสื่อสารจิตสำนึกสาธารณะ”. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *จอมปราชญ์นักการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชัคเชตมีเดีย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *โครงการวิจัยคุณลักษณะสำคัญของคนไทยที่พึงประสงค์ ตามแต่ละช่วงวัย: รายงานผลการศึกษา เอกสารประกอบการประชุมเรื่องยุทธศาสตร์ ของสังคมไทยในการสร้างวิถีการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ
- เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ. (2551). *แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย: กรณีศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- โกศล มีความดี. (2546). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการ ตำรวจ*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- คมสัน สุขมาก และวรรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา. (2554). การพัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้าง
 มโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะของอาสาสมัครตำรวจ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ
 ธนบุรี*, 5(1), 1 - 16.
- เกรือวัลย์ ลีมอภิชาติ. (2537). *หลักและเทคนิคการจัดการฝึกอบรมและพัฒนา: แนวทาง
 การวางแผนและเขียน โครงการและการบริหารโครงการ*. กรุงเทพฯ: สยามศิลป์การพิมพ์.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ:
 อติเนเพลส.
- เจษฎา หนูรูน. (2551). *ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
 สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาย โพธิ์ธิดา และคณะ. (2543). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาจิตสำนึกของคนไทยต่อสาธารณะ
 สมบัติ: กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
 มหาวิทยาลัยมหิดล (ศาลายา).
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552 ก). *สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: วิ พรินท์.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552 ข). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ:
 แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ทปอเรชั่น.
- ชัยสิทธิ์ เถлимมีประเสริฐ และคณะ. (2540). *รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยที่
 ส่งผลต่อจิตสำนึกและพฤติกรรมกรรการรักษาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทรัพย์สินส่วนรวม*.
 กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยรัตน์ ศิรินคร. (2548). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกสาธารณะด้านการจัดการขยะมูลฝอยของ
 ประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลพิบูลย์โลก*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
 สาขาวิชาพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ไชยา ยิ้มวิไล. (2550, 15 มิถุนายน). *สำนึกสาธารณะ*. *มติชนสุดสัปดาห์*, หน้า 27.
- ณรงค์ อู๋ยหนอง. (2546). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสำนึกสาธารณะของชุมชนศึกษากรณี
 การจัดการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน*. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัย
 การศึกษากับชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- จิตภา สุณาลัย. (2550). *เอกสารคำสอนวิชากระบวนการสร้างหลักสูตร*. กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ: การวิจัยและพัฒนาบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ถวัลย์ มาศจรัส และมณี เรืองจำ. (2549). *แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โครงการงาน (Project)*. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. (2551). จิตสำนึกสาธารณะสร้างได้. *วารสารการบริหารตน*. 29(2), 80 - 83
- ทิสนา เขมมณี. (2545). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: เมธิทปส์.
- ชนิดา ทองมีเหลือ และคณะ. (2550). ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 13(1), 91 - 102.
- ชานินทร์ กรัยวิเชียร. (2552). *หลักนิติธรรม*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์ 50 จำกัด
- ช่าง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธนรัช การพิมพ์.
- นวรินทร์ ดาก้อนทอง. (2557). *จิตสาธารณะ: คุณลักษณะของ เด็กไทยที่พึงประสงค์*. เข้าถึงได้จาก <http://www.learners.in.th/blogs/posts/390763>
- นันทวัฒน์ ชุนจี. (2546). *การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2550). *การเมืองไทยสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มติชน.
- นุฎิกา จันทร์เกตุ. (2557). *การสร้างจิตสาธารณะในสังคมไทย*. เข้าถึงได้จาก [http://www.stou.ac.th/study/sumrit/8-54\(500\)/page1-8-54\(500\).html](http://www.stou.ac.th/study/sumrit/8-54(500)/page1-8-54(500).html)
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด
- บุญทัน ภูบาล. (2549). *การใช้วีดิทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทนเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและวิจัยการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2549). *สถิติวิจัย II* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: พีเอส.พีรินทร์.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2553). *ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พริยา นิลมาตร. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัย การศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิศิษฐ ขาวจันทร์. (2546). *ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พัชรินทร์ วรรณทวี. (2551). *รายงานการวิจัย ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการ โดยใช้การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในรายวิชาหลักการและเทคนิคทางการพยาบาล*. สุรินทร์: วิทยาลัยการพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์.
- พัฒนา มรกตสินธุ์. (2552). *ทรัพยากรมนุษย์กับการพัฒนาองค์กร*. วารสารการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์, 5(1), 88 - 102.
- ไพฑูรย์ สินดารัตน์. (2557). *เพื่อความเป็นผู้นำของการครุศึกษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม ตัญจร. (2543). *สำนักไทยที่พึงปรารถนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- พรพรหม พรรคพวก. (2550). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสารมิตร.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2541). *ข้าราชการไทย ความสำนึกและอุดมการณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภนิดา ชัยปัญญา. (2541). *ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกิจกรรมไร่นาสวนผสมภายใต้โครงการ ปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรของจังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร, คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มุฑิตา หวังคิด. (2547). *การศึกษทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียน*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ยุพาพัคค์ รักษณิวงศ์. (2547). การพัฒนารูปแบบการให้คำปรึกษารายบุคคลตามแนวความคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาโดยใช้การฝึกสมาธิแบบลมหายใจต่อการลดภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยอัมพาต. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุทธนา วรณปิติกุล. (2542). สำนักพลเมือง: ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางประชาคม. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาคม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554: เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 4 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. (2549). รูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ: การศึกษาระยะยาว. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วนภัทร์ แสงแก้ว. (2553). การพัฒนาแกนนำจิตอาสาป้องกันเอดส์ เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณ เจตจำนงนุช. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะต่อสถาบันสิ่งแวดล้อมและวิชาชีพครู สำหรับนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย, 22(1), 75 - 88.
- วันเพ็ญ วรรณโกมล. (2551). การสอนสังคมในระดับมัธยมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2544). การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัตน์ คำศรีจันทร์. (2544). จิตสำนึกพลเมืองในบริบทสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต บัณฑิต, สาขาวิชาประชากรศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2552). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นสมรรถนะผู้เรียนเป็นสำคัญและการประเมินผลมิติใหม่. นครปฐม: คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

- วิโรจน์ ลักขณาอดิศร. (2550). *กลยุทธ์ HR ที่จับต้องได้* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- วิไลรัตน์ เข้มจอหอ และคณะ. (2553). *กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและสังคมของกลุ่มแกนนำเยาวชนตำบลลำสินธุ์ กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 16(3), 498 - 511.*
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์. (2554). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่/ โดย James Bellanca และ Ron Brandt. กรุงเทพฯ: Openworlds.*
- ศิริรัตน์ ศิริชีพชัยยันต์. (2548). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียน วิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ศิริวรรณ นัตรมณีรุ่งเจริญ และวารงคณา ทองนพคุณ. (2556). *เอกสารประกอบการอบรม เรื่อง ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ความท้าทายในอนาคต. กู้เก็ท: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.*
- ศิริชัย กาญจนวาตี. (2545). *ทฤษฎีการประเมิน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และคณะ. (2550). *รายงานการประเมินการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.*
- สุกัญญา สุกบรรพัต. (2550). *จริยธรรมสื่อมวลชนว่าด้วยบทบาทและความรับผิดชอบของสื่อมวลชน. เอกสารประกอบบรรยาย โครงการส่งเสริมคุณธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา)*
- สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี. (2547). *ปัจจัยและผลกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สุวิมล ว่องวานิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). *ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคล เพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สุวิทย์ มูลคำและคณะ. (2554). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิด. กรุงเทพฯ: อี เค บุ๊คส์.*
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2547). *จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

- สุนทรี ภูวงค์สุข. (2548). การใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อเสริมสร้างลักษณะนิสัยจิต
 สาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
 วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการสอนสังคมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุนทร บำเรอราช. (2543). ทฤษฎีหลักสูตร: เอกสารคำสอนวิชา 409512. ชลบุรี:
 ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2548). รายงานการวิจัยการไขว่หลักสูตรการศึกษาขั้น
 พื้นฐานตามที่เสนอของผู้สอน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและ
 พัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- หฤทัย อัจปรุ. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิต
 และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับการมีจิตสำนึกสาธารณะ ของนักศึกษา
 พยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
 การพยาบาลศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิสิทธิ์พร สถิตย์ภักดีกุล อารี สาริปา กุสุมา ใจสบาย และคณะ. (2556). รายงานการวิจัยการวิจัย
 และพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูในศตวรรษที่ 21: กรณีศึกษาคณะครุศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- อนุชาติ พวงสาดี และวีรบูรณ์ วิจารณ์กุล. (2540). ประชาสังคม คำ ความคิด และความหมาย
 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- อมรรัตน์ วัฒนาร. (2547). การเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อสร้างความรู้ใหม่ร่วมกัน.
 วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 7(2), 56 - 67.
- อาชญญา รัตนอุบล. (2540). กระบวนการฝึกอบรมสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน.
 กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชนจำกัด.
- อัญชลิกา ผิวเพชร. (2555). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. วารสารวิจัยทางการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 17(1), 331 - 342.
- อัจฉรา โฉมแฉล้ม. (2544). จิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อการรวมกลุ่ม
 กิจกรรมเพื่อสังคม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย,
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- อุไรวรรณ คุ่มวงษ์. (2551). *จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมตามโครงการพระราชดำริ*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Akkar, Z. M. (2003). The public ness of the 1990s public spaces in Britain with a special reference to Newcastle upon tyne. *Dissertation Abstracts International*, 84(06), 2087- A.
- Alexandra, E. A. (2004). The effect of constructionism learning in the social subject on student achievement and analysis thinking. *Dissertation Abstracts International*, 51(4), 101 - 103.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: social cognitive theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Bear, G. G. (1980). The relationship of moral reasoning to conduct problems and intelligence. *Master Abstracts International*, 40(04), 147.
- Beauchamp, G. A. (1981). *Curriculum theory* (4th ed.). Itasca,III.: Peacock.
- Bloom, S. (1972). *Handbook of formative and summative evaluation of student learning*. New York: Mc Graw - Hill.
- Button, L. (1974). *Developmental group work with adolescent*. London: University of London Press.
- Dewey, J. (1974). *Experience and Education*. Kappa Delta Pi: Dickerson, Dolarces Pawley.
- Durschmidt, J. B. (1977). Self - actualization and the human potential group process in community college. *Humanities and Social Sciences*, 38(3), 3953-A.
- Fred, J. (2005). The constructionism learning in music art to development of students relationship. *Dissertation Abstracts International*, 67(6), 45 – 68.
- Johnson, D. W., & Johnson, F. P. (1975). *Joining together: Group theory and group skills*. Englewood cliffs: Prentice hall.
- Kolb, D. A. (1984). *Organizational psychology: A book of reading* (4th ed.). Englewood Cliffs, N,J.; Prentice-Hall.
- Kraft, P. N. (1992). *Nurturing social consciousness through church education*. University of Pittsburgh. Abstract from: DAO Item: AAI9226525.
- Kurtines, W., & Grief, B. E. (1974). *The development of moral though: Review and evaluation of Kohlberg's approach*. New York: Worth Publishers.

- Maslow, A. (1970). *A theory of human motivation psychological review 50*.
New York: McGraw – Hill.
- Oliva, P.E. (1982). *Developing the curriculum* (6th ed.). Boston: Little, Brown and Company.
- Ornstein, A. C., & Hunkins, F. P. (2004). *Curriculum: Foundations, principles and issues*.
Boston: Allyn and Bacon.
- Saylor, J. G., & Alexander, W. M. (1974). *Planing Curriculum for School*.
New York: Holt Rinehart and Winston.
- Saylor, J. G., & Alexander, W. M. William M., & Lewis, Arthur J. (1981). *Curriculum planning for better teacher and learning* (4th ed.). New York: Holt Rinehart and Winston .
- Schneider, B. H. (1979). An elaboration of the relationship between parental behavioral and children's moral development. *Dissertation Abstracts International*, 39(78), 4152 - A.
- Shinichi, S. (2007). Public ness and taken - for - granted knowledge: A case study of communal land formation in rural thailand. *Dissertation Abstracts International*, 42(05), 3217 - A.
- Sowell, D. J. (1996). *Curriculum: An integrative introduction*. New Jersey: Prentice - Hall.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt Brace.
- Tanner, D., & Tanner, L. (1980). *Curriculum development: Theory into practice* (2nd ed.). Englewood Cliffs. NJ: Merrill/ Prentice Hall.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st Century skill learning for life in our times*.
California: Jossey-Bass.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago: University of Chicago.
- Vroom, W. H. (1964). *Working and motivation*. New York: John Wiley and Sonsc.
- Wiles, J., & Bondi, J. (1989). *Curriculum development* (3rd ed.). Columbus, Ohio: Merrill Publishing Company.
- Wolman, T. E. (1973). *Education and organizational leadership in elementary school*. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice - Hall.
- Zais, S. R. (1976). *Curriculum principle and foundation*. New York: Harper and Row Publishers.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- ราชานามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย
- หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
- หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิณหพร สติชัยภักดิ์กุล
อาจารย์ประจำสาขาการพัฒนาลัทธิและ
การเรียนการสอน คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาลัทธิ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุณีดี ภูจิราพันธุ์
อาจารย์ประจำสาขาการพัฒนาลัทธิและ
การเรียนการสอน คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาจิตสาธารณะ
3. อาจารย์ ดร.ศุภฤกษ์ ทานาค
อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาจิตสาธารณะ
4. อาจารย์ ดร.วิภาณี วิภาวิน
อาจารย์ประจำสาขาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนานักศึกษาคูใน
ระดับอุดมศึกษา
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์
อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

ที่ ศธ ๖๖๒๑/ว.ร.พ.๙๖

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๙ ถ.สิงหนครบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๓

)) กันยายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิสิทธิ์พร สติย์ภาติกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย เค้โคร่งยอวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวจิราภรณ์ เกตุแก้ว นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษาชุมชนบัณฑิต สาขาวิชาการสอนหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช" โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เชษฐ ศรีสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้

โทรศัพท์ ๐-๓๘๓๙-๓๔๘๖, ๐-๓๘๑๐-๒๐๖๙

โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๓๔๘๕

ผู้วิจัย ๐๙๔-๓๒๐๗๓๗/๓

ที่ ศธ ๖๖๒๑/ ๒๕๕๖

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๙ ถ.สิงหนครบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวจิราภรณ์ เกตุแก้ว นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษาดุขุภัณฑ์บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำดุขุภัณฑ์นิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ ๒ สาขาวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ อนึ่งโครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพาเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้

โทรศัพท์ ๐-๓๘๓๙-๓๔๘๖, ๐-๓๘๑๐-๒๐๖๙

โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๓๔๘๕

ผู้วิจัยโทร ๐๙๔-๓๒๐๗๓๗๓

ที่ ศธ ๖๖๒๑/ ๕ ๕ ๕ ๕

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๙ ถ.สิงหนครบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวจิราภรณ์ เกตุแก้ว นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษาศุภบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช” ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิชิต สุรัตน์เรื่องชัย ประธานกรรมการ มีความประสงค์ ขออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ ๒ ทุกสาขาวิชา (ยกเว้นสาขาวิทยาศาสตร์) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยจะขออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ อนึ่งโครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพาเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่ง ว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้

โทรศัพท์ ๐๓๘-๑๐๒๐๖๙, ๐๓๘-๑๐๒๐๖๙

โทรสาร ๐๓๘-๓๙๓๔๘๕

ผู้วิจัยโทร ๐๙๔-๓๒๐๗๓๗๓

ภาคผนวก ข

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

โดย

นางสาวจิราภรณ์ เกตุแก้ว

คำชี้แจงการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนงานด้านการช่วยเหลือและพัฒนาสังคม ส่งเสริมกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มนักศึกษา หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ในการสร้างเสริมจิตสาธารณะ เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัย ชุมชน และสังคมต่อไป

หลักสูตรฝึกอบรม ฉบับนี้เกิดจากแรงบันดาลใจของผู้วิจัยที่มีความมุ่งมั่นหวังในการเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนการพัฒนานักศึกษาให้มีความแข็งแกร่งด้านการเป็นผู้ให้ ด้วยจิตใจที่งดงามและมีความสุข โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูกตเวทิต
 2. เพื่อให้ให้นักศึกษาเกิดความตระหนักต่อการมีจิตสาธารณะอย่างเหมาะสม
- สำหรับหลักสูตรฝึกอบรมนี้ มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ โดยเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ทั้งนี้หลักสูตรได้ผ่านการหาประสิทธิภาพด้านเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิและผ่านการทดลองใช้แล้ว

สารบัญ

	หน้า
เนื้อหา	
บทนำ	1
เป้าหมาย	1
หลักการ	2
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	2
ขอบเขต	2
โครงสร้างหลักสูตร	2
กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม	6
สื่อประกอบการฝึกอบรม	6
การวัดและประเมินผล	6
ภาคผนวก	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	9
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	33
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	52
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4	61

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่รัดตัว ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนไทยทำให้ค่านิยมของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ การแบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน กลายมาเป็นสังคมที่แข่งขันในด้านเศรษฐกิจ เพื่อหวังสร้างความร่ำรวยให้กับตนเอง แสวงหาประโยชน์ส่วนตน ละเลยประโยชน์ส่วนรวม เป็นสังคมบริโภคนิยม จิตใจตกต่ำ ขาดจิตสาธารณะ นับเป็นวาระแห่งชาติ ที่เราทุกคนต้องช่วยกันสร้างสังคมแห่งการแบ่งปัน ให้กลับคืนมา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 1 มาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการสร้างทรัพยากรมนุษย์

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ในด้านจิตสาธารณะ และเพื่อให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่ว่า บัณฑิตนักคิด นักปฏิบัติ มีจิตสาธารณะ จึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครุ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนา นักศึกษารู้อย่างเป็นรูปธรรม นำไปสู่การพัฒนาตน พัฒนาชุมชนและพัฒนาสังคมต่อไป

เป้าหมาย

เป้าหมายสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชใน ครั้งนี้ คือ นักศึกษามีจิต สาธารณะ ครอบคลุม ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรง ร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูทดแทน

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูคุณงามความดี
2. เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการมีส่วนร่วม โดยผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติจริง
3. เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ใช้กระบวนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูคุณงามความดี
2. เพื่อให้นักศึกษาเกิดความตระหนักต่อการมีจิตสาธารณะ

ขอบเขต

ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประจำปีการศึกษา 2558 ได้มาจากการสอบถามอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆของคณะครุศาสตร์ จำนวน 30 คน

โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมตลอดหลักสูตรรวม 40 ชั่วโมง โดยกำหนดกระบวนการดำเนินการฝึกอบรมและวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้	องค์ประกอบด้านจิต สาธารณะ	กิจกรรมและ กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม	การวัดและ ประเมินผล
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ครูผู้นำจิต สาธารณะ	-ความรัก เอื้ออาทร -ความกตัญญู กตเวทิตะ	<p>ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (2 ชั่วโมง) <u>กิจกรรมสัมพันธ์แบบ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ฟังบรรยายประกอบสื่อ - เรียนรู้จากสื่อส่งเสริมจิตสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิดิทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือ โฆษณา เป็นต้น - อภิปรายกลุ่มสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ <p>ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง (6 ชั่วโมง) <u>กิจกรรมการลงมือปฏิบัติ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติกิจกรรมฐานต่าง ๆ - อภิปรายกลุ่มหลังจากปฏิบัติกิจกรรมเสร็จ 	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตพฤติกรรมขณะปฏิบัติกิจกรรม - ตรวจสอบให้คะแนนแบบวัดจิตสาธารณะ - ตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงาน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ร้อยละครู เป็นหนึ่ง เดียว...กลม เกลียวเป็น หนึ่งใจ	-การร่วมแรง ร่วมใจใน การกระทำ	<p>ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า (8 ชั่วโมง) <u>กิจกรรมสัมพันธ์แบบ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ฟังบรรยายประกอบสื่อ - อภิปรายกลุ่ม ระดมสมอง - อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มนักศึกษา คณะครูศาสตร์ อาสาสมัครในท้องถิ่น <p><u>ปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน</u> <u>กิจกรรมสัมพันธ์ความเป็นจริง</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - สำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการขาดจิตสาธารณะ ในมหาวิทยาลัย - ปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน - นำเสนอหัวข้อโครงการที่สนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตพฤติกรรมขณะปฏิบัติกิจกรรม - การโต้ตอบอภิปราย ชักถาม - การนำเสนอผลงาน - ตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติตามใบงาน

หน่วยการเรียนรู้	องค์ประกอบด้านจิตสาธารณะ	กิจกรรมและกระบวนการดำเนินการฝึกอบรม	การวัดและประเมินผล
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 มาตรฐาน 1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.9 1.10 1.11 1.12 1.13 1.14 1.15 1.16 1.17 1.18 1.19 1.20 1.21 1.22 1.23 1.24 1.25 1.26 1.27 1.28 1.29 1.30 1.31 1.32 1.33 1.34 1.35 1.36 1.37 1.38 1.39 1.40 1.41 1.42 1.43 1.44 1.45 1.46 1.47 1.48 1.49 1.50 1.51 1.52 1.53 1.54 1.55 1.56 1.57 1.58 1.59 1.60 1.61 1.62 1.63 1.64 1.65 1.66 1.67 1.68 1.69 1.70 1.71 1.72 1.73 1.74 1.75 1.76 1.77 1.78 1.79 1.80 1.81 1.82 1.83 1.84 1.85 1.86 1.87 1.88 1.89 1.90 1.91 1.92 1.93 1.94 1.95 1.96 1.97 1.98 1.99 2.00 2.01 2.02 2.03 2.04 2.05 2.06 2.07 2.08 2.09 2.10 2.11 2.12 2.13 2.14 2.15 2.16 2.17 2.18 2.19 2.20 2.21 2.22 2.23 2.24 2.25 2.26 2.27 2.28 2.29 2.30 2.31 2.32 2.33 2.34 2.35 2.36 2.37 2.38 2.39 2.40 2.41 2.42 2.43 2.44 2.45 2.46 2.47 2.48 2.49 2.50 2.51 2.52 2.53 2.54 2.55 2.56 2.57 2.58 2.59 2.60 2.61 2.62 2.63 2.64 2.65 2.66 2.67 2.68 2.69 2.70 2.71 2.72 2.73 2.74 2.75 2.76 2.77 2.78 2.79 2.80 2.81 2.82 2.83 2.84 2.85 2.86 2.87 2.88 2.89 2.90 2.91 2.92 2.93 2.94 2.95 2.96 2.97 2.98 2.99 3.00 3.01 3.02 3.03 3.04 3.05 3.06 3.07 3.08 3.09 3.10 3.11 3.12 3.13 3.14 3.15 3.16 3.17 3.18 3.19 3.20 3.21 3.22 3.23 3.24 3.25 3.26 3.27 3.28 3.29 3.30 3.31 3.32 3.33 3.34 3.35 3.36 3.37 3.38 3.39 3.40 3.41 3.42 3.43 3.44 3.45 3.46 3.47 3.48 3.49 3.50 3.51 3.52 3.53 3.54 3.55 3.56 3.57 3.58 3.59 3.60 3.61 3.62 3.63 3.64 3.65 3.66 3.67 3.68 3.69 3.70 3.71 3.72 3.73 3.74 3.75 3.76 3.77 3.78 3.79 3.80 3.81 3.82 3.83 3.84 3.85 3.86 3.87 3.88 3.89 3.90 3.91 3.92 3.93 3.94 3.95 3.96 3.97 3.98 3.99 4.00 4.01 4.02 4.03 4.04 4.05 4.06 4.07 4.08 4.09 4.10 4.11 4.12 4.13 4.14 4.15 4.16 4.17 4.18 4.19 4.20 4.21 4.22 4.23 4.24 4.25 4.26 4.27 4.28 4.29 4.30 4.31 4.32 4.33 4.34 4.35 4.36 4.37 4.38 4.39 4.40 4.41 4.42 4.43 4.44 4.45 4.46 4.47 4.48 4.49 4.50 4.51 4.52 4.53 4.54 4.55 4.56 4.57 4.58 4.59 4.60 4.61 4.62 4.63 4.64 4.65 4.66 4.67 4.68 4.69 4.70 4.71 4.72 4.73 4.74 4.75 4.76 4.77 4.78 4.79 4.80 4.81 4.82 4.83 4.84 4.85 4.86 4.87 4.88 4.89 4.90 4.91 4.92 4.93 4.94 4.95 4.96 4.97 4.98 4.99 5.00 5.01 5.02 5.03 5.04 5.05 5.06 5.07 5.08 5.09 5.10 5.11 5.12 5.13 5.14 5.15 5.16 5.17 5.18 5.19 5.20 5.21 5.22 5.23 5.24 5.25 5.26 5.27 5.28 5.29 5.30 5.31 5.32 5.33 5.34 5.35 5.36 5.37 5.38 5.39 5.40 5.41 5.42 5.43 5.44 5.45 5.46 5.47 5.48 5.49 5.50 5.51 5.52 5.53 5.54 5.55 5.56 5.57 5.58 5.59 5.60 5.61 5.62 5.63 5.64 5.65 5.66 5.67 5.68 5.69 5.70 5.71 5.72 5.73 5.74 5.75 5.76 5.77 5.78 5.79 5.80 5.81 5.82 5.83 5.84 5.85 5.86 5.87 5.88 5.89 5.90 5.91 5.92 5.93 5.94 5.95 5.96 5.97 5.98 5.99 6.00 6.01 6.02 6.03 6.04 6.05 6.06 6.07 6.08 6.09 6.10 6.11 6.12 6.13 6.14 6.15 6.16 6.17 6.18 6.19 6.20 6.21 6.22 6.23 6.24 6.25 6.26 6.27 6.28 6.29 6.30 6.31 6.32 6.33 6.34 6.35 6.36 6.37 6.38 6.39 6.40 6.41 6.42 6.43 6.44 6.45 6.46 6.47 6.48 6.49 6.50 6.51 6.52 6.53 6.54 6.55 6.56 6.57 6.58 6.59 6.60 6.61 6.62 6.63 6.64 6.65 6.66 6.67 6.68 6.69 6.70 6.71 6.72 6.73 6.74 6.75 6.76 6.77 6.78 6.79 6.80 6.81 6.82 6.83 6.84 6.85 6.86 6.87 6.88 6.89 6.90 6.91 6.92 6.93 6.94 6.95 6.96 6.97 6.98 6.99 7.00 7.01 7.02 7.03 7.04 7.05 7.06 7.07 7.08 7.09 7.10 7.11 7.12 7.13 7.14 7.15 7.16 7.17 7.18 7.19 7.20 7.21 7.22 7.23 7.24 7.25 7.26 7.27 7.28 7.29 7.30 7.31 7.32 7.33 7.34 7.35 7.36 7.37 7.38 7.39 7.40 7.41 7.42 7.43 7.44 7.45 7.46 7.47 7.48 7.49 7.50 7.51 7.52 7.53 7.54 7.55 7.56 7.57 7.58 7.59 7.60 7.61 7.62 7.63 7.64 7.65 7.66 7.67 7.68 7.69 7.70 7.71 7.72 7.73 7.74 7.75 7.76 7.77 7.78 7.79 7.80 7.81 7.82 7.83 7.84 7.85 7.86 7.87 7.88 7.89 7.90 7.91 7.92 7.93 7.94 7.95 7.96 7.97 7.98 7.99 8.00 8.01 8.02 8.03 8.04 8.05 8.06 8.07 8.08 8.09 8.10 8.11 8.12 8.13 8.14 8.15 8.16 8.17 8.18 8.19 8.20 8.21 8.22 8.23 8.24 8.25 8.26 8.27 8.28 8.29 8.30 8.31 8.32 8.33 8.34 8.35 8.36 8.37 8.38 8.39 8.40 8.41 8.42 8.43 8.44 8.45 8.46 8.47 8.48 8.49 8.50 8.51 8.52 8.53 8.54 8.55 8.56 8.57 8.58 8.59 8.60 8.61 8.62 8.63 8.64 8.65 8.66 8.67 8.68 8.69 8.70 8.71 8.72 8.73 8.74 8.75 8.76 8.77 8.78 8.79 8.80 8.81 8.82 8.83 8.84 8.85 8.86 8.87 8.88 8.89 8.90 8.91 8.92 8.93 8.94 8.95 8.96 8.97 8.98 8.99 9.00 9.01 9.02 9.03 9.04 9.05 9.06 9.07 9.08 9.09 9.10 9.11 9.12 9.13 9.14 9.15 9.16 9.17 9.18 9.19 9.20 9.21 9.22 9.23 9.24 9.25 9.26 9.27 9.28 9.29 9.30 9.31 9.32 9.33 9.34 9.35 9.36 9.37 9.38 9.39 9.40 9.41 9.42 9.43 9.44 9.45 9.46 9.47 9.48 9.49 9.50 9.51 9.52 9.53 9.54 9.55 9.56 9.57 9.58 9.59 9.60 9.61 9.62 9.63 9.64 9.65 9.66 9.67 9.68 9.69 9.70 9.71 9.72 9.73 9.74 9.75 9.76 9.77 9.78 9.79 9.80 9.81 9.82 9.83 9.84 9.85 9.86 9.87 9.88 9.89 9.90 9.91 9.92 9.93 9.94 9.95 9.96 9.97 9.98 9.99 10.00 10.01 10.02 10.03 10.04 10.05 10.06 10.07 10.08 10.09 10.10 10.11 10.12 10.13 10.14 10.15 10.16 10.17 10.18 10.19 10.20 10.21 10.22 10.23 10.24 10.25 10.26 10.27 10.28 10.29 10.30 10.31 10.32 10.33 10.34 10.35 10.36 10.37 10.38 10.39 10.40 10.41 10.42 10.43 10.44 10.45 10.46 10.47 10.48 10.49 10.50 10.51 10.52 10.53 10.54 10.55 10.56 10.57 10.58 10.59 10.60 10.61 10.62 10.63 10.64 10.65 10.66 10.67 10.68 10.69 10.70 10.71 10.72 10.73 10.74 10.75 10.76 10.77 10.78 10.79 10.80 10.81 10.82 10.83 10.84 10.85 10.86 10.87 10.88 10.89 10.90 10.91 10.92 10.93 10.94 10.95 10.96 10.97 10.98 10.99 11.00 11.01 11.02 11.03 11.04 11.05 11.06 11.07 11.08 11.09 11.10 11.11 11.12 11.13 11.14 11.15 11.16 11.17 11.18 11.19 11.20 11.21 11.22 11.23 11.24 11.25 11.26 11.27 11.28 11.29 11.30 11.31 11.32 11.33 11.34 11.35 11.36 11.37 11.38 11.39 11.40 11.41 11.42 11.43 11.44 11.45 11.46 11.47 11.48 11.49 11.50 11.51 11.52 11.53 11.54 11.55 11.56 11.57 11.58 11.59 11.60 11.61 11.62 11.63 11.64 11.65 11.66 11.67 11.68 11.69 11.70 11.71 11.72 11.73 11.74 11.75 11.76 11.77 11.78 11.79 11.80 11.81 11.82 11.83 11.84 11.85 11.86 11.87 11.88 11.89 11.90 11.91 11.92 11.93 11.94 11.95 11.96 11.97 11.98 11.99 12.00 12.01 12.02 12.03 12.04 12.05 12.06 12.07 12.08 12.09 12.10 12.11 12.12 12.13 12.14 12.15 12.16 12.17 12.18 12.19 12.20 12.21 12.22 12.23 12.24 12.25 12.26 12.27 12.28 12.29 12.30 12.31 12.32 12.33 12.34 12.35 12.36 12.37 12.38 12.39 12.40 12.41 12.42 12.43 12.44 12.45 12.46 12.47 12.48 12.49 12.50 12.51 12.52 12.53 12.54 12.55 12.56 12.57 12.58 12.59 12.60 12.61 12.62 12.63 12.64 12.65 12.66 12.67 12.68 12.69 12.70 12.71 12.72 12.73 12.74 12.75 12.76 12.77 12.78 12.79 12.80 12.81 12.82 12.83 12.84 12.85 12.86 12.87 12.88 12.89 12.90 12.91 12.92 12.93 12.94 12.95 12.96 12.97 12.98 12.99 13.00 13.01 13.02 13.03 13.04 13.05 13.06 13.07 13.08 13.09 13.10 13.11 13.12 13.13 13.14 13.15 13.16 13.17 13.18 13.19 13.20 13.21 13.22 13.23 13.24 13.25 13.26 13.27 13.28 13.29 13.30 13.31 13.32 13.33 13.34 13.35 13.36 13.37 13.38 13.39 13.40 13.41 13.42 13.43 13.44 13.45 13.46 13.47 13.48 13.49 13.50 13.51 13.52 13.53 13.54 13.55 13.56 13.57 13.58 13.59 13.60 13.61 13.62 13.63 13.64 13.65 13.66 13.67 13.68 13.69 13.70 13.71 13.72 13.73 13.74 13.75 13.76 13.77 13.78 13.79 13.80 13.81 13.82 13.83 13.84 13.85 13.86 13.87 13.88 13.89 13.90 13.91 13.92 13.93 13.94 13.95 13.96 13.97 13.98 13.99 14.00 14.01 14.02 14.03 14.04 14.			

กิจกรรมในหลักสูตร

กิจกรรมตามโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช สรุปได้ 5 ประเภท ดังนี้

1. การสัมผัสต้นแบบ เป็นกิจกรรมที่ให้นักศึกษาเรียนรู้จากสื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือ โฆษณา รวมถึงตัวบุคคลที่เป็นต้นแบบด้านจิตสาธารณะ เช่นกลุ่มอาสาสมัครในท้องถิ่น เป็นต้น
2. การสัมผัสความเป็นจริง เป็นกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น การสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นนักศึกษาคิดว่าเป็นผู้มีจิตสาธารณะ การลงพื้นที่จริงเพื่อสำรวจปัญหา อันเนื่องมาจากการขาดจิตสาธารณะทั้งภายในมหาวิทยาลัยและท้องถิ่น ชุมชนใกล้เคียง
3. การลงมือปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จากการปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง เช่น การเล่นเกม การปฏิบัติใบงาน การสำรวจปัญหา การประชุมระดมความคิด การทำโครงการเสริมสร้างจิตสาธารณะ เป็นต้น
4. การถอดบทเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังที่นักศึกษาลงมือปฏิบัติกิจกรรม ต่าง ๆ เสร็จสิ้นแล้ว เพื่อเป็นการสรุปสิ่งที่นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ และร่วมกันแบ่งปันสิ่งที่ได้เรียนรู้ กับสมาชิกในกลุ่ม
5. การถ่ายทอดประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้ถ่ายทอดประสบการณ์เรียนรู้สู่ สาธารณะ ในรูปของการจัดนิทรรศการ การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างเครือข่าย ส่งเสริมการมีจิตสาธารณะในลักษณะต่าง ๆ เป็นต้น

กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม

1. ขั้นการรับรู้ (Perceiving or receiving) โดยใช้หลักการสังเกตตัวแบบและ ประสบการณ์เชิงประจักษ์ผ่านกระบวนการตั้งใจ (Attentional process) และกระบวนการเก็บจำ (Retention process) เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใคร่ครวญ และตระหนักถึงการทำให้ ประโยชน์ต่อส่วนรวม
2. ขั้นการตอบสนอง (Responding) เป็นการสะท้อนผลการรับรู้จากขั้นตอนที่ 1 ที่ได้ จากการสังเกตตัวแบบประสบการณ์เชิงประจักษ์อย่างไตร่ตรองผ่านกระบวนการกระทำ (Production process) ต่าง ๆ เช่น การจดบันทึก การอภิปราย ชักถาม การวิพากษ์วิจารณ์ การระดมสมอง การสนทนากลุ่ม
3. ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) โดยใช้กระบวนการจูงใจผ่านบุคคลตัวอย่าง ชุมชน สื่อวีดิทัศน์ ประสบการณ์ตรงของนักศึกษา เพื่อสรุปและสร้างแนวคิดจิตสาธารณะให้ปรากฏเป็น

รูปธรรม จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาการขาดจิตสาธารณะในมหาวิทยาลัยและชุมชนใกล้เคียง เพื่อคัดเลือกปัญหาสำหรับนำมาจัดเป็นโครงการ

4. **ขั้นการจัดระบบ (Organizing)** โดยการใช้ปฏิบัติโครงการ (Project method)

ที่นักศึกษาได้เลือกและนำเสนอไว้ในขั้นตอนที่ 3 มากำหนดวัตถุประสงค์โครงการ วางแผนโครงการ ดำเนินโครงการตามแผนและประเมินผลโครงการ

สื่อประกอบการฝึกอบรม

1. วัสดุเกี่ยวกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะ
2. วัสดุ อุปกรณ์ ในการฝึกปฏิบัติในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ใช้หลักการวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Affective behavior) และการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic assessment) ร่วมกัน โดยมีเป้าหมาย ดังนี้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 3 ระยะ ดังนี้ ก่อนจัดกิจกรรม และระหว่างจัดกิจกรรม จะใช้การสังเกตพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของนักศึกษา และภายหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จะมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้วยการถอดบทเรียนกิจกรรม การตรวจผลงานการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน และการประเมินผล การปฏิบัติโครงการจากผู้เกี่ยวข้อง

(ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้)
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2
 ร้อยใจครูเป็นหนึ่งเดียว...กลมเกลียวเป็นหนึ่งใจ

ระยะเวลา 8 ชั่วโมง

กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

ขั้นการรับรู้

ขั้นการตอบสนอง

ขั้นการเห็นคุณค่า

ขั้นการจัดระบบ

สาระสำคัญ

กิจกรรมร้อยใจครูเป็นหนึ่งเดียว...กลมเกลียวเป็นหนึ่งใจ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้เรื่องการเป็นผู้นำ การวางแผนการทำงาน การประสานงานที่ดีระหว่างกลุ่ม หรือหน่วยงาน รวมถึงการเสียสละให้สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การทำงานกลุ่มเป็นหมู่คณะ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกการเป็นผู้นำ ด้วยการวางแผน การทำงานเป็นทีม การบริหารความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ และการแบ่งปันอย่างมีความสุข

กิจกรรม

2.1 นักศึกษาครูผู้นำกับการทำงานเป็นทีม	(เวลา 2 ชั่วโมง)
2.2 รวมพลังนักศึกษาครูผู้มีจิตสาธารณะ	(เวลา 4 ชั่วโมง)
2.3 Walk Rally Edu. NSTRU	(เวลา 2 ชั่วโมง)

แผนการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ 2.1 นักศึกษาครูผู้นำกับการทำงานเป็นทีม

(เวลา 2 ชั่วโมง)

ขอบข่ายเนื้อหา

การสร้างกระบวนการทำงาน โดยผ่านกิจกรรมบันไดงู

สื่อการเรียนรู้

1. ตารางบันไดงู
2. ลูกเต๋าขนาดใหญ่
3. ตัวเดิน
4. ป้ายรหัสคำ (ขนาด A4) ตามจำนวนที่กำหนดของตารางเดิน โดยแบ่งเป็นป้าย 3 ชุด
 - 4.1 ชุดที่ 1 ป้ายรหัสคำ นำไปติดให้ทั่วสถานที่ทำกิจกรรมโดยไม่ต้องเรียงหมายเลขกันและต้องไม่ติดบนสิ่งที่เคลื่อนย้ายได้
 - 4.2 ชุดที่ 2 ป้ายฐาน นำไปติดเช่นเดียวกันกับป้ายชุดที่ 1
 - 4.3 ชุดที่ 3 ป้ายแสดงฐานกิจกรรม
5. ตารางบันทึกกิจกรรม
6. ตารางเฉลยกิจกรรม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้เล่น เป็น 5 กลุ่มสี พร้อมแจกตารางบันทึกกิจกรรม
2. วิทยากรอธิบายการเล่น (ตารางบันทึกกิจกรรม) จำนวน 5 ช่อง ดังนี้
 - (ช่องที่ 1) ทอดเต๋า 1,2,3...50 หมายถึง ครั้งที่ทอดเต๋า
 - (ช่องที่ 2) เต็ม หมายถึง เต็มที่ได้จากการทอดเต๋าแต่ละครั้ง
 - (ช่องที่ 3) ช่องที่ หมายถึง ช่องที่บวกต่อไปเรื่อย ๆ ในแต่ละครั้งที่ทอดเต๋า
 - (ช่องที่ 4) รหัส หมายถึง หลังจากทอดเต๋าทิ้งไปเรื่อย ๆ ทุกครั้งที่ทอดให้ตามหารหัสคำว่าจะปรากฏอยู่บนป้ายรหัสคำที่ทางทีมวิทยากรได้นำไปติดบริเวณต่าง ๆ ของสถานที่ทำกิจกรรมแล้ว
 - (ช่องที่ 5) ลายเซ็น หมายถึง หลังจากช่วยกันตามหา ป้ายรหัสคำจนพบให้ทั้งหมดวิ่งตามหาวิทยากรที่มีตารางเฉลยกิจกรรมเพื่อขอลายเซ็นแล้วจึงสามารถทอดเต๋ารั้งต่อ ๆ ไปจนถึงสิ้นสุดกิจกรรม

ขั้นกิจกรรม

1. กลุ่มผู้เล่นเริ่มเล่นในจำนวนเวลาที่กำหนดโดยทอดเต๋า
2. ตามหารหัสคำ ถ้าพบรหัสคำ ให้จครหัสคำนั้นกลับมาบันทึกที่ตารางบันทึกกิจกรรม/ ถ้าพบป้ายฐาน ให้ตามหาฐานกิจกรรม ที่มีวิทยากรประจำฐานให้เล่นกิจกรรมร่วมกันตามที่กำหนด และขอลายเซ็นของวิทยากรประจำฐานตรงท้ายช่องรหัส แล้วจึงตามหาวิทยากรที่มีตารางเฉลยกิจกรรม เพื่อขอลายเซ็นแล้วจึงสามารถทอดเต๋ารั้งต่อ ๆ ไปได้จนสิ้นสุดกิจกรรม
3. จากตารางบันไดงู กรณีที่กลุ่มผู้เล่นเดินไปตกที่ช่องบันได ให้กลุ่มนั้นสามารถเดินขึ้นบันไดอย่างเดียวเท่านั้นและหากกลุ่มผู้เล่นพบหัวงูให้กลุ่มนั้นตกลงมายังจุดหางงูเท่านั้น
4. เมื่อถึงเวลาที่กำหนดให้วิทยากรส่งสัญญาณแสดงการสิ้นสุดกิจกรรม

ขั้นสรุป

1. ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำรหัสคำที่ได้ทั้งหมดมาแต่งเป็นเรื่องราวที่สมบูรณ์ในเชิงสร้างสรรค์พร้อมกับการนำเสนอ
2. วิทยากรบรรยายสรุปกิจกรรมบันไดงูผู้นำ...สู่ความสำเร็จ โดยให้ตรงตามสาระสำคัญของกิจกรรม

วิธีการประเมินผลการเรียนรู้

วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	-แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมประจำหน่วยการเรียนรู้	ได้คะแนนรวม 12 คะแนน ขึ้นไปถือว่าผ่านเกณฑ์
2. ตรวจสอบผลงานการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน 1 และการแต่งเรื่องราวตามใบงาน 2	-แบบประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงานที่ 1	ได้คะแนนรวมร้อยละ 75 หรือคะแนนรวม 8 คะแนน ขึ้นไปถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน
	-แบบประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงานที่ 2	ได้คุณภาพระดับ 2 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์

บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

(.....)

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ประเด็นการสังเกต พฤติกรรม	เกณฑ์การให้คะแนน		
	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
ความมุ่งมั่นตั้งใจ	ใจจดใจจ่อในการฟังวิทยากร บรรยาย ทำกิจกรรมจนสำเร็จครบทุกกิจกรรม และตรงต่อเวลานัดหมายทุกครั้ง	ให้ความสนใจในการฟังวิทยากรบรรยายเป็นบางครั้ง ทำกิจกรรมสำเร็จบางกิจกรรม ตรงต่อเวลานัดหมายเป็นบางครั้ง	ไม่ค่อยให้ความสนใจในการฟังวิทยากรบรรยายนั่งหลับ หรือ เองงานอื่นขึ้นมาทำ นั่งเหม่อลอยทำกิจกรรมสำเร็จน้อยมากหรือไม่สำเร็จเลย และไม่ตรงต่อเวลานัดหมาย
ความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม	แสดงความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม การค้นหาคำตอบ การตอบคำถาม หรือแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ	แสดงความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม การค้นหาคำตอบ การตอบคำถาม หรือแสดงความคิดเห็นเป็นบางครั้ง	ไม่มีความกระตือรือร้นเฉยชา นั่งเฉย ขณะทำกิจกรรม การค้นหาคำตอบ การตอบคำถาม
ความมั่นใจและกล้าแสดงออก	กล้าแสดงความคิดเห็นทันทีที่มีโอกาส และตอบคำถามด้วยวาจา จะฉานแสดงความมั่นใจทุกครั้ง	แสดงความคิดเห็นเมื่อวิทยากรเจาะจงเป็นรายบุคคล และตอบคำถามด้วยความมั่นใจทุกเป็นบางครั้ง	ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและไม่ตอบคำถามอะไรเลย
ความคิดรอบคอบมีเหตุผล	แสดงความคิดเห็นโดยอ้างอิงถึงผลประกอบทุกครั้ง	แสดงความคิดเห็นโดยอ้างอิงถึงผลประกอบบางครั้ง	แสดงความคิดเห็นแต่ไม่ได้อ้างอิงถึงผลประกอบ
ความเอื้ออาทรและมีมนุษยสัมพันธ์	ให้ความร่วมมือกับสมาชิกในกลุ่มด้วยดี สม่่าเสมอ พุดจาสุภาพ ไม่แสดงความก้าวร้าวกับเพื่อนสมาชิก แสดงออกถึงการมีน้ำใจ เป็นผู้ฟังผู้ติดตามที่ดี	ให้ความร่วมมือกับสมาชิกในกลุ่มเป็นบางครั้ง พุดจาสุภาพเป็นบางครั้ง แสดงความก้าวร้าวกับเพื่อนสมาชิกเป็นบางครั้ง ยอมรับความคิดเห็นกับเพื่อนในบางครั้ง	ไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับสมาชิกในกลุ่ม พุดจาไม่สุภาพ แสดงความก้าวร้าวกับเพื่อนสมาชิก ไม่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การประเมิน
3	บันทึกกิจกรรมบันไดงูได้ครบทุกช่องภายในเวลาที่กำหนด สมาชิกกลุ่มทุกคนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำ ผู้ตามของสมาชิกภายในกลุ่ม
2	บันทึกกิจกรรมบันไดงูได้เกือบทุกช่อง ใช้เวลานานกว่าที่กำหนดเล็กน้อย สมาชิกกลุ่มเกือบทุกคนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำ ผู้ตามของสมาชิกภายในกลุ่ม
1	บันทึกกิจกรรมบันไดงูไม่ครบทุกช่อง ขาดมากกว่า 3 ช่อง ใช้เวลานานกว่าที่กำหนด สมาชิกกลุ่มไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม ไม่แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำ ผู้ตามของสมาชิกภายในกลุ่ม
0	ไม่มีการบันทึกกิจกรรมใด ๆ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกภายในกลุ่ม

เกณฑ์การตัดสิน

ได้คุณภาพระดับ 2 ขึ้นไป ถือว่า ผ่านเกณฑ์

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การประเมิน
3	สามารถนำรหัสคำที่บันทึกไว้มาแต่งเรื่องราวที่สมบูรณ์ในเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเหมาะสม มีความคิดสร้างสรรค์ ภายในเวลาที่กำหนด สมาชิกกลุ่มทุกคนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำผู้ตามของสมาชิกภายในกลุ่ม
2	สามารถนำรหัสคำที่บันทึกไว้มาแต่งเรื่องราวที่สมบูรณ์ในเชิงสร้างสรรค์ได้ แต่ยังไม่แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ ใช้เวลานานกว่าที่กำหนดเล็กน้อย สมาชิกกลุ่มเกือบทุกคนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำ ผู้ตามของสมาชิกภายในกลุ่ม
1	นำรหัสคำที่บันทึกไว้มาแต่งเรื่องราวที่สมบูรณ์ในเชิงสร้างสรรค์ได้แต่ไม่ครบทุกคำ ยังไม่แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ ใช้เวลานานกว่าที่กำหนด สมาชิกกลุ่มไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม ไม่แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำ ผู้ตามของสมาชิกภายในกลุ่ม
0	ไม่มีการแต่งเรื่องราวใด ๆ ไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกภายในกลุ่ม

เกณฑ์การตัดสินใจ

ได้คุณภาพระดับ 2 ขึ้นไป ถือว่า ผ่านเกณฑ์

แผนการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ 2.2 รวมพลังนักศึกษาครูผู้มีจิตสาธารณะ

(เวลา 2 ชั่วโมง)

ขอบข่ายเนื้อหา

การฝึกทำงานเป็นทีม การบริหารความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ และการแบ่งปันอย่างมีความสุข

สื่อการเรียนรู้

1. ลูกบิดจำนวน 10 สี/ สีละ 100 เม็ด
2. สายเอ็นตกลปลา ความยาวขนาด 80 - 90 เซนติเมตร จำนวน 10 เส้น
3. กล่องใส่ลูกบิด (ขนาดเล็กสามารถใส่ลูกบิด 100 เม็ดได้) จำนวน 10 กล่อง

จัดเตรียมอุปกรณ์

1. จัดเตรียมลูกบิด จำนวน 10 สี/ สีละ 100 เม็ด นำมารวมกัน
2. นำลูกบิด ที่คละสีบรรจุในกล่อง 10 กล่อง จำนวนเท่า ๆ กัน
3. ใส่สายเอ็นตกลปลา 10 เส้น ที่เตรียมมา ใส่ลงในกล่องลูกบิดที่คละสีแต่ละกล่อง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. วิทยากรนำเข้าสู่บทเรียนให้สอดคล้องกับสาระสำคัญ

ขั้นกิจกรรม

2. วิทยากรแจกอุปกรณ์ กล่องใส่ลูกบิดคละสีพร้อมเอ็นตกลปลาปิดฝาให้แต่ละกลุ่ม โดยมีสมาชิกภายในกลุ่มเท่า ๆ กัน จำนวน 10 กลุ่ม
3. วิทยากรอธิบายการเล่น 3 ครั้ง ดังนี้ “ให้ผู้เข้ารับการอบรมทุกท่านที่นี้ช่วยกันร้อยลูกบิดให้ได้จำนวน 100 เม็ด อย่างไม่รู้กี่ก็ได้ โดยมีเงื่อนไขต่อไปนี้ ลูกบิดจำนวน 100 เม็ด ต้องมี 1 สี 1 ลักษณะ (ใสหรือขุ่น) เมื่อครบ 100 เม็ด ให้มัดเป็นสายสร้อย 1 เส้น และต้องมาจาก 1 กลุ่ม จากที่แบ่งไปทั้งหมด 10 กลุ่ม ดังนั้น จะต้องนำลูกบิดมาคืนทั้งหมด 10 เส้น”
4. วิทยากรเปิดโอกาสให้สอบถามเพิ่มเติม
5. วิทยากรให้สัญญาณนกหวีดเริ่มต้นกิจกรรม และให้สัญญาณนกหวีดเริ่มต้นสิ้นสุดกิจกรรม เมื่อได้ลูกบิดคืนมาครบ 10 เส้น

ขั้นสรุป

6. วิทยากรบรรยายสรุปกิจกรรม กิจกรรมร้อยใจครูเป็นหนึ่งเดียว...กลมเกลียวเป็นหนึ่งใจ โดยให้ตรงตามสาระสำคัญของกิจกรรม

เกณฑ์การให้คะแนน

ประเด็นการสังเกต พฤติกรรม	เกณฑ์การให้คะแนน		
	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
ความมุ่งมั่นตั้งใจ	ใจจดใจจ่อในการฟัง วิทยากร บรรยาย ทำกิจกรรมจนสำเร็จ ครบทุกกิจกรรมและ ตรงต่อเวลานัดหมาย ทุกครั้ง	ให้ความสนใจในการฟัง วิทยากรบรรยายเป็น บางครั้ง ทำกิจกรรมสำเร็จ บางกิจกรรมตรงต่อเวลานัด หมายเป็นบางครั้ง	ไม่ค่อยให้ความสนใจใน การฟังวิทยากรบรรยายนั่ง หลับ หรือ เองงานอื่น ขึ้นมาทำ นั่งเหม่อลอยทำ กิจกรรมสำเร็จน้อยมาก หรือไม่สำเร็จเลย และ ไม่ตรงต่อเวลานัดหมาย
ความกระตือรือร้น ในการทำกิจกรรม	แสดงความกระตือรือร้น ในการทำกิจกรรม การ ค้นหาคำตอบ การตอบ คำถาม หรือแสดงความ คิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ	แสดงความกระตือรือร้นใน การทำกิจกรรม การค้นหา คำตอบ การตอบคำถาม หรือแสดงความคิดเห็น เป็นบางครั้ง	ไม่มีความกระตือรือร้น เฉยชา นั่งเฉย ขณะทำ กิจกรรม การค้นหาคำตอบ การตอบคำถาม
ความมั่นใจและกล้า แสดงออก	กล้าแสดงความคิดเห็น ทันทีที่มีโอกาส และ ตอบคำถามด้วยวาจา ฉะฉานแสดงความมั่นใจ ทุกครั้ง	แสดงความคิดเห็นเมื่อ วิทยากรเจาะจงเป็น รายบุคคล และตอบคำถาม ด้วยความมั่นใจทุกเป็น บางครั้ง	ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และไม่ตอบคำถามอะไร เลย
ความคิดรอบคอบ มี เหตุผล	แสดงความคิดเห็น โดยอ้างอิงถึงผล ประกอบทุกครั้ง	แสดงความคิดเห็นโดย อ้างอิงถึงผลประกอบ บางครั้ง	แสดงความคิดเห็นแต่ ไม่ได้อ้างอิงถึงผล ประกอบ
ความเอื้ออาทร และมีมนุษย สัมพันธ์	ให้ความร่วมมือกับ สมาชิกในกลุ่มด้วยดี สม่ำเสมอ พุดจาสุภาพ ไม่แสดงความก้าวร้าว กับเพื่อนสมาชิก แสดงออกถึงการมีน้ำใจ เป็นผู้ฟัง ผู้ติดตามที่ดี	ให้ความร่วมมือกับสมาชิก ในกลุ่มเป็นบางครั้ง พุดจา สุภาพเป็นบางครั้ง แสดง ความก้าวร้าวกับเพื่อน สมาชิกเป็นบางครั้ง ยอมรับ ความคิดเห็นกับเพื่อนใน บางครั้ง	ไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับ สมาชิกในกลุ่ม พุดจาไม่ สุภาพ แสดงความก้าวร้าว กับเพื่อนสมาชิก ไม่ ยอมรับความคิดเห็น ของผู้อื่น

แผนการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ 2.3 Walk Rally Edu.NSTRU

(เวลา 2 ชั่วโมง)

ขอบข่ายเนื้อหา

การสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการขาดจิตสาธารณะ ในมหาวิทยาลัย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อเตรียมความพร้อมและละลายพฤติกรรม เช่น
- การปรบมือตามจังหวะเพลง/แสดงท่าทางโดยการโบกมือตามจังหวะ

ขั้นกิจกรรม

2. แบ่งนักศึกษาออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน แต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนออกไปสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการขาดจิตสาธารณะ ในมหาวิทยาลัย
3. ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ โดยใช้เวลา กลุ่มละ 1 ชั่วโมง

ขั้นสรุป

4. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอสิ่งที่ได้ออกไปสำรวจปัญหา มาอภิปรายร่วมกัน วิเคราะห์ วิเคราะห์ และอธิบายสรุปเพิ่มเติมร่วมกัน พร้อมทั้งทบทวนกิจกรรมที่ได้มอบหมาย

แบบบันทึกกิจกรรม Walk Rally

ทีมที่.....ชื่อทีม.....

สีประจำทีม.....

คำขวัญของทีม.....

สถานีที่	ชื่อสถานี (กิจกรรม)	เวลาเข้า	เวลาออก	ผู้ประจำสถานี	หมายเหตุ
1					
2					
3					
4					
5					
ฯลฯ					

หัวหน้าทีม.....

สมาชิก.....

เลขานุการ.....

ผู้รักษาเวลา.....

สมาชิก

1.....

2.....

3.....

4.....

แบบบันทึกของผู้ประจำฐาน (สถานี)

สถานีที่ชื่อกิจกรรม

ลำดับที่	ชื่อทีม	คะแนนเสีย	คะแนนที่ได้หลังจากเสร็จกิจกรรม	รวม
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
ฯลฯ				

ความเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้บันทึก

(.....)

ภาคผนวก ค
เครื่องมือในการวิจัย

- ประเด็นการสนทนากลุ่ม
- แบบประเมินความเหมาะสมของข้อมูลจิตสาธารณะ
- แบบประเมินโครงร่างหลักสูตร
- แบบวัดจิตสาธารณะ
- แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์และตัวแทนนักศึกษา คณะครุศาสตร์ เกี่ยวกับสภาพ ปัจจุบันและปัญหาการมีจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ร่วมสนทนา ตัวแทนคณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จำนวน 5 ท่าน และตัวแทนนักศึกษา คณะครุศาสตร์ จำนวน 15 คน

พฤติกรรมที่วัด ความคิดเห็นของคณาจารย์และตัวแทนนักศึกษา คณะครุศาสตร์ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผลที่ได้รับ ได้ทราบความคิดเห็นของคณาจารย์และตัวแทนนักศึกษา คณะครุศาสตร์ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

กิจกรรมสนทนากลุ่มระดมความคิด คณาจารย์และนักศึกษาที่มีจิตสาธารณะ

1. แบ่งกลุ่มเพื่อร่วมสนทนาและระดมความคิดเห็น จำนวน 5 กลุ่ม คือ อาจารย์ 1 ท่าน และนักศึกษา 3 คน ต่อ 1 กลุ่ม
2. เมื่อได้กลุ่มแล้ว แต่งตั้งประธานเพื่อเป็นผู้นำการสนทนาและเลขากลุ่มเพื่อบันทึกข้อมูล
3. ร่วมระดมความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้ให้ครบทุกประเด็น ภายในเวลา 3 ชั่วโมง
 - 3.1 โปรดให้นิยามความหมายของคำว่า “จิตสาธารณะ” ตามทัศนะของท่าน
 - 3.2 ท่านมีโอกาสเห็นนักศึกษา คณะครูศาสตร์ แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะต่อมหาวิทยาลัยและชุมชนใกล้เคียงหรือไม่ อย่างไร
 - 3.3 ท่านคิดว่าการปลูกฝังคุณลักษณะของนักศึกษา ให้มีจิตสาธารณะนั้น มีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร
 - 3.4 ท่านคิดว่าคณะครูศาสตร์ ควรดำเนินการอย่างไรในการเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่นักศึกษา
 - 3.5 ท่านคิดว่ามีแนวทางหรือกิจกรรมใดที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดจิตสาธารณะได้บ้าง โปรดเสนอแนะแนวทางและรูปแบบกิจกรรมพอสังเขป
 - 3.6 จากการปฏิบัติตามแนวทางหรือกิจกรรมตามข้อ 3.5 ท่านคิดว่าประโยชน์ที่ได้รับเป็นอย่างไร

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่เสียสละเวลาในการสนทนากลุ่มครั้งนี้

สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการระดมสมองแต่ละประเด็น

3.1.....

.....
.....
.....

3.2.....

.....
.....
.....

3.3.....

.....
.....
.....

3.4.....

.....
.....
.....

3.5.....

.....
.....
.....

.....
.....

แบบประเมินความเหมาะสมของข้อมูลจิตสาธารณะ

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ เป็นแบบประเมินความเหมาะสมของข้อมูลจิตสาธารณะ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ ได้กรุณาพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของข้อมูลเกี่ยวกับจิตสาธารณะ 5 ประเด็น ได้แก่ ความหมายของจิตสาธารณะ องค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะ แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ แนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครู และการวัดและประเมินผลจิตสาธารณะ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	หมายถึง	เห็นด้วย
3	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ขอให้ท่านขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมินที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และโปรดเขียนข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงต่อไป

ที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	จิตสาธารณะ หมายถึง การแสดงความรู้สึกรักและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติของมหาวิทยาลัย หน่วยงาน องค์กร และสังคม การแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่ออาจารย์ เพื่อนและบุคคลที่ใกล้ชิดและการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย องค์กรต่าง ๆ และสังคม โดยเป็นการกระทำที่ไม่หวังผลตอบแทนต่อตนเองแต่กระทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม					

ที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
2	องค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูคุณงามความดี					
3	แนวทางการเสริมสร้างหรือพัฒนาจิตสาธารณะ เริ่มจากการหล่อหลอมให้เกิดความศรัทธาในการทำ ความดีเพื่อผู้อื่นผ่านตัวแบบหรือตัวอย่างที่ดี จากนั้นฝึกฝนให้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการกระทำ ควบคู่กับการจัดสภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างเหมาะสม					
4	แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้ในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีดังนี้ 4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) 4.2 กระบวนการพัฒนาจิตพิสัย (Attitude domain) 4.3 การทำความเข้าใจในค่านิยม (Value clarification) 4.4 การเรียนรู้จากการทำโครงการ (Project method) 4.5 การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning)					

ที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
5	จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ในข้อ 4 สืบเคราะห์เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Perceiving or receiving) โดยใช้หลักการสังเกตตัวแบบและประสบการณ์เชิงประจักษ์ผ่านกระบวนการตั้งใจ (Attentional process) และกระบวนการเก็บจำ (Retention process) เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่ครวญ และตระหนักถึงการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม					
	ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง (Responding) เป็นการสะท้อนผลการรับรู้จากขั้นตอนที่ 1 ที่ได้จากการสังเกตตัวแบบประสบการณ์เชิงประจักษ์อย่างไตร่ตรองผ่านกระบวนการกระทำต่าง ๆ เช่น การจดบันทึก การอภิปราย ชักถาม การวิพากษ์วิจารณ์ การระดมสมอง การสนทนากลุ่ม					
	ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) โดยใช้กระบวนการจูงใจผ่านบุคคลตัวอย่าง ชุมชน สื่อวีดิทัศน์ ประสบการณ์ตรงของนิสิต เพื่อสรุปและสร้างแนวคิดจิตสาธารณะให้ปรากฏเป็นรูปธรรม จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาการขาดจิตสาธารณะในมหาวิทยาลัยและชุมชนใกล้เคียง เพื่อคัดเลือกปัญหาสำหรับนำมาจัดเป็นโครงการ ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบ (Organizing) โดยการปฏิบัติโครงการ (Project method) ที่นิสิตได้เลือกและนำเสนอไว้ในขั้นตอนที่ 3 มากำหนดวัตถุประสงค์โครงการ วางแผนโครงการ ดำเนินโครงการตามแผนและประเมินผลโครงการ					

ที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
6	<p>การวัดและประเมินผลจิตสาธารณะควรใช้ หลักการวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Attitude) และการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ด้วยเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ และ หลากหลาย เช่น แบบสอบถามการสังเกตอย่างมี ระบบการจดบันทึก แบบประเมินการปฏิบัติ โครงการการสนทนากลุ่ม การถอดบทเรียน กิจกรรม เป็นต้น โดยเก็บข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง หลาย ๆ ฝ่ายในสามระยะ คือ ก่อนจัดการเรียนรู้ ระหว่างจัดการเรียนรู้ และหลังจากจัดการเรียนรู้ ครอบคลุมทั้งการประเมินความก้าวหน้า (Formative) และการประเมินผลลัพธ์ (Summative) ในด้าน 1) ความรัก เอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจใน การกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่ม กิจกรรม และ 5) ความกตัญญูกตเวทีที่เป็น องค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะ</p>					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตร

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ เป็นแบบประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์ให้ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาพิจารณาความเหมาะสม และความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ขอให้ท่านขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมินที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และโปรดเขียนข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงต่อไป

2. แบบประเมินมี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร และ

ตอนที่ 2 แบบประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาว่าองค์ประกอบของหลักสูตรในส่วนต่าง ๆ ต่อไปนี้ มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด และขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมินความเหมาะสมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านหลักการ						
1.	ความเหมาะสมของแนวคิดพื้นฐานและหลักการของหลักสูตร					
2.	ความชัดเจนของกรอบแนวคิด					
ด้านวัตถุประสงค์						
3.	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสำคัญและจำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่ศึกษาระดับอุดมศึกษามากน้อยเพียงใด					
4.	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน สามารถนำสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมมากน้อยเพียงใด					
ด้านโครงสร้างหลักสูตร						
5.	ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร					
6.	ความเหมาะสมในการจัดลำดับเนื้อหาของหลักสูตร					

ด้านกระบวนการดำเนินการฝึกอบรม						
7.	วิธีการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรม มีความหลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียน ในระดับอุดมศึกษา					
8.	วิธีการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเหมาะสมกับขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะ					
ด้านสื่อประกอบการอบรม						
9.	สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามากน้อยเพียงใด					
10.	ความเหมาะสมของใบงานในแต่ละกิจกรรม					
ด้านการวัดและประเมินผล						
11.	วิธีการวัดและประเมินผลหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามากน้อยเพียงใด					
12.	เกณฑ์การตัดสินมีความเหมาะสม					

ตอนที่ 2 แบบประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาว่ารายการการประเมินในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรในส่วนต่าง ๆ

ต่อไปนี้ มีความสอดคล้องมากน้อยเพียงใด และขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับ

ความสอดคล้องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ความสอดคล้อง			เหตุผล/ข้อเสนอแนะ
		เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	
1.	บทนำกับหลักการของ หลักสูตร			
2.	หลักการกับวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรฝึกอบรม			
3.	หลักการกับโครงสร้าง หลักสูตรฝึกอบรม			
4.	วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ฝึกอบรมกับโครงสร้าง หลักสูตรฝึกอบรม			
5.	วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ฝึกอบรมกับกิจกรรมการ เรียนรู้			

ที่	รายการประเมิน	ความสอดคล้อง			เหตุผล/ ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	
6.	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรมกับการวัดและประเมินผล			
7.	กระบวนการดำเนินการฝึกอบรมกับโครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม			
8.	กระบวนการดำเนินการฝึกอบรมกับเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้			
9.	สื่อประกอบการอบรมกับเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม			
10.	สื่อประกอบการอบรมกับกระบวนการดำเนินการฝึกอบรม			
11.	องค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดกิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน			
12.	องค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดกิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน			
13.	องค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดกิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน			

ที่	รายการประเมิน	ความสอดคล้อง			เหตุผล/ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย	
14.	องค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดกิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน			
15.	จุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม			
16.	เนื้อหาของแผนการจัดกิจกรรมแต่ละหน่วยมีความสอดคล้องกับโครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม			
17.	กิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดกิจกรรมความสอดคล้องกับแนวคิดและหลักการของหลักสูตรฝึกอบรม			
18.	การวัดและประเมินผลในแผนการจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม			

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

แบบวัดจิตสาธาณะ

สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามสภาพของท่าน

1. เพศ

หญิง

ชาย

2. สาขาวิชา

ภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ

คอมพิวเตอร์

คณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์

พลศึกษา

การศึกษาปฐมวัย

สังคมศึกษา

ฟิสิกส์

ตอนที่ 2 แบบวัดจิตสาธาณะ

คำชี้แจง

1. แบบวัดจิตสาธาณะฉบับนี้ ใช้วัดจิตสาธาณะใน 5 ด้าน คือ ด้านความรัก เอื้ออาทร ด้านความรับผิดชอบ ด้านการร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ ด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่ม กิจกรรม และด้านความกตัญญูกตเวทิตะ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	จริงที่สุด หรือ นักศึกษาปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นทุกครั้ง ประจำสม่ำเสมอ
4	หมายถึง	จริง หรือ นักศึกษาปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นบ่อยครั้ง/เกือบทุกครั้ง
3	หมายถึง	ค่อนข้างจริง หรือ นักศึกษาปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นเป็นบางครั้ง
2	หมายถึง	ค่อนข้างไม่จริง หรือ นักศึกษาปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นนานๆครั้ง
1	หมายถึง	ไม่จริง หรือ นักศึกษาไม่เคยปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นเลย

2. ให้นักศึกษาขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็น หรือระดับการปฏิบัติของนักศึกษาตามสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น/ ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านความรัก เอื้ออาทร						
1.	ข้าพเจ้าแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน ๆ ที่ต้องการความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ					
2.	ข้าพเจ้าช่วยเหลือเด็กหรือผู้สูงอายุที่กำลังเดินข้ามถนน					
3.	ข้าพเจ้าเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น แม้จะไม่เคยรู้จักกันมาก่อน					
4.	เมื่อใช้ห้องสมุดข้าพเจ้าไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น					
5.	เมื่อชมรมตั้งโต๊ะรับบริจาคสิ่งของเครื่องใช้เพื่อนำไปจัดโครงการ ข้าพเจ้าคิดว่าน่าจะเลือกเก็บสิ่งของดี ๆ ไว้ใช้ก่อนแล้วจึงค่อยนำของที่เหลือไปบริจาค					
6.	ข้าพเจ้าชอบบริการเพื่อน ๆ ด้วยความเสียสละ					
7.	ข้าพเจ้ามีความพร้อมและยินดีเสียสละเวลา เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยและชุมชน					
8.	ข้าพเจ้ายินดีบริจาคเงิน หรือสิ่งของให้เพื่อน ๆ ที่ขาดแคลนนำไปใช้					
9.	ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อกับการทำกิจกรรมที่ไม่เกิดประโยชน์กับตัวข้าพเจ้า					
ด้านความรับผิดชอบ						
1.	ข้าพเจ้าวาดรูปหรือขีดเขียนข้อความบนฝาผนัง กำแพง โต๊ะแล็กเซอร์ เพื่อระบายความในใจ หรือจดคำตอบเวลาสอบ					
2.	ข้าพเจ้ามักจะแอบทิ้งขยะ โดยเฉพาะเปลือกลูกอม มากครั้งไว้ตามซอกเล็ก ๆ หรือในลิ้นชักโต๊ะ					
3.	ข้าพเจ้าคิด ไอ หรือ จาม ข้าพเจ้าไม่สวมหน้ากากอนามัย เพราะพูดกับใครไม่สะดวก					
4.	หากพบแผ่น CD อยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ ข้าพเจ้าจะนำส่งคืนเจ้าหน้าที่สำนักคอมพิวเตอร์ทันที					

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น/ ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
5.	หลังจากเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมของชมรม ข้าพเจ้ามักจะรีบกลับที่พักทันที เพราะจะได้ไม่ต้องช่วยเก็บโต๊ะ เก้าอี้ และขยะ					
6.	เมื่อพบสิ่งของต่าง ๆ เช่น เครื่องบันทึกข้อมูล (Handy drive) โทรศัพท์มือถือ ข้าพเจ้ามักจะเก็บไว้เอง เพราะช่วยไม่ได้ที่เจ้าของจะพบลืมไว้เอง					
7.	ข้าพเจ้านำถังขยะประจำหอพักมาไว้ที่ห้องตนเอง จะได้ไม่ต้องเดินไปทิ้งไกล ๆ					
8.	ข้าพเจ้าคิดว่า ควรทำกิจกรรมที่เป็นของตนเองให้สำเร็จก่อนที่จะทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม					
9.	ข้าพเจ้าคิดว่า น่าจะนำทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยมาใช้เป็นส่วนตัวบ้าง เพราะข้าพเจ้าก็จ่ายค่าบำรุงมหาวิทยาลัยเหมือนกัน จึงต้องใช้ให้คุ้มกับเงินที่เสียไป					
ด้านการร่วมแรงร่วมใจในการทำงาน						
1.	ข้าพเจ้าคิดว่า จิตสาธารณะ คือการรวบรวมคนที่มีจิตอาสา มาทำประโยชน์แก่ส่วนรวม					
2.	ข้าพเจ้าคิดว่า หากทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะให้เพื่อน ๆ เห็นอย่างสม่ำเสมอ อาจทำให้เพื่อน ๆ หันมาสนใจการทำประโยชน์เพื่อสาธารณะได้					
3.	ข้าพเจ้าชอบเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาและทำในสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อสังคม					
4.	ข้าพเจ้าชอบพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่นในการทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์					
5.	ข้าพเจ้าคิดว่า การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนทำให้เสียเวลาและกระทบต่อผลการเรียน					
6.	ข้าพเจ้าต้องการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม					

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น/ ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
7.	ข้าพเจ้าจะรู้สึกโกรธ เมื่อสมาชิกในกลุ่มไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของข้าพเจ้า					
8.	ปัญหาสังคมที่เกิดจากการขาดจิตสาธารณะ เช่น การลักขโมยของส่วนรวม ปัญหาสิ่งแวดล้อม มาจากการกระทำของส่วนใหญ่ ข้าพเจ้าเพียงคนเดียวไม่สามารถจะเข้าไปช่วยอะไรได้					
9.	เวลาทำกิจกรรมใด ๆ ข้าพเจ้ามักจะมองกิจกรรมส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ไม่คิดหวังสิ่งตอบแทนใด ๆ					
ด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม						
1.	ข้าพเจ้ารู้ว่า ตนเองมีความสามารถและความถนัดในเรื่องใด และจะจัดทำเรื่องนั้นให้สำเร็จในการช่วยเหลือสังคมส่วนรวม					
2.	เพื่อน ๆ ให้เกียรติและขอคำปรึกษาหารือจากข้าพเจ้า เมื่อต้องตัดสินใจทำกิจกรรมกลุ่ม					
3.	ข้าพเจ้าคิดว่า การทำกิจกรรมใด ๆ ที่เป็นของกลุ่มหรือส่วนรวม ควรได้รับค่าตอบแทนหรือค่าจ้าง					
4.	ข้าพเจ้าชักชวนเพื่อน ๆ ไปร่วมกิจกรรมของชุมชน					
5.	ข้าพเจ้าหยุดหงิดหงิดทันที เมื่อมีเพื่อนมารบเร้าให้ทำกิจกรรมที่ไม่อยากทำ					
6.	ข้าพเจ้าเข้าใจเรื่องของการใช้ของร่วมกันถือเป็นหน้าที่ และต้องเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมร่วมกัน					
7.	ข้าพเจ้าชอบที่จะเรียนรู้ในชั้นเรียนมากกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวม					
8.	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพราะเกรงใจที่เพื่อนชวน					
9.	ข้าพเจ้ามีความสุขทุกครั้งที่ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสังคม					

ที่	ข้อความ	ความคิดเห็น/ ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านความกตัญญูกตเวที						
1.	ข้าพเจ้ามีความรู้สึกสำนึกในบุญคุณของมหาวิทยาลัยที่ช่วยให้ข้าพเจ้ามีความรู้					
2.	เมื่อเห็นผู้อื่นแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในการใช้ทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ข้าพเจ้าจึงรีบเข้าไปให้คำแนะนำทันที					
3.	ข้าพเจ้าปิดไฟ ปิดเครื่องปรับอากาศ ก่อนที่จะออกจากห้องเรียนทุกครั้ง เพื่อตอบแทนมหาวิทยาลัยบ้าง					
4.	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือในห้องสมุดแล้ว เจอบทความ หรือรูปเคารพ นักร้องที่ชอบ ข้าพเจ้าจะแอบฉีกจากหนังสือเพื่อจะได้ไม่ต้องจ่ายค่าถ่ายเอกสาร					
5.	ข้าพเจ้ามีความรู้สึกที่มหาวิทยาลัยต้องให้ความรู้แก่ข้าพเจ้าอย่างเพียงพอ เท่ากับค่าเทอมที่จ่ายไป					
6.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการช่วยมหาวิทยาลัยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดไม่ใช่หน้าที่ที่นักศึกษาพึงปฏิบัติ					
7.	ข้าพเจ้าเชื่อว่าสามารถตอบแทนมหาวิทยาลัยได้ทุกเวลาทุกโอกาส					
8.	ข้าพเจ้าคิดว่า หากนักศึกษาทุกคนทิ้งขยะให้ถูกที่ ก็สามารถเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างจิตสาธารณะได้					
9.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่า สถานการณ์ทางสังคมในปัจจุบันไม่น่าไว้วางใจ จึงไม่ต้องตอบแทนบุญคุณด้วยการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม					

แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

คำชี้แจง ให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของนักศึกษาตามสภาพ ความเป็นจริงมากที่สุด โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก
3	หมายถึง	นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับน้อย
1	หมายถึง	นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ข้อความ	ความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. ด้านภาพรวมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ					
1.1 ข้าพเจ้าชอบที่จะเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้					
1.2 ข้าพเจ้ามีความสนใจและเต็มใจที่จะเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้					
1.3 ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่ได้มีโอกาสเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้					
1.4 ข้าพเจ้าเห็นว่าหลักสูตรนี้มีประโยชน์ต่อตนเอง มหาวิทยาลัย และชุมชน					
1.5 หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่มีความสามารถเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่นักศึกษาได้เป็นอย่างดี					
2.ด้านเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ					
2.1 เนื้อหาหลักสูตรมีความน่าสนใจ					
2.2 เนื้อหาหลักสูตรมีความหลากหลายเหมาะสมกับวัยของนักศึกษา					
2.3 เนื้อหาหลักสูตรสามารถกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดจิตสาธารณะได้					

ข้อความ	ความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
2.4 การแบ่งเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความชัดเจน					
2.5 การจัดลำดับของหน่วยการเรียนรู้มีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน					
3.ด้านกระบวนการเรียนรู้					
3.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีหลากหลาย					
3.2 กิจกรรมการเรียนรู้มีความชัดเจน น่าสนใจ สามารถปฏิบัติได้จริง					
3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้สามารถปฏิบัติได้จริง เสร็จทันตามเวลาที่กำหนด					
3.4 กิจกรรมการเรียนรู้ สามารถกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการรับรู้ การตอบสนอง การเห็นคุณค่า และจัดระบบทางความคิด ที่เอื้อต่อการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะได้					
3.5 กิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ การสัมผัสต้นแบบ การสัมผัสความเป็นจริง การลงมือปฏิบัติ การถอดบทเรียน และการถ่ายทอดประสบการณ์ สามารถกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดจิตสาธารณะได้					
3.6 กิจกรรมการเรียนรู้โดยการทำโครงการ ทำให้นักศึกษาเกิดความรักในมหาวิทยาลัยและชุมชน					
4. ความสามารถของวิทยากรดำเนินงาน					
4.1 การเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดการเรียนรู้					
4.2 ศิลปะในการพูด การฟัง และการคำถาม คำตอบ					
4.3 การนำเสนอเนื้อหาสาระ ทุกเรื่องให้สามารถเข้าใจได้ง่าย					
4.4 การบูรณาการองค์ความรู้ ต่างๆให้สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระของหลักสูตร					

ข้อความ	ความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
4.5 เปิดโอกาสให้นักศึกษา ได้มีโอกาสแสดงออกอย่างทั่วถึง					
5. ด้านสื่อการเรียนรู้					
5.1 สื่อการเรียนรู้ มีความน่าสนใจ และเหมาะสมกับวัยของนักศึกษา					
5.2 สื่อการเรียนรู้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้					
5.3 สื่อการเรียนรู้มีความชัดเจน ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจ เรื่องจิตสาธารณะ และการเสริมสร้างจิตสาธารณะได้ง่าย					
6. ด้านการวัดและประเมินผล					
6.1 ข้าพเจ้าพึงพอใจกับวิธีการวัดและประเมินผล					
6.2 ข้าพเจ้าพึงพอใจในการนำเสนอผลงาน					
6.3 เครื่องมือวัดและประเมินผลมีความชัดเจนเที่ยงตรงและเหมาะสม					
6.4 วิธีการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรเสริม มีความหลากหลายสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด					